

İHRACAT 2021 RAPORU

YENİ VİZYON, YENİ YOL HARİTASI

TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ
İHRACAT 2021 RAPORU

İÇİNDEKİLER

1. KÜRESEL EKONOMİ VE TÜRKİYE EKONOMİSİ: 2020 PERFORMANSI VE 2021 BEKLENTİLERİ _	8
1.1. 2020 Yılında Küresel Ekonomi ve Ticaret _____	11
1.2. Küresel Ekonomi ve Ticarete 2021 Öngörülleri: Fırsatlar ve Riskler _____	20
1.3. 2020 Yılında Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti _____	25
1.4. Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticaret Performansına Yönelik Beklenti ve Hedefler _____	41
1.5. Hizmet Ticareti 2020 Gelişmeleri ve 2021 Beklentileri _____	46
2. KÜRESEL TİCARETTE ORTA VE UZUN VADELİ TRENDLER: TÜRKİYE İÇİN FIRSATLAR VE RİSKLER _	50
2.1. Küresel Siyaset Kaynaklı Fırsat ve Riskler _____	53
2.2. Yükselen Bölgeselleşme Eğilimi _____	66
2.3. Artan Gıda Talebi ve Küresel Ekonomiye Etkileri _____	72
2.4. İklim Politikalarıyla Dönüşen Küresel Ekonomi _____	74
2.5. Dünya Ekonomisinde Büyüme Beklentileri _____	84
2.6. Küresel Nüfus Projeksiyonu ve Talep Beklentileri _____	90
2.7. Küresel Ticaretin ve Türkiye'nin İhracat Projeksiyonu _____	94
2.8. Yükselen Stratejik Sektörler _____	106
2.9. Dijitalleşme ve E-Ticaret _____	114
3. ODAK: KÜRESEL TEDARİK ZİNCİRLERİNDEKİ DÖNÜŞÜM SÜRECİ _____	116
4. TİM 2021 AJANDASI _____	126

TABLOLAR

Tablo 1: Dünyada GSYİH Büyüme Hızı ve Önümüzdeki Yıllar İçin Beklentiler (%)	12
Tablo 2: Küresel İthalatın Ülke Kırılımı	17
Tablo 3: Küresel İthalatın Sektör Kırılımı (1.000 \$)	19
Tablo 4: Dünya Ticaret Hacmi Büyüme Hızı (%)	22
Tablo 5: Türkiye'nin Covid-19 Ürünleri İhracatı	30
Tablo 6: Yıllara Göre Türkiye'nin İhracatı, İhracatına Konu Olan Ürün Sayıları ve İhracatına Konu Olan Ürünler İçindeki Uluslararası Piyasalarda Rekabet Gücü Yüksek Ürün Sayıları	31
Tablo 7: Türkiye'nin RCA Değeri Yüksek Olduğu İlk 25 Üründe İhracatı (2019)	32
Tablo 8: Türkiye'nin RCA Değeri Yüksek Olduğu Ürünler İçinde En Çok Küresel Talebi Olan 25 Ürün (2019)	34
Tablo 9: Türkiye ve Bazı Ülkelerin Sektörlere Göre İhracat Mesafesi	36
Tablo 10: Türkiye ve Bazı Ülkelerin Sektörlere Göre İhracatı	38
Tablo 11: Ana Hizmet Türlerine Göre Türkiye'nin Hizmet İhracatı (Milyon Dolar)	48
Tablo 12: Ülkelerin GSYİH Projeksiyonları (Milyar \$)	85
Tablo 13: Ülkelerin 2019-2035 Döneminde Milli Gelirlerine Göre Sıralamaları	87
Tablo 14: Yıllara Göre Ülkelerin Nüfus Projeksiyonu (Milyon Kişi)	91
Tablo 15: Yıllara Göre Ülkelerin Demografik Fırsat Penceresi	93
Tablo 16: Ülke Kırılımında Küresel İthalat Projeksiyonu	96
Tablo 17: Ülke Kırılımında Küresel İhracat Projeksiyonu	98
Tablo 18: Sektörel Kırılımda Küresel Dış Ticaret Projeksiyonu (Milyar \$)	100
Tablo 19: Küresel Dış Ticaret Projeksiyonunda Sektörel Sıralama	101
Tablo 20: Sektörel Kırılımda Türkiye'nin İhracat Projeksiyonu (Milyar \$)	103
Tablo 21: 2025 ve 2035 Yıllarında Küresel Talepte ve Türkiye'nin İhracat Projeksiyonunda İlk On Sektör	105
Tablo 22: Küresel Gıda Güvenlik Skorları	112
Tablo 23: Paketli Gıda Piyasa Hacmi	112
Tablo 24: Sektörler için Tedarik Zincirlerinde Yeniden Yapılanma Öngörülleri	120
Tablo 25: Tedarik Zincirlerinde Yeniden Yapılanmada Sektörlerin Tedarik Değişim Potansiyelleri	121
Tablo 26: Küresel Tedarik Zincirinde Yeniden Yapılanmadan Faydalanabilecek Potansiyel Ülkeler	123
Tablo 27: Küresel Tedarik Zincirinde Dönüşüm ve Türkiye İçin GZFT Analizi	125
Tablo 28: 2021 Yılı için Planlanan Ticaret Heyeti Takvimi	130

ZORLU GEÇEN 2020'DEN GÜÇLENEREK ÇIKAN İHRACAT AİLESİ 2021'DE TARİH YAZACAK

Değerli İhracat Ailesi,

2020 yılı, pandeminin ekonomiyi, ticareti ve iş yapma biçimlerini derinden etkilediği bir yıl olarak tarihe geçti. Geçtiğimiz yıl, ekonomiler derin bir çalkantı yaşarken, birkaç ülke dışında, tüm dünyada GSYİH'lerde %20'lere ulaşan daralmalar ile İkinci Dünya Savaşından bu yana ekonomideki en ciddi durgunlukla karşı karşıya kaldık. 2020'de küresel ekonominin %3,5 daraldığı tahmin edilirken; İspanya'nın %11,1, Birleşik Krallık'ın %10, Meksika'nın %8,5, Hindistan'ın %8 küçülmesi beklenmekte. Türkiye'nin ise, böyle zorlu bir yılı, ekonomik büyüme ile kapatan birkaç ülke arasında yer alacağı, hatta G-20 ülkeleri arasında, ekonomik daralma yaşamadan 2020'yi geride bırakan iki ülkeden biri olacağı bekleniyor.

Elbette, GSYİH tarafındaki bu başarılı performansın temelleri, ihracatçımızın emeğiyle atıldı. 2020 yılının 5 ayında aylık ihracat re-

koru kırdık. Bunun yanında, tüm zamanların en yüksek aylık ihracatını da 2020 yılı Aralık ayında gerçekleştirdik. Birçok sektörde yıllık bazda ihracat rekorları kırarken, özellikle Nisan ve Mayıs aylarında tüm dünyada ticaretin durmasının etkisiyle yaşanan daralmanın olumsuz etkilerini yıl sonuna kadar bertaraf ettik. Küresel tedarik zincirlerinde yaşanan değişimi iyi okuyarak, 2020 yılında dünya ticaretinden ülkemizin aldığı payı %1'in üzerine çıkardık. Bu başarılarla imza atan ihracat ailesi gururumuz, bu başarıların devamı ise en büyük temennimizdir.

2021'de daha büyük hedeflere, aynı inanç ve kararlılıkla yürümeye devam edeceğiz. İhracat ailesinin saha neferleri olarak, dijital ortama taşıdığımız sanal ticaret heyetlerimizi ve sanal fuarlarımızı sürdüreceğiz. 2020'de 43 ülkede düzenlediğimiz sanal ticaret heyetlerimizi bu yıl da aynı performansla gerek dijital gerekse fiziksel ortamda gerçekleştireceğiz. 2021'de tekrar yükselen talep ve

İsmail GÜLLE
TİM Başkanı

ekonomilerdeki normalleşmeyle, ihracatta yıllık rekorumuzu tazelemek ve 2021 yılı ihracat hedefimiz olan 184 milyar doları aşmak için durmaksızın çalışacağız.

2020'li yılların, ihracatın ekonomimize olan pozitif katkısını daha güçlü hissedeceğimiz, yatırım ve üretim odaklı yıllar olacağını hep ifade ediyoruz. 2020, zorlu bir yıl olsa da ihracatçımızın zorlu koşullara uyum kabiliyetiyle rakiplerimizden pozitif ayrıştık, kayıplarımızı hızla telafi ettik. Bundan sonra 200 milyar dolarlık ihracata en kısa sürede ulaşıp dünya ticaretinde payımızı %1,5'in de üzerine taşıma hedefini gerçekleştirmek için çalışacağız.

Bu yıl artık geleneksel bir yapıya kavuşan raporumuzun üçüncüsünü, "İhracat 2021 Raporu"muzı yayımlıyoruz. Raporumuzda bu yıl odak tema olarak, küresel tedarik zincirindeki değişimi belirledik. Malumunuz, 2020'de, pandeminin tedarik zincirlerinde yarattığı aksamanın da etkisiyle, ithalatçı

ülkeler tedarikte tek kaynağa bağımlılığın olumsuzluklarını tecrübe etti. Ülkemiz, bu noktada alternatif ve güvenli bir tedarikçi olarak öne çıktı. Raporumuzda da bu değişimin doğru anlaşılması için ihracatçımıza yol göstermek adına yaptığımız çalışmalarını paylaştık. Bunun dışında raporumuz bünyesinde dört ana başlıkta; Küresel Ekonomi ve Türkiye'nin 2020 Performansı ve 2021 Beklentilerini, Küresel Ticarete Orta ve Uzun Vadeli Trendleri, Küresel Tedarik Zincirlerindeki Dönüşüm Sürecini ve Meclisimizin 2021 Ajandasını paylaştık.

Meclisimiz personeli ve kıymetli danışman hocalarımızın titiz çalışmasının bir ürünü olan bu raporun Türkiye ekonomisine ve ihracat ekosistemine fayda sağlamasını umuyoruz. İnanıyoruz ki, 2021, büyük hedeflere ilerleyeceğimiz; yeni rekorlara imza atacağımız bir yıl olacak. "İhracatla Yükselen Türkiye" için çalışmaya, ihracatçımızın her platformda sesi olmaya devam edeceğiz.

**KÜRESEL EKONOMİ VE
TÜRKİYE EKONOMİSİ:
2020 PERFORMANSI VE
2021 BEKLENTİLERİ**

Geçtiğimiz yıl Türkiye İhracatçılar Meclisi olarak yayımladığımız “İhracat 2020” raporunda, 2019 yılını değerlendirirken, söz konusu seneyi “Zorlu küresel ekonomik politik tablo” olarak nitelemiştik. 2020 yılında ise, bahsi geçen zorlu tabloyu dahi aratan bir konjonktür ile karşı karşıya kaldık. Küresel ekonomi, Covid-19 (SARS-CoV-2) salgını etkisiyle, başlangıçta salgının yarattığı arz şoku ve ardından gelen talep şoku ile İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra yaşanan en büyük daralma ile karşı karşıya kaldı. Dünya salgında ilk vakadan, Çin’in 31 Aralık 2019’da Hubey eyaletine bağlı Vuhan kentinde kaynağı bilinmeyen gizemli bir solunum yolu rahatsızlığının ortaya çıktığını Dünya Sağlık Örgütü’ne bildirmesiyle haberdar oldu. 2020 yılının ilk aylarından itibaren, salgının etkileri dünya ekonomisinde net bir şekilde görüldü.

Zaman içerisinde, tüm dünyaya yayılan virüs, yılsonuna gelindiğinde 82 milyon doğrulanmış vaka ile 2 milyondan fazla insanın hayatını kaybetmesine sebep oldu. Uluslararası derecelendirme kuruluşları, ülkelerin büyüme beklentilerini negatif yönde revize ettiler. Yılın ikinci yarısında gelen yeni dönem ile beraber, yeni kurallar ve önlemler çerçevesinde üretim çarkları yeniden dönmeye başladı ve birikmiş talebin de etkisiyle büyüme rakamları daha olumlu bir görüntü çizdi. Yılsonuna gelindiğinde ise aşı çalışmalarından gelen olumlu sonuçlarla beraber, 2021 yılına dair beklentiler pozitif bir ivme kazandı. Tüm bu olumlu atmosfere rağmen, salgın süreci sadece 2020 yılını etkilemekle kalmayıp, küresel yatırımlar, üretim, ekonomi ve ticarete yakın geleceği derinden etkileyecek önemli bir dönüm noktası olmuştur.

Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu Ürünlerin Analizi

1.1. 2020 YILINDA KÜRESEL EKONOMİ VE TİCARET

Küresel iktisadi faaliyetler ve buna bağlı olarak yapılan tahminler, hemen hemen tüm bilimlerde kullanılan “Ceteris Paribus” (diğer değişkenler sabitken) ilkesine dayalı olarak analiz edilmektedir. Küresel ekonomiyi ve ticareti öngörmemizi sağlayan bu temel ilke, 2020 yılı için geçerliliğini yitirmiş, 2020 yılındaki güncel görünümü aktarmamıza pek de yardımcı olamamıştır. Aylar içerisinde salgının yönü ve önlemlerin neticesinde ekonomik etkileri, ülke ve bölgelerde sürekli değişim göstermiştir. 2019 yılındaki olumsuz tablo, 2020 yılına gelindiğinde artan işsizlikle birlikte küresel resesyonu beraberinde getirmiştir. 2020 yılının ilk çeyreğinde değer olarak %6, ikinci çeyreğinde ise %21 daralmış durumda olan dünya mal ticareti de dünya ekonomisindeki daralmaya bağlı olarak, 2020 yılında küçülecektir.

Pek çok ülkede üçüncü çeyrekte başlayan normalleşme sürecini takiben küresel ekonomide toparlanma döneminin başlaması sonucunda dünya mal ticaretindeki daralma üçüncü çeyrekte %4,5 seviyesine kadar gerilemiştir. Yılın genelinden ayrıışan bir tabloyla ve salgının ikinci dalgasından duyulan endişe sebebiyle siparişlerin öne alınması sonucunda küresel ticaret son çeyrekte %4 büyüme göstermiştir.

Pek çok ülkede üçüncü çeyrekte başlayan normalleşme sürecini takiben küresel ekonomide toparlanma döneminin başlaması sonucunda dünya mal ticaretindeki daralma üçüncü çeyrekte %4,5 seviyesine kadar gerilemiştir.

2020 yıl genelinde ise hacim olarak daralmanın %9,2'yi bulması, değer olarak ise %7 daralma gerçekleşmesi beklenmektedir. Böylelikle 2019 yılında 18,35 milyar dolar olan küresel mal ticareti, 2020 yılında 17,08 trilyon dolara gerilemiş olacaktır. 2020 yılında küresel iktisadi faaliyet, dünya geneline yayılan Covid-19 salgını nedeniyle keskin bir düşüş yaşamıştır. 2019 yılında kaydedilen %2,8 oranındaki ılımlı reel küresel büyüme, böylece yerini beklenmeyen bir resesyona bırakmıştır.

İkinci çeyrek itibarıyla dünya çapında artan sosyal ve ekonomik kısıtlamalarla etkileri derinleşen pandemi krizi hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) daralmasını beraberinde getirmiştir. Devletlerin uygulamaya geçirdiği destekleyici paketler ve yaz aylarında kısıtlamalarda görülen gevşemeler ekonomik aktivitede bir hareketlenmeye yol açmakla birlikte, üçüncü çeyrek ve sonrasında yaşanan vaka artışlarıyla yeniden devreye giren kapatmalar, söz konusu süreci yavaşlatmıştır.

Tablo 1: Dünyada GSYİH Büyüme Hızı ve Önümüzdeki Yıllar İçin Beklentiler (%)

	2019	2020*	2021*	2022*
Dünya	2,8	-3,5	5,5	4,2
Gelişmiş Ekonomiler	1,6	-4,9	4,3	3,1
ABD	2,2	-3,4	5,1	2,5
Euro Bölgesi	1,3	-7,2	4,2	3,6
Almanya	0,6	-5,4	3,5	3,1
Fransa	1,5	-9,0	5,5	4,1
İtalya	0,3	-9,2	3,0	3,6
İspanya	2,0	-11,1	5,9	4,7
Japonya	0,3	-5,1	3,1	2,4
Birleşik Krallık	1,4	-10,0	4,5	5,0
Yükselen ve Gelişen Ekonomiler	3,6	-2,4	6,3	5,0
Rusya	1,3	-3,6	3,0	3,9
Çin	6,0	2,3	8,1	5,6
Hindistan	4,2	-8,0	11,5	6,8
Brezilya	1,4	-4,5	3,6	2,6
Güney Afrika	0,2	-7,5	2,8	1,4
Türkiye	0,9	1,2	6,0	3,5

Kaynak: IMF World Economic Outlook (Ocak 2021) *Projeksiyon

Bu gelişmelerin sonucunda gelişmiş ekonomiler grubunda ortalama GSYİH'nin, projeksiyonlar bazında bir önceki yıla göre %4,9 daralması beklenirken, gelişmekte olan ekonomiler için daralma beklentisi %2,4 olmuştur (Tablo 1). Bu dönemde gelişmiş ekonomilerin tamamında ciddi daralma kaydedilmiştir. ABD ekonomisinde yıl genelinde gerilemenin %3,4 olması beklenirken, Euro Bölgesi'nde ekonominin daha sert bir düşüşle %7,2 oranında daralacağı öngörülmektedir. Resesyonun en şiddetli vurduğu Avrupa ülkeleri arasında ise, İspanya ve İtalya öne çıkmıştır. Bu ülkeler, pandeminin patlak verdiği ilk dönemlerden itibaren maruz kaldıkları kayıpların etkisiyle toplumsal aktivitenin en olumsuz etkilendiği ülkeler olmuştur. Keza İngiltere de bu süreçten yara alan ekonomiler arasında dikkat çekmiştir. Tablo 1'de de görüldüğü üzere gerek Avrupa gerekse Kuzey Amerika bölgelerinde tüm gelişmiş ekonomilerde pandemi temelli resesyon dahilinde ciddi ekonomik kayıplar yaşanmıştır. Ayrıca Asya-Pasifik bölgesinde de Japonya ve Avustralya gibi yüksek gelirli ekonomilerde de benzer durumlar gözlenmiştir.

Öte yandan yükselen ve gelişmekte olan ekonomiler cephesinde, kısmen farklılıklar görülse de genele yayılan bir resesyondan söz etmek mümkündür. Bu dönemde hemen tüm bölgelerdeki gelişen ülkeler farklı şiddetlerde de olsa salgın temelli bir daralmaya maruz kalmıştır. Yıl geneline dair projeksiyonlara göre, önde gelen yükselen ekonomiler arasında Hindistan'da, %8 ile

beklenenden daha keskin bir GSYİH daralması öngörüldüğü dikkat çekmektedir. Genel görünümünden ayrıışan bir vaka olarak ise, pandeminin çıkış merkezi olan Çin'de, ilk çeyrekte yaşanan şokun ardından ekonominin yeniden yükseliş trendine girmesi nedeniyle Çin'in 2020 yılını, önceki seneye göre yavaşlaşa da pozitif bir büyümeyle tamamlaması beklenmektedir. Gelişmekte olan Asya ülkeleri arasında pozitif ayrıışan bir diğer ülke de Vietnam olmuştur. Bölgede bunlar dışında kalan aktörlerin, 2020 yılını GSYİH daralmasıyla geride bıraktığı tahmin edilmektedir.

Pandemi krizi hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) daralmasını beraberinde getirmiştir.

Aynı dönemde Brezilya dâhil birçok Latin Amerika ülkesi de ciddi ekonomik daralmalara sahne olmuştur. Güney Afrika'nın başı çektiği Sahra Altı Bölgesi'nde ise ülkeler, 2020 yılında birbirinden ayrıışan performanslar sergilemiştir. Nitekim bölgede ekonomik daralma görünümü ağırlıklı olsa da kriz döneminden daralma kaydetmeden çıkan Afrika ülkeleri olduğu da tahmin edilmektedir.

Bu dönemde, önde gelen yükselen ekonomilerden Rusya belirgin bir gerileme yaşarken, gelişmekte olan Avrupa ülkeleri genelinde de hissedilir daralmalar kaydedilmiştir. Tam bu noktada, raporun ilerleyen bölümlerinde detaylarıyla işlenecek olan Türkiye ekonomisinin üçüncü çeyrekte göstermiş olduğu yüksek GSYİH artışıyla farklı bir seyir izlediğini belirtmek gerekir. Bu çerçevede, Türkiye ekonomisinin G20 ülkeleri arasında, 2020 yılını GSYİH artışıyla tamamlayacak iki ülkeden biri olması beklenmektedir.

Resesyonun dünya genelinde sebep olduğu GSYİH düşüşleri, istihdam piyasalarında da oldukça olumsuz yansımalara yol açmıştır. Gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerdeki işsizlik oranı bu dönemde yukarı yönlü bir seyir izlemiştir. IMF, Euro Bölgesi genelinde, 2019 yılında %7,6 olan işsizlik oranının, 2020'de %8,9'a yükseldiğini tahmin etmektedir. İşsizlik oranının aynı dönemde ABD'de de aynı seviyeye çıktığı görülmekle birlikte, bu gelişme ABD için oldukça hızlı bir artışa işaret etmiştir. Nitekim veriler, 2019 yılında ABD'de işsizlik oranının %3,7 olduğunu göstermektedir. Kanada da pandemi döneminde 4 puanlık bir artışla %9,7'ye varan işsizlik oranıyla listede dikkat çekmektedir. Emek piyasasının derinden etkilendiği bölgeler arasında Latin Amerika ülkeleri de öne çıkmaktadır. Gelişen Asya grubunda ise oranlarda genel bir yükseliş seyri görülürken, Çin bu dönemde ekonomik gelişim performansının da etkisiyle belirgin bir işsizlik artışı yaşamamıştır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tahminleri, salgının ilk derin şokunun yaşandığı ikinci çeyrekte küresel toplam çalışma süresinde %17, sonraki çeyrekte ise %12'nin üzerinde bir düşüş olduğunu tahmin etmiştir. Buna istinaden, destekler göz önüne alınmaksızın hesaplanan çalışan gelirlerindeki düşüşün, yılın ilk 3 çeyreğinde %10,7 olduğu ortaya çıkmıştır. Bu ise, söz konusu dönem için %5,5 oranında bir küresel gelir kaybı anlamına gelmektedir. Üstelik çalışan gelirlerindeki kayıpların, özellikle orta gelirli ülkelerde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bu bağlamda, gelişmiş ekonomiler başta olmak üzere dünya genelinde devletler, iktisadi aktiviteyi ve gelirleri desteklemek amacıyla krize cevap niteliğinde mali destek paketleri devreye sokmuştur. Avrupa Birliği, bölge ülkelerinin politikalarını destekleyecek şekilde Nisan ayı itibarıyla yardım paketleri açıklamaya başlamıştır. İlk etapta 540 milyar Euro tutarında sunulan istihdamı koruma, şirketlere destek verme ve sağlık maliyetlerine katkı verme amaçları güden ekonomik paketini, Temmuz ayında 750 milyar Euro değerinde bir program izlemiştir.

Mali destek anlamında öne çıkan ülkelerden olan ABD'de ise, maaş koruma, küçük işletmeleri gözetme ve sağlık hizmetlerini iyileştirme gibi hedeflerle yılın farklı dönemlerinde kapsamlı ve oldukça geniş bütçeli paketler hayata geçirilmiştir. Almanya ve Japonya gibi gelişmiş ülkeler de ikinci çeyrek itibarıyla çeşitli destek programları açıklayan ülkeler arasında dikkat çekmiştir. Esas itibarıyla, farklı boyutlarda ve içeriklerde olmakla birlikte, gelişen ülkelerde de hükümetlerin şirketlere ve vatandaşlara sunduğu mali destekler, ekonomilere güven ve umut verme açısından hayati önemde olmuştur.

Bu dönemde ekonomi yönetimlerinin, maliye politikasının yanı sıra para politikası aracılığıyla da iktisadi aktivite üzerinde olumlu etki göstermeyi hedefleyen adımlar attığı bilinmektedir. Bu bağlamda birçok merkez bankası, para politikasında genişleme yönünde aldıkları kararlar eşliğinde, sistemde likidite yaratmaya ve kre-

di akışını sağlamaya çalışmıştır. Gelişmiş ülke piyasalarında faizlerin uzun süredir düşük seviyelerde seyretmesi nedeniyle, ilgili merkez bankaları geleneksel faiz politikasında dar bir manevra alanında hareket edebilmiş, bununla beraber, varlık alımları, kredi transferleri ve beklenti yönetimi gibi politikalara başvurmuş, özellikle likiditeyi genişletmiştir. Gelişmekte olan ülke merkez bankaları ise, benzer politikaların yanı sıra faiz oranlarında da kesintilere giderek ekonomik aktiviteyi hareketlendirmeyi amaçlamıştır.

Türkiye ekonomisinin G20 ülkeleri arasında, 2020 yılını GSYİH artışıyla tamamlayacak iki ülkeden biri olması beklenmektedir.

ABD Merkez Bankası (Fed) ve İngiltere Merkez Bankası'nın (BoE) mart ayındaki acil faiz indirimi kararlarını da içeren bu dönemde, dünya genelinde çok sayıda ülkede faizlerde indirimle gidilmiş, bu politika yılın ikinci çeyreğinde de sürdürülmüştür. Gelişmekte olan ülkeler grubundaki belli başlı merkez bankaları ayrıca, küresel pandemi nedeniyle beklenen sermaye hareketliliğine karşı, oynaklıklardan asgari düzeyde etkilenmek amacıyla da birtakım tedbirler almıştır.

Ülkelerin izlediği maliye ve para politikaları istikrarı koruma ve ekonomiyi canlandırma yönünde kararlara imza atmış olmakla birlikte, özellikle belli başlı sektörlerde yaşanan kapatmalar ve sosyal kısıtlamalar nedeniyle ekonomik görünüm 2020 genelinde bulanık bir seyir izlemeyi sürdürmüştür. Bu kapsamda, dönemsel gevşeme politikalarının da etkisiyle salgında yeniden kaydedilen yayılma ve bunun sonucunda sağlık sistemlerinde yaşanan zorluklar hükümetleri ve toplumları ağır bir sınava tabi tutmuştur. 2020 sonu itibarıyla Covid-19 bağlantılı küresel can kayıpları 2 milyonu aşmıştır.

Sektörel açıdan bakıldığında, izolasyon ve sosyal mesafe düzenlemeleriyle bağlantılı olarak sektörler arasında değişken etkiler görülmüştür. Dolayısıyla resesyonun gerek seyri gerekse yansımaları, 2008-2009 Finansal Krizi başta olmak üzere son küresel krizlerden ayrılmıştır. Bu çerçevede en temel tespit, Covid-19 temelli krizin hizmet sektörünü şiddetli şekilde vurmuş olmasıdır. Salgınla mücadele kapsamında ulaştırma, ticaret, konaklama, restoran, kültür, sanat ve eğlence gibi alanlara dünya genelinde getirilen kısıtlamalar, küresel gelirin önemli bölümünü oluşturan hizmetler kaleminde ciddi bir daralma meydana getirmiştir. IMF hesaplamaları, 2020 yılının ilk yarısında sanayi ve inşaat sektörlerinde de küresel düşüşler olduğuna, tarım ve hayvancılık alanında ise etkilerin daha hafif olduğuna işaret etmektedir. Tüm bu sektörel gelişmelerde, ülkelerin uyguladığı kısıtlayıcı tedbirler eşliğinde ortaya çıkan arz kesintileri ile talep düşüşleri etkileşim

halinde olmuştur. Pandemiden sert şekilde etkilenen sektörlerde, devlet desteklerine rağmen, özellikle KOBİ'lerin oldukça zor süreçlerden geçtiğini ifade etmek gerekir.

Sektörel açıdan bakıldığında, izolasyon ve sosyal mesafe düzenlemeleriyle bağlantılı olarak sektörler arasında değişken etkiler görülmüştür.

Öte yandan hizmet sektörleri kapsamında, finans ile bilgi ve iletişim alanlarında pozitif bir ayrışma göze çarpmaktadır. Genel resmin aksine, salgın sürecinden kazançlı çıkan başlıca sektör, sosyal mesafe kısıtlamalarının hüküm sürdüğü bir ortamda önemini hızla artıran telekomünikasyon olmuştur. Keza, krizin içeriğine binaen ekonomik faaliyetin yoğunlaştığı diğer alanlar ise sağlık hizmetleri ve ilaç sektörü olarak öne çıkmıştır.

İlgili tüm veriler göz önüne alındığında gerek sektörler özelinde gerekse ekonomiler genelinde bir toparlanmanın, virüsün hem yerel hem de küresel ölçekte kontrol altına alınma hızıyla bağlantılı olacağı açıktır. Bununla birlikte, seri bir şekilde uygulanması beklenen aşı programı da hesaba katıldı-

ğında ortaya çıkan ana senaryo, ekonomik toparlanmanın 2021 yılında başlayacağı yönündedir. Tahminler, baz etkisinin de desteğiyle, gelişmiş ekonomiler genelinde ortalama %4,3, yükselen ve gelişmekte olan ekonomiler grubunda ise %6,3 oranında bir reel GSYİH gelişimine işaret etmektedir (Tablo 1). Projeksiyonlar ülkeler bazında incelendiğinde, ekonomilerin 2021'de dipten sıçrama yapmasının beklendiği ancak pan-

demi öncesi seviyelere gelmelerinin zaman alabileceği anlaşılmaktadır.

Küresel talebin hem pazar ülke hem de ürün/sector kırılımında incelenmesi ithalata artan ve ithalatı azalan pazarların ve sektörlerin tespit edilmesi ve buna göre stratejilerin geliştirilmesi Türk ihracatçılarının mevcut ihracatını daha yukarılara taşıması açısından oldukça önemlidir.

Tablo 2: Küresel İthalatın Ülke Kırılımı

Sıra	Ülke	2019 (milyon \$)	2020 (milyon \$)	Ocak-Aralık Değişim (%)	Ocak-Aralık Değişim (milyon \$)
1	ABD	2.360.351	2.185.130	-%7,4	-175.221
2	Çin	2.070.322	2.060.001	-%0,5	-10.321
3	Almanya	1.143.591	1.065.423	-%6,8	-78.169
4	Japonya	659.172	577.006	-%12,5	-82.166
5	Birleşik Krallık	639.484	570.297	-%10,8	-69.187
6	Hollanda	584.592	538.889	-%7,8	-45.704
7	Fransa	590.861	517.066	-%12,5	-73.795
8	Hong Kong	527.299	512.320	-%2,8	-14.979
9	Güney Kore	503.258	467.267	-%7,2	-35.991
10	İtalya	437.612	383.971	-%12,3	-53.640
11	Kanada	420.020	369.566	-%12,0	-50.455
12	Hindistan	486.085	368.085	-%24,3	-118.000
13	Belçika	393.697	355.632	-%9,7	-38.065
14	Meksika	428.738	353.086	-%17,6	-75.652
15	Singapur	359.126	329.751	-%8,2	-29.376
16	İspanya	343.065	292.150	-%14,8	-50.915
17	İsviçre	257.085	265.429	%3,2	8.343
18	Vietnam	253.903	262.621	%3,4	8.718
19	Tayvan	258.870	260.523	%0,6	1.653
20	Polonya	243.733	232.284	-%4,7	-11.449
	Diğer ülkeler	3.917.967	3.534.665	-%9,8	-383.302
	Toplam (96 ülke)	16.878.832	15.501.161	-%8,2	-1.377.671

Kaynak: TradeMap, DTÖ ve ülke istatistik kurumları

Tablo 2’de 2020 yılında aylık verileri belli olan 96 ülkenin ithalat değerlerinden elde edilen sonuçlar görülmektedir. Bazı ülkelerin 12 aylık verisi belli iken bazı ülkelerin ise 2020 yılının bazı aylarına ait verileri mevcuttur. Bu 96 ülke, verileri açıklanan aylar için toplamda 2019 yılında 16,9 trilyon dolarlık ithalat yaparken, 2020 yılında aynı dönemler için ithalat %8,16 azalarak 15,5 trilyon dolara düşmüştür.

En çok ithalat yapan ülke ABD olurken, Ocak-Kasım dönemine ait toplam ithalatı 2019 yılında 2,36 trilyon dolar iken 2020 yılında aynı dönemde %7,4 azalarak 2,19 trilyon dolara gerilemiştir. İkinci sırada en çok ithalat yapan Çin 2019 yılında 2,07 trilyon dolarlık ithalat yaparken 2020 yılının tamamında ithalatı %0,5 azalarak 2,06 trilyon dolara düşmüştür. Bu iki ülkenin ardından üçüncü sırada en çok ithalat yapan Almanya 2019 yılı Ocak-Kasım döneminde 1,14 trilyon dolarlık ithalat yaparken 2020 yılının aynı döneminde ithalatı %6,8 azalarak 1,07 trilyon dolara düşmüştür. ABD, küresel ithalatın %14,1’ini tek başına yaparken, Çin %13,3’ünü, Almanya ise %6,9’unu gerçekleştirmiştir. Bu üç ülke 2020 yılında toplam küresel ithalattan %34,3 pay almıştır.

AB ülkelerinin ithalatı %9 daralırken, OECD ülkeleri ithalatı %8,8, G7 ülkeleri ithalatı %9,3 daralmıştır. BRICS ülkelerinin ithalatı ise toplamda %5,9 daralmıştır. Bu da bize Covid-19 pandemisinin gelişmiş büyük ekonomileri gelişmekte olan ülkelere göre daha çok etkilediğini göstermektedir.

Tablo 3’te 2020 yılında ürün kırılımında aylık verileri belli olan 70 ülkenin ithalat değerlerinden elde edilen sonuçlar görülmektedir. Bazı ülkelerin 11 aylık verisi belli iken bazı ülkelerin ise 2020 yılının bazı aylarına ait verileri mevcuttur. Bu 70 ülke verileri açıklanan aylar için toplamda 2019 yılında 12,6 trilyon dolarlık ithalat yaparken, 2020 yılında aynı dönemler için ithalat %9,5 azalarak 11,4 trilyon dolara düşmüştür.

En çok ithalat yapılan sektör 2020 yılında 2,76 trilyon dolarlık ithalatın yapıldığı “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektörü olurken, bu sektörde verileri belli olan aylar için 70 ülke 2019 yılında 3,28 trilyon dolarlık ithalat yapmıştır. Bu sektörde ithalatın %16 daraldığı görülmektedir.

İkinci sırada yer alan “Elektrik Elektronik” sektöründe 2020 yılında belli olan aylar toplamında 2,3 trilyon dolarlık ithalat yapılırken 2019 yılında aynı dönemde ithalatın 2,3 trilyon dolar olduğu görülmektedir. Bu sektörde ithalatın %0,7 daraldığı tespit edilmiştir.

Bu iki sektörün ardından üçüncü sırada yer alan “Otomotiv Endüstrisi” sektöründe 2020 yılında belli olan aylar toplamında 1,19 trilyon dolarlık ithalat yapılırken 2019 yılında aynı dönemde ithalatın 1,47 trilyon dolar olduğu görülmektedir. Bu sektörde ithalatın %18,8 daraldığı görülmektedir.

“Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektöründe 2020 yılında gerçekleşen ithalat top-

lam küresel ithalatın %24,1'ini tek başına oluştururken, “Elektrik Elektronik” sektörü %19,9'unu, “Otomotiv Endüstrisi” sektörü ise

%10,4'ünü gerçekleştirmiştir. Bu üç sektörde 2020 yılında yapılan ithalat toplam küresel ithalatın %54,5'ini oluşturmaktadır.

Tablo 3: Küresel İthalatın Sektör Kırılımı (1.000 \$)

Sektör (TİM Sektör Sınıflandırması)	2019	2020	Değişim
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	3.280.961.107	2.756.543.099	-%16,0
Elektrik Elektronik	2.297.854.533	2.281.006.040	-%0,7
Otomotiv Endüstrisi	1.465.684.547	1.189.450.554	-%18,8
Makine ve Aksamları	657.817.657	588.258.381	-%10,6
Mücevher	420.822.388	489.179.770	%16,2
Demir ve Demir Dışı Metaller	472.152.734	424.390.155	-%10,1
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	393.974.923	414.780.758	%5,3
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	395.678.275	401.727.885	%1,5
Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	390.956.041	354.696.326	-%9,3
Bilinmeyen/Gizli Ürünler	328.666.538	304.652.092	-%7,3
Çelik	356.742.545	294.383.748	-%17,5
İklimlendirme Sanayii	301.249.934	283.810.133	-%5,8
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	285.775.749	279.357.399	-%2,2
Madencilik Ürünleri	320.278.874	268.396.784	-%16,2
Savunma ve Havacılık Sanayii	362.113.060	263.015.403	-%27,4
Deri ve Deri Mamulleri	180.794.567	147.086.088	-%18,6
Meyve Sebze Mamulleri	144.243.874	140.795.481	-%2,4
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	146.880.919	135.223.046	-%7,9
Yaş Meyve ve Sebze	108.345.066	113.410.131	%4,7
Tekstil ve Hammaddeleri	116.031.308	96.119.654	-%17,2
Diğer Sanayi Ürünleri	82.216.705	80.141.210	-%2,5
Gemi, Yat ve Hizmetleri	43.589.375	41.668.040	-%4,4
Tütün	29.000.597	28.431.122	-%2,0
Kuru Meyve ve Mamulleri	20.146.278	20.184.684	%0,2
Süs Bitkileri ve Mamulleri	16.130.459	15.846.230	-%1,8
Halı	10.354.155	9.363.630	-%9,6
Zeytin ve Zeytinyağı	8.073.096	8.110.846	%0,5
Fındık ve Mamulleri	6.345.934	7.006.225	%10,4
Sektörler Toplamı	12.642.881.239	11.437.034.913	-%9,5

Kaynak: TradeMap

1.2. KÜRESEL EKONOMİ VE TİCARETTE 2021 ÖNGÖRÜLERİ: FIRSATLAR VE RİSKLER

Dünya ticaretinde 2018 yılı başından itibaren ABD'nin Çin'e bazı ülkelere karşı çelik ve alüminyum ithalatında koyduğu ilave gümrük vergileri ile korumacılık eğilimi güçlenmeye başlamıştır. Çin'in karşı önlemleri sonrası ABD ile Çin arasında artan korumacılık önlemleri giderek bir ticaret savaşına dönüşmüştür. ABD diğer bazı ülkelere de ilave ithalat vergileri koymaya devam etmiştir.

Korumacılık eğilimi ile birlikte 2019 yılında dünya genelinde 1,89 trilyon dolar tutarındaki ticarete koruma önlemi uygulanmıştır. Büyük bölümü Dünya Ticaret Örgütü kurallarına aykırı olan bu önlemler sonucu dünya mal ticareti 2019 yılında değer bazında %3,0 daralarak 18,35 trilyon dolara inmiştir. 2019 yılı sonunda ABD ile Çin arasında ticaret müzakerelerinde uzlaşmaya varılması ile 2020 yılına girerken ticarete korumacılığın azalacağı ümidi doğmuştur.

Covid-19 salgını dünya ticaretini önemli ölçüde olumsuz etkilerken, ülkeler Covid-19'un yarattığı olumsuz koşullar nedeniyle korunma önlemlerine başvurmak durumunda kalmışlardır.

2020 yılında ise Covid-19 salgını dünya ticaretini önemli ölçüde olumsuz etkilerken, ülkeler Covid-19'un yarattığı olumsuz koşullar nedeniyle korunma önlemlerine başvurmak durumunda kalmışlardır. Buna bağlı olarak 2020 yılında 2,44 trilyon dolarlık ticarete korunma önlemi uygulandığı tahmin edilmektedir. Dünya ticaretinin 2020 yılında hem Covid-19 koşulları hem de yeni korun-

ma önlemleri nedeniyle %7,0 oranında daralarak 17,08 trilyon dolara gerilemesi beklenmektedir.

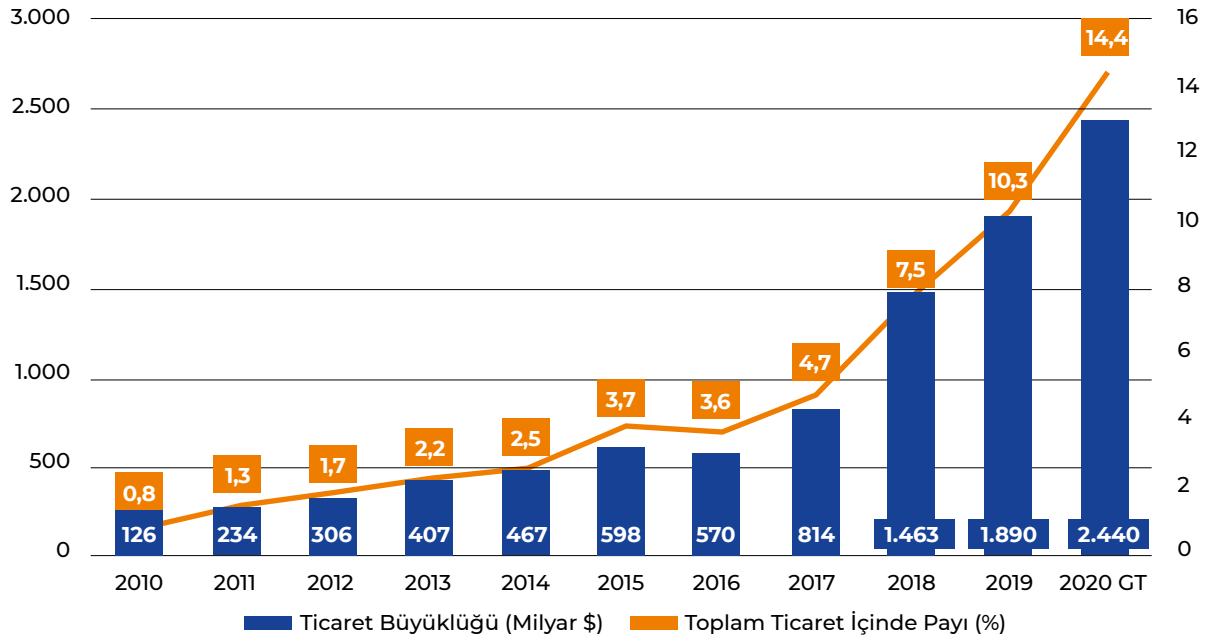
2020 yılında ABD’de yapılan seçimleri Demokrat Parti kazanmış ve yönetimi 2021 Ocak ayında üstlenmiştir. Yeni yönetim küresel ticarete Dünya Ticaret Örgütü kurallarına geri dönüşü hedeflemektedir. Buna bağlı olarak ABD’nin başta Çin olmak üzere uyguladığı ilave ithalat vergilerini kademeli olarak indirmesi beklenmektedir. ABD’nin ticaret politikasındaki bu değişim ve DTÖ kurallarına geri dönüş ile diğer ülkelerin de ilave gümrük vergileri uygulamalarını azaltmak veya sona erdirmek zorunda kalacakları tahmin edilmektedir. Dünya Ticaret Örgütü kurallarına geri

dönüş ve ticarete korumacılığın azalması 2021 yılında küresel ticareti olumlu yönde etkileyecektir.

Salgın döneminde ülkeler iç dinamiklerdeki bozulmalarla mücadele ederken, aynı zamanda dış ticaret şoklarına da maruz kalmıştır. Bu bağlamda, ithalat ve ihracat verilerinin ortalamasını yansıtan dünya mal ticaret hacmi, 2019 yılında %0,1 oranında düşmüş, pandeminin sarstığı 2020 yılında ise hızlı bir gerilemeye maruz kalmıştır.

DTÖ projeksiyonlarına göre bu dönemde %9,2 oranında daralan dünya mal ticaret hacmi, özellikle yılın ilk yarısında yaşanan kısıtlamalar ve belirsizlikler nedeniyle önemli bir darbe almıştır.

Dünya Genelinde Koruma Önlemi Alınan Ticaret Büyüklüğü ve Toplam Ticaret İçinde Payı

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü

Ülkelerin iç iktisadi faaliyetlerine benzer şekilde, yaz aylarında ortaya çıkan kısmi gevşemeler ise küresel ticarete dönemsel bir hareketlenmeyi beraberinde getirmiştir. Böylece yıl genelindeki düşüş hızı, salgın başındaki beklentilerin bir nebze altında gerçekleşmiştir. Bununla beraber, belirsizliklerin hüküm sürdüğü bir ortamda küresel ticaret itidalli bir seyir izlemeye devam etmektedir.

Talep cephesinde yaşanan zayıflamayla belirgin ölçüde daralma kaydeden dünya ticaret hacmi, çoğu bölgede gerek ihracat gerekse ithalat açısından sert düşüşler göstermiştir. Bununla birlikte Asya bölgesinin, diğer bölgelere nazaran daha yumuşak bir

düşüşe sahne olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 4).

Detaylı istatistikler incelendiğinde ise, bu kapsamda özellikle Çin'in pozitif bir rol oynadığı tespit edilmektedir. İktisadi faaliyetinde dünyanın geri kalanına göre hızlı bir iyileşme yakalayan Çin'in, ihracatta da bilhassa salgın ortamında önem kazanan ürün gruplarında bir başarı yakaladığı ifade edilebilir.

Buradan hareketle Asya özelinde ayrıştığı gözlenen dış ticaret gelişmelerinde, bölgede yoğun üretimi bulunan tıbbi malzeme ve cihazlar ile elektronik ürünler gruplarına artan küresel talebin etkileri hissedilmiştir.

Tablo 4: Dünya Ticaret Hacmi Büyüme Hızı (%)

	2019	2020*	Değişim*
Dünya Mal Ticaret Hacmi	-0,1	-9,2	7,2
İhracat	2019	2020*	Değişim*
Kuzey Amerika	1	-14,7	10,7
Güney ve Orta Amerika	-2,2	-7,7	5,4
Avrupa	0,1	-11,7	8,2
Asya	0,9	-4,5	5,7
Diğer bölgeler	-2,9	-9,5	6,1
İthalat	2019	2020*	Değişim*
Kuzey Amerika	-0,4	-8,7	6,7
Güney ve Orta Amerika	-2,1	-13,5	6,5
Avrupa	0,5	-10,3	8,7
Asya	-0,6	-4,4	6,2
Diğer bölgeler	1,5	-16	5,6

Kaynak: DTÖ (Ekim 2020) *Projeksiyon

Küresel ticaretin 2020 seyri incelenirken, petrol ihracatçıları için de ayrı bir parantez açmak gerekir. Nitekim ulaşım kısıtlamalarının ve genel üretimdeki yavaşlamanın etkisiyle, global enerji talebi ilk çeyrek itibariyle belirgin şekilde azalmıştır.

Dünya Bankası, 2020 yılında küresel petrol talebinin %9 oranında daraldığını tahmin etmektedir. Bu kapsamda özellikle Şubat ve Nisan ayları arasındaki dönemde petrol fiyatlarında %60 oranında gerçekleşen keskin düşüş sert bir etki yaratmış ve bir yandan salgınla mücadele eden ilgili ülkeler bu ortamda ek bir ekonomik şokla karşı karşıya kalmıştır.

Arz tarafında alınan kesinti kararları ve ilerleyen aylarda devreye giren kısmi açılımlar/gevşemeler sayesinde Nisan sonrasında petrol fiyatlarında bir toparlanma yaşanmış olmakla birlikte, büyük ölçüde petrole bağlı olan ve sektörel çeşitlenmenin nispeten

2021 yılında petrole ilişkin tahminler ise talebin normalleşmesi yönünde olup, üretici ekonomilerde ilgili risklerin kısmen azalması beklenmektedir.

düşük olduğu ülkelerin ihracat gelirlerinde belirgin kayıplar yaşanmıştır. Bu bağlamda projeksiyonlar, petrol geliri kaynaklı cari fazla veren ekonomilerin çoğunda 2020'de cari açıklar yaşandığını göstermektedir. 2021 yılında petrole ilişkin tahminler ise talebin normalleşmesi yönünde olup, üretici ekonomilerde ilgili risklerin kısmen azalması beklenmektedir. Diğer emtia grupları incelendiğinde ise, metaller başta olmak üzere birçok kalemden, Çin'deki ekonomik aktivitenin de desteklediği kısmi talep toparlanmasına bağlı olarak 2020 yılının ikinci yarısı itibariyle bir yükseliş göze çarpmaktadır. Dünya Bankası tahminleri, söz konusu iyileşmenin 2021 yılında ılımlı bir şekilde süreceğini öngörmektedir.

Genel olarak bakıldığında ise 2020 yılında küresel mal ticaretinde gerçekleşen hacim kaybının, 2021 yılında ekonomik aktivitede beklenen potansiyel iyileşmeyle uyumlu bir şekilde toparlanacağı öngörülmektedir. DTÖ bu bağlamda, dünya mal ticaretinin reel bazda %7,2 oranında artacağını tahmin etmektedir.

Öte yandan hizmet ticareti, salgın nedeniyle önceki krizlerden, özellikle de 2008-2009 Finansal Krizinden daha sert bir etkiye maruz kalmıştır. Bu durum ise, dış ticaretinde hizmet sektörünün hatırı sayılır bir yer aldığı ekonomileri derin bir şekilde etkilemiştir. Bu kapsamda özellikle turizm ön plana çıkmaktadır. Gerek salgın temelli bireysel çekinmeler gerekse devletlerin seyahat kısıtlamaları bir araya gelerek, bu dönemde turizm sektöründe şiddetli bir daralma yaratmıştır. Nisan sonrasında uluslararası seyahatlerde

Salgın sürecinden alınan dersler temelinde devletlerin ve uluslararası kurumların uygulayacağı risk azaltıcı politikalar bu anlamda önem kazanacaktır.

bir iyileşme gözlense de bunun etkisi sektör üzerinde oldukça sınırlı kalmıştır. 2021 yılında ulaştırma ve turizm sektörünün toparlanma sürecinin yavaş da olsa başlaması mümkün olmakla birlikte, pandemi öncesi seviyelere yeniden dönmenin zaman alacağı ortadadır. Bu ise, turizm gelirlerinin katkısı açısından ödemeler dengesi kapsamında geleneksel olarak fazla veren ülkeler için zorlu bir sürece işaret etmektedir.

2021 yılı itibariyle, aşı programlarının yoğun bir şekilde devreye alınmasıyla birlikte global ekonomimin toparlanma sürecine gireceği beklense de dünya halen belirsizliklerin yoğun olduğu bir dönemden geçmektedir. Buna ek olarak, pandemi koşullarında gelişen koşullar ve iş modellerinin, küresel ekonomiye birtakım yapısal değişiklikler getirmesi kaçınılmaz olacaktır. Salgın sürecinden alınan dersler temelinde devletlerin ve uluslararası kurumların uygulayacağı risk azaltıcı politikalar bu anlamda önem kazanacaktır. Bu amaç çerçevesinde ülkeler için ajandaya alınması gereken başlıca konular arasında, sağlık sistemlerinin geliştirilmesi, dijital ekonominin güçlendirilmesi ve yeşil ekonomi kapsamında yatırımlar yapılması gelmektedir.

Bu önceliklere yönelik atılacak adımlar, dünya ekonomisinin uzun vadede istikrarı ve büyümesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu kapsamda Avrupa Birliği'nin Yeşil Mutabakat (Green Deal) yolundaki adımlarını 2020 yılında hızlandırmış olması dikkate değerdir. Avrupa ülkelerine, iklim değişikliğinden sür-

dürülebilir tarıma, döngüsel ekonomiden biyoçeşitlilik stratejisine kadar kapsamlı bir yol haritası sunan Yeşil Mutabakatın ticaret kanalıyla ortak ülkeleri de etkileyecek yönleri olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla ilgili ülkelerin de gerek rekabet güçlerini korumak gerek daha sürdürülebilir bir ekonomiye kavuşmak, gerekse ortak küresel hedeflere ulaşma yönündeki çalışmalara katkı vermek amacıyla yeşil dönüşüme yatırım yapmaya dair bir ajandaya sahip olmaları, orta ve uzun vade için kritik önem taşıyacaktır.

1.3. 2020 YILINDA TÜRKİYE EKONOMİSİ VE DIŞ TİCARETİ

Covid-19 salgınının etkileri, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye ekonomisinde de hissedildi. Türkiye ekonomisi, yılın ilk çeyreğinde %4,5 oranında büyüme kaydetti. Burada, 2019 yılının son çeyreğinde yakalanan olumlu büyüme eğiliminin devam ettiğini ve salgında ilk vakanın Türkiye’de 10 Mart itibariyle görülmüş olmasının etkisi bulunmaktadır.

Yılın ikinci çeyreğinde ise salgının sebep olduğu küresel ölçekli ekonomik kriz ile beraber, Türkiye ekonomisi %9,9 daraldı. Haziran ayında başlayan normalleşme süreci ile beraber ise, hızlı bir toparlanma süreci başladı. Ertelenmiş talebin de etkisiyle üçüncü çeyrekte Türkiye %6,7’lik bir büyüme kaydetti. Bu oran ile beraber Türkiye, Avrupa’da ekonomisi en çok büyüyen ikinci ülke oldu.

Türkiye’nin dış ticaret performansı, 2020 yılında salgının hızına paralel seyretti. Özel-

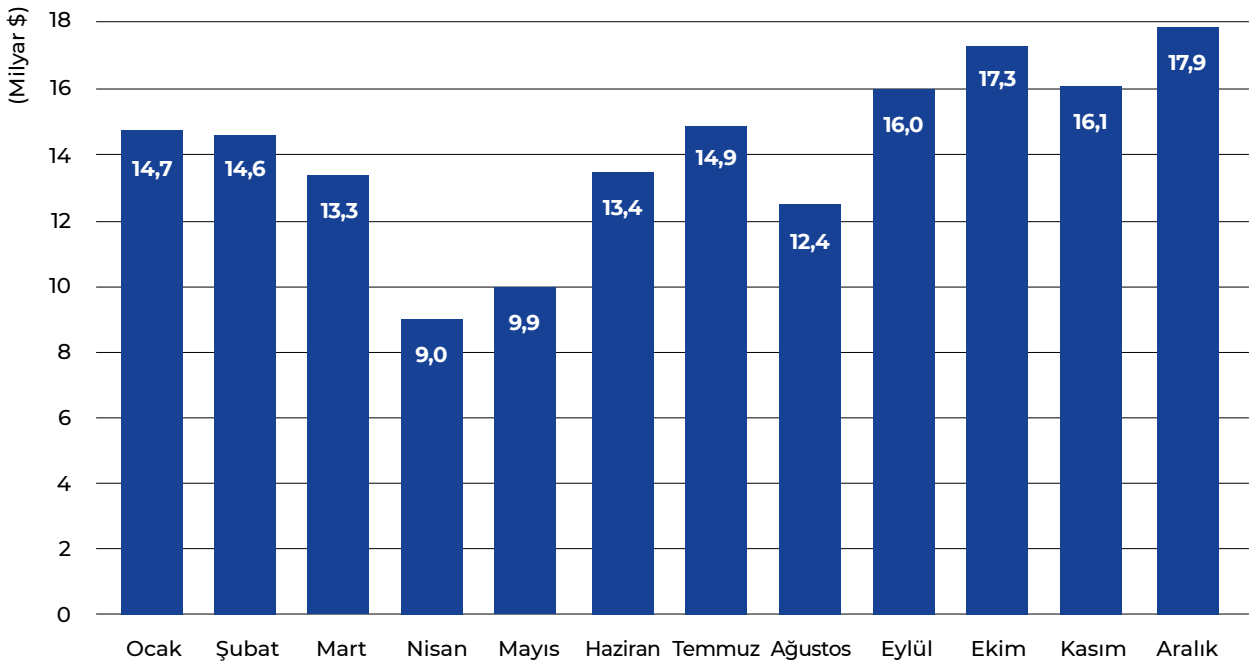
likle salgının ilk dalgasında başarılı süreç yönetimi ile öne çıkan Türkiye, salgının merkezinin Avrupa’ya kayması sebebiyle ihracatta dönemsel düşüşler gösterdi. Ocak ayında 14,7 milyar dolar ve Şubat ayında 14,6 milyar dolarlık ihracatla Türkiye, cumhuriyet tarihindeki en güçlü Ocak ve Şubat ayları performansına imza attı. Ülkemizde salgının görüldüğü ilk tarih olan 10 Mart itibariyle önemli pazarlarımızda yaşanan kısıtlama ve yasaklar, o tarihten itibaren ihracatımızı da oldukça etkiledi.

Mart ayında ihracat 13,3 milyar dolara gerilerken, bu rakam Nisan ayında 9 milyar dolara kadar gerileyerek yıllık ihracatta en düşük performansın gösterildiği ay oldu. Ardında Mayıs ayında 9,9 milyar dolar seviyelerine yükselen Türk ihracatı, Haziran ayı ile birlikte toparlanma sürecine girdi. Haziran ayında hem küresel hem de bölgesel olarak gelen yeni normal dönem, yıllık ihracat için de yeni bir eğilimin başlangıcı oldu. Türk ihracatı, Haziran ayında 13,4 milyar dolar, Temmuz ayında 14,9 milyar dolar ve Ağustos ayında 12,4 milyar dolarlık önemli bir performans gösterdi. Yılın son çeyreğinde ise bu başarıyı daha da ileriye götürerek

Eylül ayında 16 milyar dolarla cumhuriyet tarihinin en yüksek Eylül ayı performansına imza atıldı. Türk ihracatı Ekim ayında ise, 17,3 milyar dolarlık ihracat performansı ile hem en yüksek Ekim ayı performansını, hem de en yüksek aylık ihracat performansını göstererek rekor kırdı. Kasım ayında, 2019 yılına oldukça yakın bir performans gösteren Türk ihracatı 16,1 milyar doları yakaladı.

Aralık ayında, 17,9 milyar dolarlık ihracat ile yıl içerisinde yakalanan aylık ihracat rekoru, tekrar geçilerek oldukça önemli bir performansla imza atıldı.

Türkiye'nin Aylara Göre İhracatı, 2020

Kaynak: TÜİK

2020 yılında Türkiye'nin toplam ihracatı ise 169 milyar 482 milyon dolarla, 2020 yıllık ihracat hedefi olan 165,9 milyar doların üzerinde gerçekleşti.

2020 yılında Türkiye'nin toplam ihracatı ise 169 milyar 482 milyon dolarla, 2020 yıllık ihracat hedefi olan 165,9 milyar doların üzerinde gerçekleşti. Ayrıca 2020 yılında, Türkiye'nin küresel mal ticaretindeki payı tarihinde ilk kez %1'i aştı. Yıllık toplam ithalat tutarı 219,4 milyar dolar olarak gerçekleşirken, ihracatın ithalatı karşılama oranı 2020 yılında %77,2 oldu. Toplam dış ticaret hacmi 2020 yılında 388,9 milyar dolar olarak gerçekleşti.

Türkiye'nin detaylı ihracat rakamlarını incelediğimizde, 2020 yılının tamamında, 18.123 firmanın ilk kez ihracat gerçekleştirdiğini görmekteyiz. Söz konusu firmaların toplam ihracatı ise 3,57 milyar dolar oldu ve yıllık ihracattan %2,1'lik bir pay aldılar. 2020 yılında, pandeminin getirdiği tüm zorlu koşullara rağmen Türkiye'nin ihracatında 6 sektör yıllık bazda rekor kırdı.

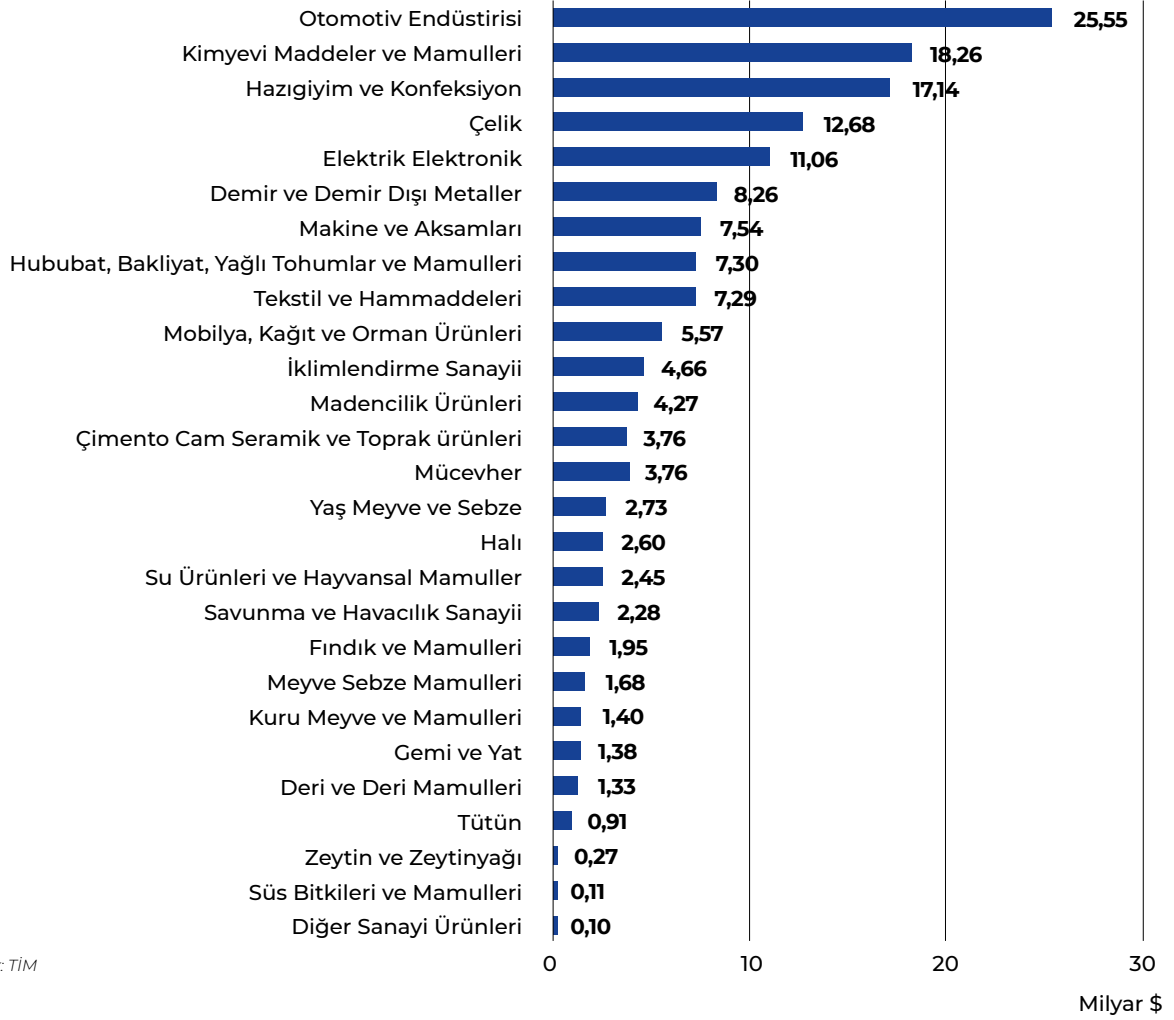
Bu sektörler sırasıyla; 7 milyar 301 milyon dolar ihracatla hububat, 5 milyar 567 milyon dolarla mobilya, 3 milyar 760 milyon dolarla çimento, 2 milyar 731 milyon dolarla yaş meyve, 2 milyar 605 milyon dolarla halı ve 1 milyar 684 milyon dolarla meyve sebze maddeleri oldu.

2020 yılında en çok ihracat gerçekleştiren sektörlerin sıralamasını incelediğimizde;

- 25 milyar 549 milyon dolarlık ihracat gerçekleştiren Otomotiv sektörü birinci,
- 18 milyar 263 milyon dolara ulaşan ihracatla Kimyevi Maddeler sektörü ikinci,
- 17 milyar 143 milyon dolarlık ihracatla hazırlama sektörü üçüncü,
- 12 milyar 675 milyon dolarla çelik sektörü dördüncü,
- 11 milyar 55 milyon dolarlık ihracatla elektrik-elektronik sektörü beşinci,
- 8 milyar 256 milyon dolarla demir ve demir dışı metaller sektörü altıncı,
- 7 milyar 543 milyon dolarla makine ve aksesuarları sektörü yedinci,
- 7 milyar 301 milyon dolarla hububat sektörü sekizinci,
- 7 milyar 287 milyon dolarla tekstil sektörü dokuzuncu,
- 5 milyar 567 milyon dolarlık ihracatla mobilya sektörü onuncu oldu.

Toplam 23 sektör, 2020 yılında 1 milyar dolarlık ihracat rakamını aşma başarısını gösterdi. 2020 yılının tamamında toplam 226 ülke ve bölgeye ihracat gerçekleştirildi. En çok ihracat yapılan ilk 10 ülkenin payı %48,9 olurken, Söz konusu pay ilk 20 ülkede %66,2 oldu.

Türkiye'nin Sektörlere Göre İhracatı, 2020

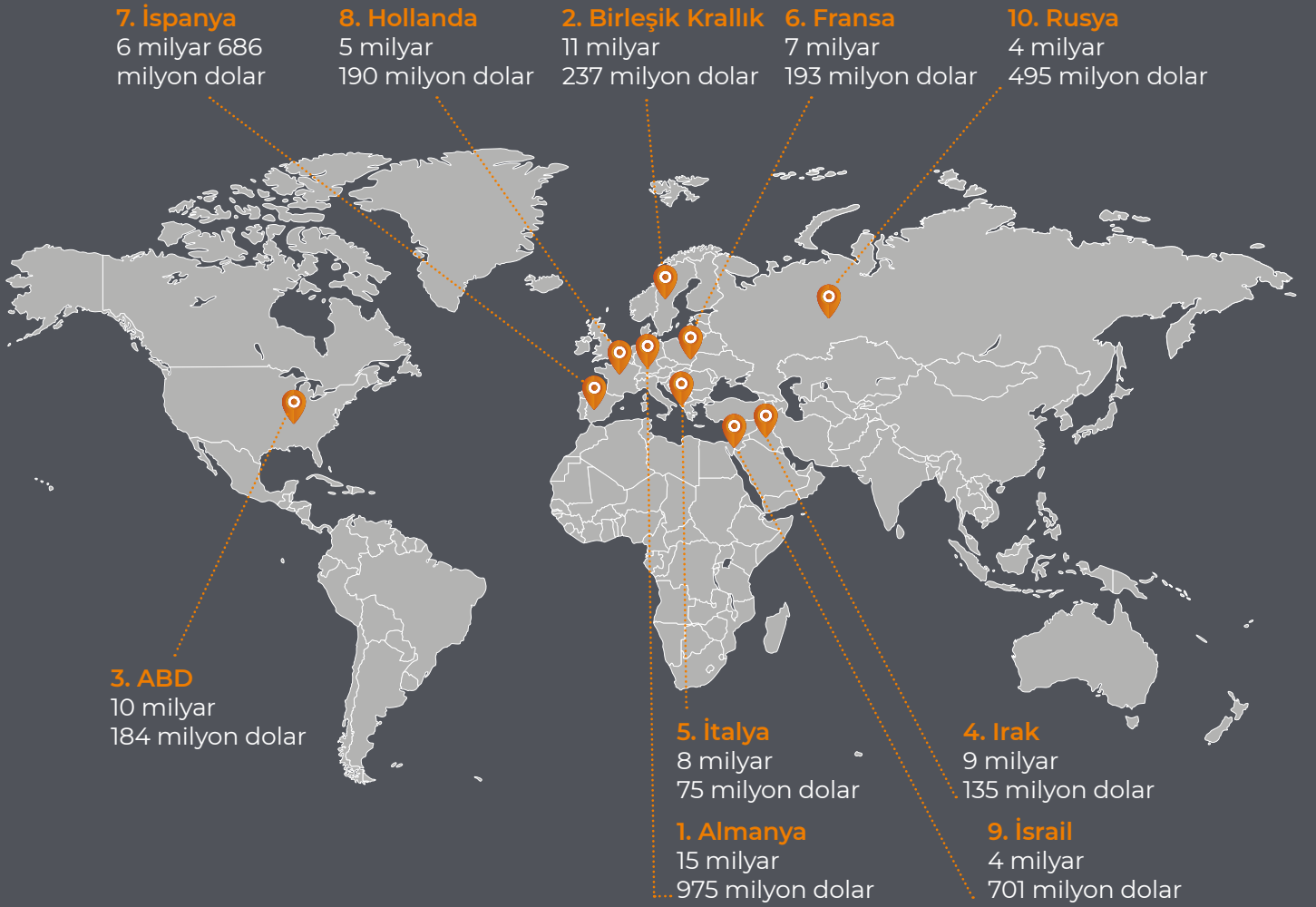

Kaynak: TİM

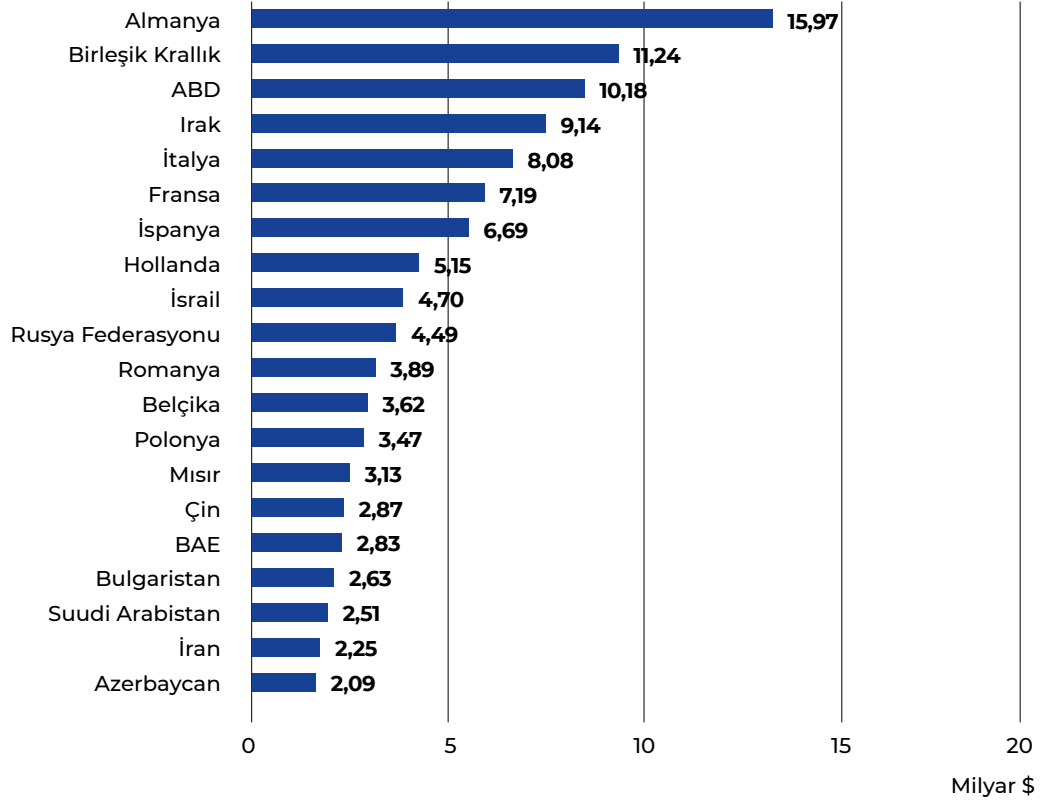
Türkiye'nin 2020 yılında en çok ihracat gerçekleştirdiği ilk 10 ülke ise sırasıyla;

- 15 milyar 975 milyon dolarla **Almanya**,
- 11 milyar 237 milyon dolarla **Birleşik Krallık**,
- 10 milyar 184 milyon dolarla **ABD**,
- 9 milyar 135 milyon dolarla **Irak**,
- 8 milyar 75 milyon dolarla **İtalya**,
- 7 milyar 193 milyon dolarla **Fransa**,
- 6 milyar 686 milyon dolarla **İspanya**,
- 5 milyar 190 milyon dolarla **Hollanda**,
- 4 milyar 701 milyon dolarla **İsrail**,
- 4 milyar 495 milyon dolarla **Rusya**.

Türkiye'nin 2020 yılında
en çok ihracat gerçekleştirdiği ilk 10 ülke

Türkiye'nin İhracatında İlk 20 Ülke, 2020

Kaynak: TÜİK

Türk ihracatçısı, yıl içerisinde ortaya çıkan hızlı talep değişikliklerine de seri reflekslerle yanıt verdi. Covid-19 ürünleri ihracatı %233 artışla 1,2 milyar dolara ulaştı. 2020 yılının ta-

mamında; 2019 yılına göre; solunum cihazları %1093, maske ve önlük %508, tanı kitleri %169 ve dezenfektan ihracatı ise %126 artış gösterdi.

Tablo 5: Türkiye'nin Covid-19 Ürünleri İhracatı

Tanım	2019 (Milyon \$)	2020 (Milyon \$)	Değ.
Dezenfektan, Etil Alkol	230,3	521,5	%126,4
Maske ve Önlük	72,9	442,8	%507,5
Solunum Cihazı	8,7	103,4	%1093,4
Tanı Kitleri	43,8	117,8	%169,1
Toplam Covid-19 Ürünü İhracatı	355,7	1.185,5	%233,3

Kaynak: TİM

Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu Ürünlerin Analizi

Tablo 6'da yıllara göre Türkiye'nin ihracatı, ihracata konu olan ürün sayıları ve ihracata konu olan ürünler içindeki uluslararası piyasalarda rekabet gücü yüksek ürün sayıları görülmektedir. Küresel ihracat 2001 yılında 6,13 trilyon dolar iken bunun %0,5'ine denk gelen 31,3 milyar dolarlık kısmını Türkiye gerçekleştirmiştir.

Küresel ihracata konu olan ürün sayısı 2001 yılında 5.128 iken, Türkiye aynı yıl 4.297 ürün ihraç etmiştir. Bu ürünler içerisinde 1.148 tanesinde Türkiye, uluslararası piyasalarda rekabet gücüne sahiptir. Küresel ihracat 2019 yılında 18,7 trilyon dolara ulaşırken bunun %0,91'ine denk gelen 171,1 milyar dolarlık kısmını (Özel

Tablo 6: Yıllara Göre Türkiye'nin İhracatı, İhracatına Konu Olan Ürün Sayıları ve İhracatına Konu Olan Ürünler İçindeki Uluslararası Piyasalarda Rekabet Gücü Yüksek Ürün Sayıları

Yıl	Küresel İhracat (1.000 \$)	Türkiye'nin İhracatı (1.000 \$)	Türkiye'nin İhracatının Payı (%)	Küresel İhracata Konu Olan Ürün Sayısı	Türkiye'nin İhracatına Konu Olan Ürün Sayısı	Türkiye'nin İhracatına Konu Olan Ürün Sayısı İçindeki Rekabetçi Ürün Sayısı	Türkiye'nin İhracatına Konu Olan Ürün Sayısı İçindeki Rekabetçi Ürün Sayısının Oranı (%)
2001	6.127.168.103	31.333.963	%0,5	5.128	4.297	1.148	%26,72
2002	6.424.106.582	35.761.939	%0,56	5.459	4.356	1.174	%26,95
2003	7.485.768.172	47.252.825	%0,63	5.451	4.464	1.179	%26,41
2004	9.100.844.739	63.120.934	%0,69	5.448	4.524	1.181	%26,11
2005	10.342.422.169	73.476.371	%0,71	5.429	4.547	1.239	%27,25
2006	11.955.684.880	85.534.651	%0,72	5.439	4.572	1.277	%27,93
2007	13.784.833.266	107.271.736	%0,78	5.685	4.466	1.276	%28,57
2008	15.967.592.666	132.027.195	%0,83	5.635	4.487	1.285	%28,64
2009	12.345.154.948	102.142.592	%0,83	5.599	4.479	1.324	%29,56
2010	15.094.500.250	113.883.251	%0,75	5.458	4.503	1.396	%31,00
2011	18.103.527.896	134.906.891	%0,75	5.425	4.527	1.410	%31,15
2012	18.396.482.691	152.461.777	%0,83	5.722	4.627	1.397	%30,19
2013	18.874.892.660	151.802.653	%0,80	5.689	4.613	1.491	%32,32
2014	18.846.755.232	157.610.169	%0,84	5.673	4.651	1.476	%31,74
2015	16.411.289.394	143.844.078	%0,88	5.698	4.635	1.423	%30,70
2016	15.924.794.464	142.606.223	%0,90	5.724	4.622	1.413	%30,57
2017	17.559.622.745	156.992.926	%0,89	5.833	4.698	1.469	%31,27
2018	19.308.750.989	167.923.877	%0,87	5.683	4.729	1.520	%32,14
2019	18.708.559.754	171.098.390	%0,91	5.637	4.661	1.549	%33,23

Kaynak: TradeMap

Ticaret Sistemine göre) Türkiye gerçekleştirmiştir. Küresel ihracata konu olan ürün sayısı 2019 yılında 5.637 olurken, Türkiye aynı yıl 4.661

çeşit ürün ihraç etmiştir. Bu ürünler içerisinde de 1.549 tanesinde Türkiye uluslararası piyasalarda rekabet gücüne sahiptir.

Tablo 7: Türkiye'nin RCA Değeri Yüksek Olduğu İlk 25 Üründe İhracatı (2019)

6'lı GTİP kodu	Ürün açıklaması	Türkiye'nin ihracatı (1.000 \$)	RCA Endeks değeri
540263	Polipropilenden iplikler (dikiş ipliği hariç); çok katlı veya katlı bükülü (kable), perakende satış için olmayan	289.547	90,47
081310	Kayısı (zerdali dahil) kurutulmuş	253.138	80,82
540253	Polipropilenden iplikler (dikiş ipliği hariç); metrede 50 turdan fazla bükülmüş, tek kat, perakende satış için olmayan	46.491	78,86
190430	Bulgur	117.134	75,85
080222	Fındık (kabuksuz)	1.245.097	73,03
252800	Tarifenin başka yerinde yer almayan diğer tütünler, tütün yerine kullanılan maddeler	207.364	72,14
570242	Halılar ve diğer yer kaplamaları; sent. / suni dokumaya elverişli maddelerden, hav yapısında, hazır eşya halinde olan	2.026.147	71,80
251512	Tarifenin başka yerinde yer almayan diğer tütünler, tütün yerine kullanılan maddeler	808.739	59,08
080420	İncir (taze/kurutulmuş)	284.492	53,22
551120	Diğer iplik-diğer, sentetik devamsız lif<%85, perakende	45.409	52,31
551110	Diğer iplik-diğer, sentetik devamsız lif=>%85, perakende	107.067	51,33
252910	Tarifenin başka yerinde yer almayan diğer tütünler, tütün yerine kullanılan maddeler	216.532	51,17
600522	Çözgü tipi örgülü diğer mensucat (pamuktan, boyanmış)	54.458	50,54
520291	Pamuk ditme sonucu döküntüler	15.381	47,09
550640	Polipropilenden sentetik devamsız lifler; karde edilmiş, taranmış veya iplik imali için başka şekilde işlem görmüş	1.038	46,38
240311	Nargile tütünleri (içilen); aromalandırılmış olsun, olmasın	63.940	43,40
680221	Mermer, traverten ve su mermeri (yontulmuş/kesilmiş)	437.779	40,22
600521	Çözgü tipi örgülü diğer mensucat (pamuktan)	11.919	38,15
080840	Ayva (taze)	12.003	37,78
520420	Pamuktan dikiş ipliği (perakende)	17.797	35,63
551644	Diğer mensucat (baskılı, suni devamsız lif<%, pamuk karışık)	9.975	35,58
721621	L şeklinde profil (sıcak hadde, yükseklik<80mm.)	265.271	35,15
292030	Endosülfan (ISO)	101	34,57
120791	Haşhaş tohumu	90.480	33,54
540234	Polipropilenden tekstürize iplik (dikiş hariç)	55.001	32,26

Kaynak: TradeMap

Yıllar içerisinde Türk ihracatçıları hem ihraç edilen ürün sayısını hem rekabetçi ürün sayısını hem de bunlara bağlı olarak toplam ihracatlarını artırmayı başarmış ve küresel ihracatta Türkiye'nin payını neredeyse iki katına çıkarmışlardır. Türkiye'nin ihracatına konu olan ürünler içindeki rekabetçi ürün sayısının oranı 2010 yılında %26,7 iken 2019 yılında %33,2'ye yükselmiştir.

Tablo 7'de 2019 yılında Türkiye'nin RCA değeri yüksek (uluslararası piyasalarda rekabetçi) olduğu ilk 25 üründe ihracatı görülmektedir. Türkiye, 90,47 RCA endeks değerine sahip olduğu "540263 Polipropilenden iplikler (dikiş ipliği hariç); çok katlı veya katlı bükülü, perakende satış için olmayan" GTİP kodlu üründe 289,5 milyon dolarlık ihracat yaparken, 80,82 RCA endeks değerine sahip olduğu "081310 Kayısı (zerdali dahil) kurutulmuş" GTİP kodlu üründe 253,1 milyon dolarlık ihracat, 78,86 RCA endeks değerine sahip ol-

duğu "540253 Polipropilenden iplikler (dikiş ipliği hariç);metrede 50 turdan fazla bükülmüş, tek kat, perakende satış için olmayan" GTİP kodlu üründe 46,5 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Türkiye, listede 32,26 RCA endeks değeri ile yirmi beşinci sırada yer alan "540234 Polipropilenden tekstürize iplik (dikiş hariç)" GTİP kodlu üründe ise 55 milyon dolarlık ihracat yapmıştır.

Tablo 8'de 2019 yılında Türkiye'nin RCA değeri yüksek (uluslararası piyasalarda rekabetçi) olduğu ürünler içerisinde en çok küresel talebi olan ilk 25 üründe Türkiye'nin ihracatı görülmektedir. Türkiye, 2019 yılında 1,04 RCA endeks değerine sahip olduğu ve tabloya göre küresel talebi en yüksek olan "271012 Petrol ve bitümenli yağlardan elde edilen hafif yağlar ve müstahzarları (petrol veya bitümenli yağ oranı >=%70)" GTİP kodlu üründe 242 milyar dolarlık ithalatın yaklaşık %0,9'unu gerçekleştirmiştir. Türkiye, tabloda ikinci sırada olan ve 1,03 RCA endeks değerine sahip olduğu "710812 "Altın (diğer işlenmemiş şekillerde olanlar, para yerine kullanılmayan)" GTİP kodlu üründe 237,1 milyar dolarlık ithalatın yaklaşık %0,8'sini ve üçüncü sırada yer alan 1,95 RCA endeks değerine sahip olduğu "870322 Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1000cm³<silindir=<1500 cm³)" GTİP kodlu üründe 125,5 milyar dolarlık ithalatın yaklaşık %1,7'sini gerçekleştirmiştir. Türkiye, listede yer alan ürünler içerisinde 24,3 milyar dolar ile yirmi beşinci sırada yer alan "240220 Tütün içeren sigaralar" GTİP kodlu üründe ise 2,54 RCA endeks değerine sahip olmuş ve küresel talebin %1,9'unu karşılamıştır.

Tablo 8: Türkiye'nin RCA Değeri Yüksek Olduğu Ürünler İçinde En Çok Küresel Talebi Olan 25 Ürün (2019)

6'lı GTİP kodu	Ürün açıklaması	Küresel ithalat (1.000 \$)	Türkiye'nin ihracatı (1.000 \$)	Türkiye'nin ihracatının payı (%)	RCA Endeks değeri
271012	Petrol ve bitümenli yağlardan elde edilen hafif yağlar ve müstahzarları (petrol veya bitümenli yağ oranı>=%70)	242.006.536	2.080.725	%0,9	1,04
710812	Altın (diğer işlenmemiş şekillerde olanlar, para yerine kullanılmayan)	237.083.261	1.995.597	%0,8	1,03
870322	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1000cm ³ <silindir=<1500 cm ³)	125.507.208	2.096.044	%1,7	1,95
870332	Motorlu taşıt; dizel/yarı dizel (1500cm ³ <silindir hacmi=<2500cm ³)	104.337.231	1.838.668	%1,8	1,90
870899	Kara taşıtları için diğer aksam, parçaları	88.263.066	1.323.809	%1,5	1,70
711319	Diğer kıymetli metal-kaplamalarından mücevherci eşyası	87.280.579	4.995.014	%5,7	5,43
870829	Kara taşıtlarının diğer aksam-parçaları	78.342.833	905.063	%1,2	1,40
870421	Dizel/yarı dizel motorlu taşıtlar (taşıma kapasitesi<5ton)	61.805.754	4.188.846	%6,8	8,58
732690	Demir/çelikten diğer eşya	48.934.746	698.248	%1,4	1,73
870321	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (silindir hacmi <= 1000cm ³)	46.373.383	2.443.847	%5,3	6,68
852872	Televizyon; diğerleri, renkli olanlar	43.778.145	1.290.739	%2,9	3,11
401110	Otomobil dış lastiği; yeni	42.901.010	663.855	%1,5	1,76
870431	Kıvılcım ateşlemeli motorlu taşıtlar (taşıma kapasitesi<5 ton)	37.493.094	408.243	%1,1	1,24
730890	Demir/çelikten diğer inşaat-aksamı	34.846.698	794.998	%2,3	2,35
870340	Hem benzinli hem de tahrik gücü veren elektrik motorlu diğer taşıtlar; harici güç kaynağından şarj edilenler HARIÇ	33.200.056	3.124.196	%9,4	8,81
840991	Benzinli motorlar için aksam; parçalar	32.282.199	478.635	%1,5	1,67
870120	Çekiciler; yarı römorklar için	32.254.295	871.012	%2,7	2,88
840999	Dizel motorlar için aksam; parçalar	32.152.747	1.052.464	%3,3	3,39
870830	Kara taşıtları için fren ve servo-frenler vb. aksam, parçaları	31.393.292	363.901	%1,2	1,22
610910	Tişört, fanila, atlet, kaşkorse vb. giyim eşyası; pamuktan (örme veya kroşe)	28.808.747	1.753.526	%6,1	6,01
854449	Diğer elektrik iletkenleri (gerilimi=<80 V. için)	27.014.802	1.396.856	%5,2	5,41
843149	Ağır iş makinelerinin aksam-parçaları	26.453.853	240.258	%0,9	1,04
611020	Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler vb. eşya; pamuktan (örme veya kroşe)	25.183.404	1.059.667	%4,2	4,30
940360	Diğer ahşap mobilyalar	24.980.482	426.518	%1,7	1,76
240220	Tütün içeren sigaralar	24.313.359	470.343	%1,9	2,54

Kaynak: TradeMap

Türkiye ve Bazı Ülkelerin Sektörlere Göre İhracatı ve İhracat Mesafesi

Türk ihracatçıları, TradeMap verilerine göre dünyada ortalama tedarikin 5.156 km olduğu günümüzde sadece 2.953 km ortalama mesafeye ürün satmaktadır. Günümüzde Çin ortalama 6.481 km'ye, Vietnam ortalama 7.173 km'ye, Tayland 5.703 km'ye, Endonezya 6.232 km'ye, Filipinler 5.456 km'ye, Hindistan 6.495 km'ye, Güney Kore 5.158 km'ye ve Brezilya ortalama 11.343 km'ye ürün satmaktadır.

Dış ticarete artık mesafelerin söz konusu olmadığı açıkça ortadır. Türkiye'nin, bu du-

rumu göz önüne alarak daha uzak pazarlara yönelmesi, mevcut serbest ticaret anlaşmalarını güncellemesi ve mevcut ihracat mesafesini artırmasına vesile olacak yeni nesil serbest ticaret anlaşmaları yapması gerekmektedir.

Sektörel olarak incelediğimizde Türkiye, "Otomotiv Endüstrisi" sektöründe 2019 yılında 30,6 milyar dolarlık ihracatı ortalama 2.629 km'ye yaparken, küresel ihracat tutarı 1,96 trilyon dolar, ortalama ihracat mesafesi ise 4.100 km olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 9: Türkiye ve Bazı Ülkelerin Sektörlere Göre İhracat Mesafesi

Sektör	Türkiye ortalama ihracat mesafesi (km)	Vietnam ortalama ihracat mesafesi (km)	Bangladeş ortalama ihracat mesafesi (km)	Hindistan ortalama ihracat mesafesi (km)	Tayland ortalama ihracat mesafesi (km)
Çelik	3.311	5.022	1.679	5.620	5.844
Çimento, Cam Seramik ve Toprak Ür.	3.744	4.587	6.231	6.502	5.263
Demir ve Demir Dışı Metaller	2.552	6.585	4.605	6.786	5.033
Deri ve Deri Mamulleri	2.789	9.429	7.392	7.517	5.138
Diğer Sanayi Ürünleri	2.828	9.172	9.871	5.613	7.416
Elektrik Elektronik	2.677	6.870	4.842	6.055	6.272
Fındık ve Mamulleri	2.740	4.068	812	5.115	5.221
Gemi, Yat ve Hizmetleri	4.504	6.913	1.181	3.589	3.305
Halı	4.459	8.135	8.155	10.200	5.455
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	2.599	9.620	8.271	8.427	8.579
Hububat, Bakliyat, Yağlı Toh. ve Mam.	3.160	5.524	3.353	4.907	5.419
İklimlendirme Sanayii	2.479	6.262	5.547	6.046	5.833
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	2.789	4.451	5.393	6.444	3.818
Kuru Meyve ve Mamulleri	3.290	8.654	4.986	4.956	3.678
Madencilik Ürünleri	4.992	4.699	3.423	5.064	3.164
Makine ve Aksamları	3.205	5.201	3.825	6.605	5.382
Meyve Sebze Mamulleri	3.457	4.696	3.615	6.405	4.636
Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	2.257	8.347	6.769	6.989	4.162
Mücevher	2.961	9.651	5.193	6.215	6.359
Otomotiv Endüstrisi	2.629	6.776	6.058	7.767	6.702
Savunma ve Havacılık Sanayii	5.282	4.452	1.195	8.229	8.086
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	2.697	6.602	6.264	6.314	6.414
Süs Bitkileri ve Mamulleri	2.290	4.324	4.855	8.069	6.969
Tekstil ve Hammaddeleri	2.692	3.753	4.331	5.312	4.241
Tütün	3.345	2.768	6.639	5.150	2.413
Yaş Meyve ve Sebze	1.855	2.892	4.422	4.134	2.454
Zeytin ve Zeytinyağı	4.886	1.446	789	2.127	895
Toplam	2.874	6.955	8.003	6.441	5.628

Kaynak: TradeMap

Tablo 9: Türkiye ve Bazı Ülkelerin Sektörlere Göre İhracat Mesafesi

Sektör	Endonezya ortalama ihracat mesafesi (km)	Polonya ortalama ihracat mesafesi (km)	Meksika ortalama ihracat mesafesi (km)	Küresel ortalama ihracat mesafesi (km)
Çelik	5.066	1.099	1.951	3.756
Çimento, Cam Seramik ve Toprak Ür.	6.059	1.579	1.782	4.481
Demir ve Demir Dışı Metaller	4.896	1.506	2.485	4.541
Deri ve Deri Mamulleri	11.164	1.182	2.677	5.534
Diğer Sanayi Ürünleri	10.215	988	1.679	5.706
Elektrik Elektronik	6.461	1.672	2.386	4.444
Fındık ve Mamulleri	3.840	1.921	1.141	2.735
Gemi, Yat ve Hizmetleri	3.434	3.994	1.620	6.184
Halı	6.303	1.169	1.780	4.657
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	11.799	918	1.766	5.804
Hububat, Bakliyat, Yağlı Toh. ve Mam.	6.730	1.608	2.611	5.353
İklimlendirme Sanayii	4.915	1.431	1.921	4.160
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	5.351	1.352	8.119	4.372
Kuru Meyve ve Mamulleri	5.593	984	3.574	6.253
Madencilik Ürünleri	4.192	1.460	10.009	7.773
Makine ve Aksamları	5.671	2.158	1.923	4.462
Meyve Sebze Mamulleri	6.862	1.552	2.465	4.042
Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	7.016	1.160	1.666	4.456
Mücevher	3.945	2.708	1.779	5.437
Otomotiv Endüstrisi	5.786	1.246	2.359	4.100
Savunma ve Havacılık Sanayii	6.371	5.021	1.943	5.252
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	8.915	1.663	4.718	5.150
Süs Bitkileri ve Mamulleri	6.102	1.077	2.939	2.426
Tekstil ve Hammaddeleri	7.214	1.177	3.014	4.832
Tütün	4.260	1.053	1.512	3.342
Yaş Meyve ve Sebze	3.889	1.426	2.044	3.456
Zeytin ve Zeytinyağı	4.738	929	225	3.994
Toplam	6.200	1.526	2.740	4.412

Kaynak: TradeMap

Tablo 10: Türkiye ve Bazı Ülkelerin Sektörlere Göre İhracatı

Sektör	Türkiye ihracat (2019, milyar \$)	Vietnam ihracat (2019, milyar \$)	Bangladeş ihracat (2019, milyar \$)	Hindistan ihracat (2019, milyar \$)	Tayland ihracat (2019, milyar \$)
Çelik	13,72	6,62	0,04	11,82	3,55
Çimento, Cam Seramik ve Toprak Ür.	3,52	3,73	0,09	3,67	3,82
Demir ve Demir Dışı Metaller	8,17	5,43	0,10	11,99	7,00
Deri ve Deri Mamulleri	1,64	23,00	1,72	5,94	2,13
Diğer Sanayi Ürünleri	0,12	1,75	0,18	0,61	0,81
Elektrik Elektronik	11,41	104,95	0,12	17,11	56,05
Fındık ve Mamulleri	2,05	0,37	0,03	0,22	0,12
Gemi, Yat ve Hizmetleri	1,04	0,59	0,01	6,01	1,57
Halı	2,53	0,17	0,03	1,72	0,16
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	17,77	32,45	42,34	22,27	3,23
Hububat, Bakliyat, Yağlı Toh. ve Mam.	6,74	9,03	0,23	17,60	15,66
İklimlendirme Sanayii	4,72	2,79	0,01	4,88	10,10
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	20,51	15,83	0,38	100,46	43,76
Kuru Meyve ve Mamulleri	1,42	3,24	0,01	0,78	0,53
Madencilik Ürünleri	4,33	0,75	0,02	7,80	0,52
Makine ve Aksamları	7,96	2,20	0,03	11,37	6,92
Meyve Sebze Mamulleri	1,45	0,98	0,06	1,14	4,94
Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	5,42	11,93	0,10	5,32	4,99
Mücevher	7,34	2,21	0,01	36,67	15,72
Otomotiv Endüstrisi	30,59	9,71	0,15	22,65	40,90
Savunma ve Havacılık Sanayii	2,25	2,65	0,13	5,77	4,88
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	2,51	9,05	0,57	10,77	10,45
Süs Bitkileri ve Mamulleri	0,11	0,08	0,00	0,08	0,13
Tekstil ve Hammaddeleri	7,69	7,41	0,90	12,67	3,93
Tütün	0,91	0,35	0,11	0,96	0,25
Yaş Meyve ve Sebze	2,25	2,85	0,06	2,23	3,26
Zeytin ve Zeytinyağı	0,16	0,01	0,01	0,10	0,00
Toplam	171,1	264,6	47,5	322,8	245,4

Kaynak: TradeMap

Tablo 10: Türkiye ve Bazı Ülkelerin Sektörlere Göre İhracatı

Sektör	Endonezya ihracat (2019, milyar \$)	Polonya ihracat (2019, milyar \$)	Meksika ihracat (2019, milyar \$)	Küresel ihracat (2019, milyar \$)
Çelik	5,68	9,77	4,66	533,9
Çimento, Cam Seramik ve Toprak Ür.	1,08	4,67	5,44	245,7
Demir ve Demir Dışı Metaller	5,19	16,49	10,40	662,7
Deri ve Deri Mamulleri	5,22	3,62	1,13	264,0
Diğer Sanayi Ürünleri	0,80	2,41	1,33	110,7
Elektrik Elektronik	10,29	34,82	115,13	3.614,8
Fındık ve Mamulleri	0,02	0,08	0,09	9,4
Gemi, Yat ve Hizmetleri	0,28	3,05	0,56	129,9
Halı	0,06	0,23	0,08	15,5
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	8,60	8,85	5,39	562,3
Hububat, Bakliyat, Yağlı Toh. ve Mam.	23,98	11,42	6,36	656,2
İklimlendirme Sanayii	0,67	6,76	16,55	434,5
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	30,89	35,00	41,91	4.371,4
Kuru Meyve ve Mamulleri	0,40	0,15	0,93	33,1
Madencilik Ürünleri	27,62	3,59	4,72	443,0
Makine ve Aksamları	1,92	12,30	13,37	977,8
Meyve Sebze Mamulleri	0,49	3,38	9,11	196,8
Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	13,57	19,83	4,47	553,5
Mücevher	6,62	1,51	3,95	659,4
Otomotiv Endüstrisi	12,73	47,07	153,84	1.964,5
Savunma ve Havacılık Sanayii	0,31	5,24	6,59	462,7
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	5,03	13,15	3,98	443,8
Süs Bitkileri ve Mamulleri	0,02	0,25	0,08	22,3
Tekstil ve Hammaddeleri	4,38	1,87	1,27	265,0
Tütün	1,21	4,13	0,00	45,1
Yaş Meyve ve Sebze	0,55	1,79	12,96	148,5
Zeytin ve Zeytinyağı	0,02	0,02	0,03	10,0
Toplam	167,7	251,9	460,7	18.707,7

Kaynak: TradeMap

“Otomotiv Endüstrisi” sektöründe Vietnam 9,71 milyar dolarlık ihracatı ortalama 6.776 km’ye, Hindistan 22,65 milyar dolarlık ihracatı ortalama 7.767 km’ye, Tayland 40,9 milyar dolarlık ihracatı ortalama 6.702 km’ye, Endonezya 12,73 milyar dolarlık ihracatı ortalama 5.786 km’ye gerçekleştirmiştir.

Türkiye, “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektöründe 2019 yılında 20,5 milyar dolarlık ihracatı ortalama 2.789 km’ye yaparken, bu sektörde küresel ihracat tutarı 4,37 trilyon, ortalama ihracat mesafesi ise 4.372 km olarak gerçekleşmiştir. “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektöründe Vietnam 15,8 milyar dolarlık ihracatı ortalama 4.451 km’ye, Hindistan 100,5 milyar dolarlık ihracatı ortalama 6.444 km’ye, Endonezya 30,9 milyar dolarlık ihracatı 5.351 km’ye, Meksika 41,9 milyar dolarlık ihracatı ortalama 8.119 km’ye gerçekleştirmiştir.

Türkiye, “Hazırgiyim ve Konfeksiyon” sektöründe 2019 yılında 17,7 milyar dolarlık ihracatı ortalama 2.599 km’ye yaparken, bu sektörde küresel ihracat tutarı 562,3 milyar dolar, ortalama ihracat mesafesi ise 5.804 km olarak gerçekleşmiştir. “Hazırgiyim ve Konfeksiyon” sektöründe Vietnam 32,45 milyar dolarlık ihracatı ortalama 9.620 km’ye, Bangladeş 42,34 milyar dolarlık ihracatı ortalama 8.271 km’ye, Hindistan 22,3 milyar dolarlık ihracatı ortalama 8.427 km’ye, Tayland 3,23 milyar dolarlık ihracatı ortalama 8.579 km’ye, Endonezya 8,6 milyar dolarlık ihracatı 11.799 km’ye gerçekleştirmiştir.

Türkiye’nin 2019 yılında en uzak mesafeye ihracat yapan sektörler sıralamasında ilk sırada 2,25 milyar dolarlık ihracatın ortalama 5.282 km’ye yapıldığı “Savunma ve Havacılık Sanayii” sektörü yer almıştır. Bu sektörü 4,3 milyar dolarlık ihracatın ortalama 4.992 km’ye yapıldığı “Madencilik Ürünleri” sektörü ile 161,1 milyon dolarlık ihracatın ortalama 4.886 km’ye yapıldığı “Zeytin ve Zeytinyağı” sektörü izlemiştir.

Türkiye’nin 2019 yılında en kısa mesafeye ihracat yapan sektör ise 2,25 milyar dolarlık ihracatın ortalama 1.855 km’ye yapıldığı “Yaş Meyve ve Sebze” sektörü olurken, bu sektörü 5,42 milyar dolarlık ihracatın ortalama 2.257 km’ye yapıldığı “Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri” sektörü takip etmiştir.

Türkiye’nin 2019 yılında en uzak mesafeye ihracat yapan sektörler sıralamasında ilk sırada 2,25 milyar dolarlık ihracatın ortalama 5.282 km’ye yapıldığı “Savunma ve Havacılık Sanayii” sektörü yer almıştır.

1.4. TÜRKİYE EKONOMİSİ VE DIŞ TİCARET PERFORMANSINA YÖNELİK BEKLENTİ VE HEDEFLER

IMF'in 2021 yılı ocak ayı Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'na göre, Türkiye'nin 2021 büyüme tahmini Ekim ayına göre 1 puan artırılarak %6'ya yükseltildi. 2022 yılı için ise Türkiye'ye dair büyüme tahmini Ekim ayına göre 0,5 puan düşürülerek %3,2 olarak açıklandı. Euromonitor analizine göre, 2022 yılından sonra Türkiye'nin 2024-2027 döneminde yılda yaklaşık %3,2 büyümesi öngörülüyor. Ekonomik reformlar neticesinde yerli ve yabancı özel işletme yatırımlarının önümüzdeki dönemde artması bekleniyor.

Türkiye'nin hedeflediği GSYİH büyüme oranlarını incelediğimizdeyse, 2020 yılında %0,3'lük, 2021 yılında %5,8'lik, 2022 yılında %5'lik ve 2023 yılında %5'lik büyüme hedefleri görülmektedir.

Buradan hareketle, üst üste 3 yıl düşük büyüme hızı yaşadıkdan sonra, 2021 için %4 ile %6 arasında büyüme hızına kavuşması beklenen Türkiye'nin en önemli sorunu cari açığın yapılaşmış olmasıdır. Enerji dâhil olmak üzere ithalatının %85'ten fazlasının fiyat esnekliği olmayan hammadde, aramalı ve yatırım malından oluşması, diğer taraftan da ihracatının yine aynı oranda nihai mal kategorisindeki mallardan oluşması ciddi bir katma değer sorununu ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin büyüme hızı artarken girdi tedarikinde fiyat esnekliğine sahip değilken, ihraç malları pazarda fiyat rekabetine maruz kalmaktadır. Özetle, Türkiye'nin dış talep elastikiyeti düşüktür ve bu durum kur yükselişlerinde maliyet enflasyonu ve büyüme krizlerini beraberinde getirmektedir. Bu raporun kaleme alındığı süreçte Türkiye'de ÜFE'nin TÜFE'den çok daha yüksek seyretmesi, bir önceki cümlede bahsedilen hususu destekler niteliktedir. Diğer taraftan, büyüme-cari açık yapısallığının döviz kurları ve nihayetinde faizler üzerinde olumsuz etki yaratması da ihracatın katma değerini yükseltmeden söz konusu yapısallığın Türkiye ekonomisini zora sokma ihtimalini her zaman canlı tutacaktır. Bu durumda Türkiye'nin atması gereken üç önemli adım bulunmaktadır:

**GİRDİ İTHALATINI AZALTACAK
ŞEKİLDE YENİ YATIRIMLARI
TEŞVİK ETMEK**

**İHRACATIN KATMA DEĞERİNİ
ARTIRACAK HAMLELER
YAPMAK**

**DÖVİZ KAZANDIRICI
FAALİYETLERİ ARTIRMAK
VE CESARET VERMEK**

Önümüzdeki 3 yıllık dönemde bu adımların eş anlı olarak atılması gerekiyor. Aksi takdirde "Sıfır Cari Açık" hedefinin tutturulması mümkün gözüküyor. Öncelikle bu hedefi yakaladıktan sonra, "Dış Ticaret Fazlası Veren Türkiye"ye ulaşmak kolaylaşacaktır.

IMF'nin açıkladığı son değerlendirmede belirtildiği gibi %6 seviyesinde bir büyüme beklentisi, oldukça olumludur. 2020 yılının Nisan ayından bu yana sanayi üretimi, kapasite kullanım oranları ve ciro endekslerinde "V" şeklindeki toparlanmanın tüm sinyallerini veren Türkiye Ekonomisinin düzelmesi için sabırla beklenmesi gereken parametreler işsizlik, enflasyon ve faizler olarak görünmektedir. Ancak tek haneli enflasyon için 2022 yılını, tek haneli faizler için yine 2022 yılını ve tek haneli işsizlik için de 2023 yılını beklemek gerekecektir. Bu hedeflere ulaşmak için acele edilmesi, daha önceki dönemlerde olduğu gibi atılan olumlu adımların yarattığı sonuçların silinmesine ve mücadelenin en baştan başlamasına sebep olacaktır.

**Türkiye Ekonomisinin
düzelmesi için sabırla
beklenmesi gereken
parametreler işsizlik,
enflasyon ve faizler
olarak görünmektedir.
Tek haneli enflasyon ve
tek haneli faizler için
2022 yılını beklemek
gerekecektir.**

Düşük büyüme dönemlerinde ihracatın net katkısı konusunda kimsenin şüphesi kalmadığı için, bundan sonra yüksek büyüme dönemlerinde de aynı katkının ortaya çıkabilmesi için adımların atılması gerekmektedir. Mevcut şartlarda Türkiye'nin 200 milyar dolarlık ihracat hacmine 2022 yılında ulaşacağı öngörülmektedir. Bundan sonraki hedef; küresel ihracattan %1,5 pay almak olmalıdır. Ancak, ihracatın kilogram değerini artırmadan nicelik ile söz konusu hedefe ulaşmak, istenmeyen yan etkileri beraberinde getirecektir.

Hedeflenen pazar büyüklüğü doğrultusunda kapasite, tedarik ve lojistik olanaklarını geliştirirken, cari açığın milli gelire oranını %2,5 civarında tutabilmek için yukarıda belirtilen 3 adımın ivedilikle atılması gerektiği ortadadır. Aksi takdirde geçmiş dönemlerde olduğu gibi ihracatın artış hızından daha yüksek ithalat artışları ve sürekli genişleyen cari açık sorunu ile karşı karşıya kalınabilir. Dolayısıyla dalgalanan büyüme hızları, yükselen döviz kurları, yüksek enflasyon, yüksek faizler, kârsızlık ve artan işsizlik kaçınılmaz olacaktır.

Türkiye'nin bir yandan 2021 yılında artan cari açık ile mücadele ederken, genişleyen kamu açığı ile karşı karşıya kalacağı görülmektedir. Kamu açığı artışının borçlanma ihtiyacıyla beraber faizleri yükseltmemesi için Hazine'nin döviz cinsinden borçlanmaya gayret ettiği gözlenmektedir. Ancak, kamu harcamalarının finansmanı için vergilerin yükseltilmesi üreticilerin zorlanmasına sebep olabilir. Bu sebeple kamu otoritesinin mal ve hizmet üretip ihraç edenlerle alakalı olarak kolaylaştırıcı tedbirler alması gerekmektedir. Sert fiyat rekabetine maruz kalan ihracatçıların finansman olanakları kadar diğer maliyetleri konusunda da devletin duyarlı olması gerekmektedir.

Türkiye'nin ihracatının yaklaşık yarısını gerçekleştirdiği AB'de toparlanmanın 2021 yılında kademeli olarak devam edeceği beklenmekte olduğundan, paritenin geri çekilmesinden sonra yükselişe geçmesiyle dış satımın olumlu yönde etkileneceği söylenebilir. Türkiye'nin AB ve ABD ile ilişkilerinin alacağı yön aynı zamanda bölgeye yaptığı ihracatı da doğrudan etkileyeceği için, diplomatik gelişmelerin yakından takip edilmesi gerekmektedir. Brexit'ten sonra Birleşik Krallık'la imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması'nın ardından Türkiye'nin Gümrük Birliği'nin revizyonu konusunda görüşmeleri başlatması gerekmektedir.

Dış ticaret performansına yönelik hedefler, 2020 yılında 165,9 milyar dolarlık ihracat hedefinin 169,5 milyar dolarlık ihracatla

aşılması ve 2020 yılının son çeyreğinde 50 milyar dolar sınırını aşarak 51,2 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirilmesi, yeni dönemde ihracat adına olumlu sinyaller vermektedir. Bu anlamda 2021 yılı ihracat hedefi 184 milyar dolar olurken bu rakam 2022 yılı için 198 milyar dolar ve 2023 yılı için ise 214 milyar olarak hedeflenmiştir.

İşsizlik oranı hedefleri ise 2021 yılında %12,9, 2022 yılında %11,8 ve 2023 yılında %10,9 olarak belirlenmiş durumdadır.

Türkiye'nin yurtiçi tasarruf düzeyi göz önüne alındığında, doğrudan yabancı yatırım girişleri ekonomik tablonun gidişatı açısından oldukça önem arz etmektedir. Dış finansman maliyetlerinin düşürülmesi, yine Türkiye açısından oldukça önemli bir başlık olarak öne çıkmaktadır. Planlanan büyük yatırımların yanında, yükselen enerji ihtiyacı da göz önünde bulundurulmalıdır. Elektrik tüketimi ülkemizde her yıl %8 ila %10 arasında artmaktadır ve bu eğilimin 20 yıl daha bu şekilde sürmesi beklenmektedir. Bu sebeple artan enerji talebini karşılamaya yönelik yatırımlar gereklidir.

Türkiye'nin yurtiçi tasarrufları, yatırım ihtiyaçlarının karşılanması adına sermaye girişlerini büyük ölçüde zaruri hale getirmektedir. 2019'da yurtiçi tasarruf, harcanabilir gelirin %13,1'i olarak gerçekleşti. Bu oranın 2020 yılında %13 olarak gerçekleşmesi bekleniyor. 2019 yılında kişi başına düşen tüketici harcaması 29.908 TL (5.267

Türkiye'nin yurtiçi tasarrufları, yatırım ihtiyaçlarının karşılanması adına sermaye girişlerini büyük ölçüde zaruri hale getirmektedir. 2019'da yurtiçi tasarruf, harcanabilir gelirin %13,1'i olarak gerçekleşti.

ABD Doları) olarak gerçekleşti. 2020 yılında bu oranda %5,3 düşüş bekleniyor. Otel ve catering kategorisi, 2020-2030'da harcamalarda büyük bir artış görecektir. Eğlence ve rekreasyon sektörlerinin ise en hızlı büyüyen ikincil sektörler olması beklenmektedir.

Türkiye'de 2020-2030 döneminde toplam tüketici harcamalarının yıllık ortalama %3,4 oranında büyümesi öngörülmektedir. Bu dönemde kümülatif değer olarak %39,1 gerçekleşmesi beklenmektedir.

Toplam tüketici harcamaları 2020'de GS-YİH'nin %59,1'i olarak beklenmektedir. 2019 yılında kişi başına harcanabilir gelir 34.431 TL (6.063 ABD Doları) olurken, 2020 yılında reel olarak %5,4 düşüş beklenmektedir. 2020-2030 döneminde, toplam harcanabilir gelir reel olarak kümülatif %40,4'lük bir artış gösterecektir. Bu anlamda yıllık ortalama büyümenin %3,4 oranında gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin 2021 yılında yüksek bir büyüme sağlayacağı enflasyonla mücadeleye devam edeceği, cari açık-bütçe açığı-işsizlik gibi sorunları zaman içinde çözeceği, ticaret diplomasisi ile pazar payını büyütme için çalışacağı diğer taraftan tedarik güvenliğini sağlamak için gerekli adımları atacağı anlaşılıyor.

Türkiye İhracatçılar Meclisi bu gerçekler ve gereklilikler çerçevesinde çalışmalarını sürdürmeye devam edecektir.

1.5. HİZMET TİCARETİ 2020 GELİŞMELERİ VE 2021 BEKLENTİLERİ

Covid-19 salgınının küresel hizmet ticareti üzerindeki etkisi, mal ticareti etkisine göre daha derin olmuştur. Salgın nedeniyle ortaya çıkan kapatmalar ve kısıtlamalar, başta turizm ve ulaştırma sektörü olmak üzere çok sayıda hizmet sektöründe ticareti olumsuz etkilemiştir.

Dünya hizmetler ticareti 2018 yılında %8 genişlemiş, 2019 yılında ise mal ticaretinde artan korumacılık eğilimi ve buna bağlı olarak dünya ekonomisindeki yavaşlama nedeniyle sadece %2 büyüme göstermiştir. Buna rağmen dünya hizmetler ticareti 2019 yılında ilk kez 6 trilyon dolar seviyesini aşarak 6,06 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Dünya hizmetler ticareti 2020 yılında ise önemli ölçüde daralmıştır. Hizmetler sektöründe veri toplama zorlukları da göz önüne alındığında 2020 yılında ticaretteki daralma için henüz tahminler açıklanmaktadır. Dünya Ticaret Örgütü Ekim ayındaki çalışmasında hizmetler ticareti için %15,4 daralma öngörmüştür. UNCTAD ise daha güncel olan aralık ayı öngörüsünde hizmetler ticaretinde %18,0 daralma tahmin etmektedir.

UNCTAD verisi dikkate alındığında 2020 yılında küresel hizmet ticaretinin %18 daralmasıyla, 1,09 trilyon dolar küçülmesi ve 4,97 trilyon dolara inmesi öngörülmektedir.

Dünya turizmi Covid-19 salgınından en çok etkilenen sektör olmuştur. 2020 yılında yaşanan kısıtlamalar ve kapatmalar ile hem uluslararası hem de yerel turizm hareketleri önemli ölçüde azalmıştır. Dünya turizmi içinde istinasız tüm ülkeler önemli kayıplar ile karşılaşmıştır.

Küresel hizmet ticaretinde turizm sektörü, hava ve deniz yolcu taşımacılığı ile deniz yük taşımacılığı en yüksek daralmaları yaşayan sektörler olmuştur. Müteahhitlik, sağlık ve eğitim hizmetleri ticaretleri de daralmıştır. En az etkiyi gören iki alt hizmet sektörü ise bilişim-yazılım-iletişim hizmetleri ile finansal hizmetler olmuştur.

Dünya turizmi Covid-19 salgınından en çok etkilenen sektör olmuştur. 2020 yılında yaşanan kısıtlamalar ve kapatmalar ile hem uluslararası hem de yerel turizm hareketleri önemli ölçüde azalmıştır. Dünya turizmi içinde istinasız tüm ülkeler önemli kayıplar ile karşılaşmıştır. 2020 yılında dünya uluslararası turist sayısı %70 azalmıştır. Böylece 2019 yılında 1,46 milyar kişi olan turist sayısı 2020 yılında 438 milyon kişi olarak gerçekleşmiştir. Turist sayısı 1,02 milyar kişi azalmıştır. 2020 yılında uluslararası turizm harcamaları %69,0 azalmıştır. Böylece 2019

yılında 1,46 trilyon dolar olan uluslararası turizm gelirleri 2020 yılında 1,0 trilyon dolar düşerek 457 milyar dolara gerilemiştir.

2021 yılı için dünya mal ticaretinin geçen yılın kayıplarını telafi ederek 2019 yılı ihracatına ulaşması beklenmektedir. Hizmetler ticaretinde ise sınırlı bir büyüme beklenmekle beraber 2019 yılına geri dönüşün 2022 veya 2023 yılında gerçekleşebileceği öngörülmektedir. Hizmetler ticaretindeki gelişmeyi büyük ölçüde yine turizm sektörü şekillendirecektir.

2021-2024 dönemi için Dünya Turizm Örgütü, dünya turizmine ilişkin 2 senaryo açıklamıştır;

- İlk senaryoda küresel ölçekte aşılamanın yaygın ve başarılı olacağı ve 2021 yılı ikinci yarısından itibaren uçuş ve diğer sosyal kısıtlamaların azalacağı beklentisi yer almaktadır. Buna göre 2020 yılında 438 milyon kişiye düşen uluslararası turist sayısının 2021 sonunda 910 milyon ve 2022 sonunda ise 1,45 milyar ulaşacağı öngörülmektedir. İyimeser senaryoya göre 2019 yılına geri dönüş 2 yıl alacaktır.
- İkinci senaryoda aşılama uygulamasının uzun süreye yayılması ve belli bir süre sonra başarılı olması, bu nedenle kısıtlamaların kademeli olarak 2022 başından itibaren kaldırılmaya başlanması varsayımı bulunmaktadır. Bu senaryoda 2021 yılı sonunda uluslararası turist sayısı 610 milyona ve 2022 sonunda ise 1,0 milyar kişiye ulaşmaktadır. 2019 yılına geri dönüş ise 2023 yılı son çeyreğinde olmaktadır.

Türkiye Hizmetler Ticareti 2020 Yılı Gelişmeleri ve 2021 Yılı Beklentileri

Türkiye hizmetler ticareti 2020 yılında Covid-19 salgınından önemli ölçüde etkilenmiştir. Özellikle turizm gelirlerinde önemli bir düşüş yaşanmıştır. TCMB tarafından açıklanan uluslararası standartlarda hizmet türlerine göre hizmet ticareti verilerine göre, Türkiye'nin 2020 yılında hizmet ihracatı %45,9 düşüşle 34,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. En yüksek geliri ise bu yıl turizm sektörünü geride bırakan taşımacılık sektörü sağlamıştır.

En büyük düşüşler turizm, resmi hizmetler ve taşımacılık sektörlerinde gerçekleşirken, sigorta ve emeklilik hizmetleri, telekomünikasyon, bilgisayar ve bilgi hizmetleri, finansal hizmetler ile kişisel, kültürel ve eğlence hizmetleri gibi sektörlerde ise artış görülmüştür.

Türkiye turizm sektörü Covid-19 salgınından en çok etkilenen sektörlerden biri olmuştur. 2020 yılında yaşanan kısıtlamalar ve kapatmalar ile hem uluslararası hem de yerel turizm hareketleri önemli ölçüde küçülmüştür. Türkiye, Akdeniz çanağında bulunan Yunanistan, İtalya ve İspanya gibi ülkelere benzer şekilde %65,7 kayıp ile karşılaşmıştır. 2020 yılında Türkiye'ye gelen turist sayısı %71 azalmıştır. Böylece 2019 yılında 51,7 milyon kişi olan gelen turist sayısı 2020 yılında 15 milyon kişi olarak gerçekleşmiştir. Turist sayısı 36,7 milyon kişi azalmıştır.

2021 yılında Türkiye'nin hizmet ihracatı Covid-19 salgınındaki gelişmelere bağlı olarak şekillenecektir. Özellikle turizm sektörü yine belirleyici olacaktır. 2021 yılında hizmetler ihracatında artış olacağı öngörülmektedir.

Tablo 11: Ana Hizmet Türlerine Göre Türkiye'nin Hizmet İhracatı (Milyon Dolar)

Ana Hizmet Türleri	2018	2019	2020	19/18 Değ.	20/19 Değ.
Taşımacılık	24.342	24.195	14.268	-%0,6	-%41,0
Turizm	25.220	29.829	10.220	%18,3	-%65,7
Diğer İş Hizmetleri	2.739	3.182	3.245	%16,2	%2,0
Sigorta ve Emeklilik Hizmetleri	1.279	1.366	1.974	%6,8	%44,5
Telekomünikasyon, Bilgisayar ve Bilgi Hizmetleri	1.430	1.565	1.581	%9,4	%1,0
Bakım ve Onarım Hizmetleri	1.133	1.163	1.259	%2,6	%8,3
Finansal Hizmetler	554	470	687	-%15,2	%46,2
Başkasına ait Fiziksel Girdiler için İmalat Hizmetleri	298	354	317	%18,8	-%10,5
Resmi Hizmetler	778	780	306	%0,3	-%60,8
İnşaat	560	366	271	-%34,6	-%26,0
Kişisel, Kültürel ve Eğlence Hizmetleri	127	144	166	%13,4	%15,3
Fikri Mülkiyet Hakları Kullanım Ücretleri	167	176	130	%5,4	-%26,1
Toplam	58.627	63.590	34.424	%8,5	-%45,9

Kaynak: T.C. Merkez Bankası

Ancak bu artış öngörüsüne rağmen 2019 yılı hizmet ihracatına muhtemelen 2022 veya 2023 yılında ulaşılabilecektir. 2021 yılı için Turizm sektörüne ilişkin beklentileri Kültür ve Turizm Bakanlığı açıklamıştır. Buna göre iyimser senaryo içinde mayıs ayı başında turizm sezonunun açılması hedeflenmektedir. Bu çerçevede yılın geri kalanında bir önceki yıla göre turist ve gelirlerde artış öngörülmektedir.

Bakanlık tahminlerine göre gelen turist sayısında %100 artış olması ve gelen turist sayısının 30 milyona yükselmesi beklen-

mektedir. Yine benzer şekilde turizm gelirlerinin de %130 artarak 10,2 milyar dolardan 23,3 milyar dolara çıkması öngörülmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Dünya Turizm Örgütü'nün dünya turizmi için yaptığı 2021 yılı öngörülerine göre daha yüksek artışlar beklemektedir.

Bakanlığın beklentilerinin gerçekleşmesi için turist gelen ülkelerde ve Türkiye'de yoğun bir aşılama yapılması ve de aşının başarılı olması gerekecektir. Bu çerçevede yaz aylarından itibaren turist gelişlerinde öngörülen artışlar mümkün olabilecektir.

**KÜRESEL TİCARETTE
ORTA VE UZUN VADELİ
TRENDLER: TÜRKİYE İÇİN
FIRSATLAR VE RİSKLER**

Gelecek elbette bugünden bağımsız değildir. Bugün yaşananlar geleceği şekillendirir. Her yılda yaşanan olayları, tarihin sürekliliği perspektifinden ve nedensellik (illiyet) ilkesine göre, ondan sonra gelen yıllarda oluşan veya oluşacak durumlarla belirli bir mantık çerçevesinde ilişkilendirilebiliriz. 2020 yılı da her geçen yıl gibi geçmişinden ve geleceğinden bağımsız değildir. Ancak 2019'un Kasım ayında Çin'in Vuhan kentinde ilk defa görülen Covid-19 virüsü, 2020 yılında küresel bir salgına dönüşerek tarihte görülmemiş bir sağlık krizine yol açmış, bu krize verilen siyasi tepkiler ise ekonomik, sosyal ve teknolojik birtakım krizleri doğurmuştur. Kimileri küresel salgınının önceden var olan eğilimleri hızlandıracağını öne sürerken, bazıları da krizin öncekinden çok farklı bir dünya yaratacağını savunmaktadır. Covid-19'un bir dönüşüm manzarası çizdiği açıktır, ancak bu iki perspektifin unsurlarını içinde barındıran bir analiz yönetimi, ikisinden birini tercih etmekten daha evladır.

Avrupa Birliği Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü'ne (EUISS, European Union Institute for Security Studies) göre, pandemi, aşağıdaki şekillerde potansiyel olarak oyunun kurallarını değiştirecektir:

- i. Tedarik zincirleri ve güvenlik açıklarına ilişkin yeni bir farkındalık ve kritik malların güvenli tedarikinin önemi derinden hissedilmiştir. Küresel tedarik zincirlerinde çeşitlendirme ve yeniden konumlandırmaya doğru bir kayma görülebilir
- ii. Kriz, güçlendirilmiş bilimsel iş birliği ve

- sağlık için küresel bir yaklaşımın ortaya çıkması için bir fırsat penceresi yaratabilir
- iii. Çevrimiçi araçların ve teknolojilerin kullanımındaki artış, diplomasinin dijitalleşmesini muhtemelen hızlandıracaktır
- iv. Yaşam tarzı ve tüketim alışkanlıklarındaki krizin neden olduğu değişiklikler, daha sürdürülebilir ekonomik uygulamalara yol açarak, iklim değişikliği ve çevre konularında harekete geçmenin yolunu açabilir
- v. Siyasi aktivizmde ve demokratik reform taleplerinde bir artış olacaktır.

Türkiye'nin ihracatı, küresel ticaretteki gelişmelere kayıtsız kalmamaktadır. Küresel ticaret ise küresel ekonominin bir parçası olarak küresel siyasetteki gelişmelerden bağımsız değerlendirilemez. İhracat 2021 raporunda bu bölüm 2020 yılında yaşanan gelişmelere değinerek 2021 ve sonrası yıllardaki küresel siyasetteki fırsatları ve güvenlik risklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Kimileri küresel salgınının önceden var olan eğilimleri hızlandıracağını öne sürerken, bazıları da krizin öncekinden çok farklı bir dünya yaratacağını savunmaktadır.

2.1. KÜRESEL SİYASET KAYNAKLI FIRSAT VE RİSKLER

Kısa, Orta ve Uzun Vadeli Riskler

Dünya Ekonomi Forumu tarafından yayınlanan 2021 Küresel Risk Raporu'na göre küresel siyasetteki açık ve mevcut olan kısa vadeli (0-2 yıl) riskler;

- Bulaşıcı hastalıklar,
- Geçim krizleri,
- Olağanüstü hava olayları,
- Siber güvenlikte başarısızlık,
- Dijital eşitsizlik,
- Uzun süreli ekonomik durgunluk,
- Terör olayları,
- Ümitsiz gençlik,
- Sosyal uyum erozyonu
- İnsan kaynaklı çevre kirliliği, şeklinde sıralanmıştır.

Kapıda bekleyen orta vadeli riskler (3-5 yıl) ise;

- Varlık balonu patlaması,
- Bilişim teknolojileri altyapısında bozulma,
- Fiyat istikrarsızlığı,
- Emtia şokları,
- Borç krizleri,
- Devletlerarası ilişkilerde kırılmalar,
- Devletlerarası çatışma,
- Siber güvenlikte başarısızlık,
- Teknik yönetim başarısızlığı
- Doğal kaynakların siyasileşmesi, olarak görülmektedir.

Etkisi yüksek tehditler olarak isimlendirilebilecek uzun vadeli riskler (5-10 yıl) ise;

- Kitle imha silahları,
- Devletlerin çöküşü,
- Biyoçeşitlilik kaybı,
- Olumsuz teknolojik gelişmeler,
- Doğal kaynak krizleri,
- Sosyal güvenliğin çöküşü,
- Çok taraflılığın çöküşü,
- Sanayinin çöküşü,
- İklim eyleminde başarısızlık,
- Bilime karşı tepkinin büyümesi olarak sıralanmıştır.

Tüm bu riskler ve 2020'de yaşananları içlerinde barındırdıkları fırsatlarla beraber; siyasi, sosyal, ekonomik, çevresel ve teknolojik açıdan sınıflandırarak ele almak mümkündür.

Siyasi Riskler

Pandemi, bölgesel çatışmalar ve şiddet içeren iç karışıklıklar haricinde dünyayı durdurma noktasına getirmiştir. Demokrasiler, küresel salgın sonucunda ciddi sınamalarla karşı karşıya kalırken devlet dışı şiddet kullanan aktörlerin kendi alanlarını genişletmek için pandeminin getirdiği ortamdan nemalandığı görülmektedir. ABD’de hapsedme önlemlerinin uygulandığı bölgelerde çevrimiçi olarak kaydedilen ve şiddet içeren aşırılık yanlısı içerikle etkileşimde, 2020 Nisan ayında %21 artış yaşandı. 25 Mayıs’ta Amerikalı bir siyahinin bir polis memuru tarafından acımasızca öldürülmesi küresel ölçekte ırkçılığa karşı bir tepki oluşmasını sağladı ve olay tüm dünyada protesto edildi. Ancak sosyal uyumsuzluk risklerinin merkezinde konumlanan bir öge olarak ırkçılığın ve kutuplaşmanın kurumsal ve zihinsel mevcudiyetini bir kez daha göstermiş oldu.

Belarus’ta tartışmalı seçim sonuçları, AB ülkelerinde Covid-19’a bağlı kısıtlamalara karşı eylemler, ABD seçim sonuçlarına karşı yürütülen protestolar şiddetle sonuçlandı. Diğer taraftan, “Tek Çin” politikası kapsamında Hong-Kong, Tibet ve Sincan bölgelerinde Çin, siyasi ve etnik azınlıklara karşı 2019’da artırdığı baskısını 2020 yılında da pandemiye rağmen sürdürdü. Çin yönetiminin, demokrasi, insan hakları ve uluslararası hukukla bağdaşmayan uygulamaları özellikle Sincan’da Türk-Müslüman azınlığa karşı yürütülen faaliyetleri, “insanlığa karşı suç”, “soykırım”, “sınır dışı etme”, “işkence” gibi uluslararası cezaî müeyyideleri olan suçlarla anılır hale geldi. Çin’in şimdilik tavizsiz tavrı önümüzdeki yıllarda siyasi risklerin ana maddesi olacak iç karışıklıklar arasında en yakından takip edilmesi gereken konulardan biri olacaktır. Zira ABD ve AB, Çinli yöneticilere yaptırım uygulamaya başlamıştır.

Küresel pandemi ilanı tarihine tekabül eden 2020'nin Mart ortası ile Temmuz sonu arasında Münih Güvenlik Konferansı'nın (MSC – Munich Security Conference) derlediği verilere göre hükümet baskısında küresel ölçekte %30 oranında bir artış görülmüştür. BM (Birleşmiş Milletler) Güvenlik Konseyi'nin küresel ateşkes kararından sonraki ilk üç ayda 21 bin kişi şiddet olaylarından ötürü hayatını kaybetti. Korona virüsün ilk defa görüldüğü Aralık 2019'da 12 ülkede geniş ölçekte organize şiddet mevcuttu. O tarihten itibaren 2020 yılında, Yemen, Libya, Ukrayna ve Sudan'da şiddet olaylarının arttığı veya form değiştirerek devam ettiği gözlemlendi. EUISS'nin analizine göre şimdiye kadar pandemi, dünya çapında siyasi şiddette artışa eşlik etti. Silahlı gruplar "küresel dikkat dağınıklığından" istifade etti. Sosyal eşitsizlikler, yoksulluğu ve fakirliği tetikleyen kısıtlamalar iç karışıkların fitilini ateşledi. Açıkça tanımlanmış ateşkes çerçeveleri, yerel barış inşa süreçlerine uluslararası destek ve çatışmaya duyarlı yollarla esaslı ve uzun vadeli ekonomik desteğin sağlanması, mümkün oldukça tırmanan ve pandemiyle hızını artıran siyasal şiddet sarmalına dair riskler azaltılabilir. Bu girişimlerin çıktılarını ölçüsünde yeni barış ve istikrar alanları oluşturulması bahsettiğimiz meseleleri 20'li yıllarda fırsata dönüştürebilir. Ancak bu ihtimal zayıf görünmektedir. Nitekim AXA'nın yayınladığı 2020 Gelecek Risk Raporu'nda jeopolitik istikrarsızlık ve yerel çatışmalar 2020'de en çok yükselen 10 risk arasında sırasıyla dördüncü ve beşinci sırada yer almaktadır.

Korona virüsün ilk defa görüldüğü Aralık 2019'da 12 ülkede geniş ölçekte organize şiddet mevcuttu. O tarihten itibaren 2020 yılında, Yemen, Libya, Ukrayna ve Sudan'da şiddet olaylarının arttığı veya form değiştirerek devam ettiği gözlemlendi.

Pandemi, uluslararası iş birliği duygusunu zedelemiş, devletler arası ilişkilerde kırılmaları tetiklemiş veya meydana getirmiştir. BM, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Avrupa Birliği (AB) gibi uluslararası kuruluşlar beklenen destekleri yerine getirmekte zorlanmış veya gecikmiştir. Örneğin, BM Güvenlik Konseyi 2014'te Ebola virüsüne karşı mücadelede 1 gün sonra karar alırken 2020'de Covid-19'a ilişkin bir karar almak için 3 ay bekledi. 2019 yılında Ticaret Savaşları ile artan korumacılık ve milliyetçilik eylemleri, bir açıdan, pandemi döneminde artan devletlerarası güvensizlikle güçlendi. 16 Ekim 2020 itibarıyla, 93 ülke veya bölge tıbbi malzemeler üzerinde ihracat kontrolleri uyguladı. Birçok ülke, başka bir ülkeye giden tıbbi malzemelere el koymayı tercih etti. Covid-19, çok taraflı

kurumlar içindeki büyük güç rekabetini şiddetlendirerek ve milliyetçi ve korumacı duyguları yoğunlaştırarak, çok taraflı iş birliği krizini şiddetlendirme potansiyelini çoktan ortaya çıkardığı, henüz verilerle desteklenmiyor olsa da potansiyel bir risk olarak ortaya konabilir. EUISS'ye göre, sınırlı çok-taraflılıkla çok-kutupluluğa doğru giden bir dünya artık bir gerçektir ve en kötü ihtimalde; Çin, Rusya ve ABD'nin (Avrupa, Japonya müttefikleriyle ortaklığında) karşı karşıya geldiği Soğuk Savaş çift-kutupluluğuna dönüşebilecek bir çok-kutupluluk öngörmek kuvvetli bir olasılıktır.

Bu çatışmaya sebep olacak temel saikler ise ulus aşırı küresel tehditlerdir. Çevre, terörizm, siber güvenlik, salgın hastalık-

lar, doğal afetler, açlık gibi tehditlere karşı ulusların tek başlarına mücadele etmesi mümkün olamayacağından veya ancak uluslararası iş birliği ile çareler üretilebileceğinden mütevellit uluslararası iş birliğinin artması da yukarıda bahsedilenlerin aksine bir olasılık olarak mümkün görülebilir. Nitekim ABD’de Trump’tan Biden’a devredilen yönetim, uluslararası iş birliği anlayışını yeniden ABD dış politikasına taşıyacaktı; zira Biden’ın ilk kararları arasında Paris İklim Anlaşması’na geri dönüş ve Dünya Sağlık Örgütü’ne yeniden üyelik yer almıştır. Biden yönetimiyle uluslararası iş birliklerini güçlendirmeye yönelecek bir ABD, AB’nin de desteğiyle çok taraflılığın 21.yüzyıl için güncellenmesi ve adapte edilmesine öncülük edebilir. Çok taraflılık yanlısı hükümetler desteğe katılırsa en iyi ihtimalde, küresel tehditlere karşı mücadelede son dönemlerde Güvenlik Konseyi üyelerinin “veto mütekelilikleri” gölgesinde etkisiz kalan BM’nin kurumsal yapısının güncellenmesi ve mevcut dünya siyasal yapısına uygun hale gelmesi bile gündeme gelebilir. Rusya’nın petrol fiyatlarındaki rekabette ötürü yaşamakta olduğu ekonomik sıkıntılar, Rusya’nın çatışmalardaki yaklaşımlarını değiştirmeye yeterse uluslararası iş birliğinin önü de açılabilir.

Nitekim 2020 yılında bölgesel ölçekte ekonomik ve siyasi yakınlaşmaların da arttığı görülmektedir. Diğer Körfez ülkeleri tarafından dışlanan Katar, BAE ve Suudi Arabistan ile ilişkilerini düzeltme girişimleri-

ne başlamıştır. Türkiye ise, Yunanistan ile Doğu Akdeniz’deki deniz sınırı paylaşım-larıyla alakalı istikşafi görüşmelere başlamıştır. İsrail ile BAE arasında imzalanan Abraham Anlaşması’na, Fas, Bahreyn ve Sudan katılmış ve Suudi Arabistan’ın da katılması gündemdedir. 2020’de imzalanan bu anlaşma Orta Doğu’da Arap-İsrail barışını sağlamak amacıyla, Filistin Devleti yok sayılarak, imzalanmıştır. Katar harici Körfez Arap ülkelerinin otokratik yönetimlerinin Trump döneminde bulunduğu sınırsız desteği demokrasi yanlısı ve uluslararası olaylara daha çok vakit harcayacak olan Biden yönetiminden bulamayacağı beklentisi Orta Doğu’daki bu yakınlaşmaların ana etkeni olmuştur. 2020 yılının başında İran Devrim Muhafızları Birliği Kudüs Gücü lideri Kasım Süleymani’ye düzenlenen suikast ile başlayan ve yıl boyu gerilim eşiğini yüksek tutmaya devam eden ABD-İran ilişkilerinde, Trump yönetiminin çekildiği P5+1 İran nükleer anlaşmasının imzalandığı dönemde ABD Başkan Yardımcı olarak rol alan Joe Biden’ın ABD yönetimine geçmesi, bu gerilimin düşeceğine yönelik beklentileri de güçlendirmiştir. Trump yönetiminin Trans Pacific Partnership (TPP) anlaşmasından çekilmesiyle Çin’in bölgedeki üstünlük arayışları, Kapsamlı Bölgesel Ortaklık Anlaşması’nı (RCEP) doğurmuş ve Asya-Pasifik’te, Hindistan kenarda bırakılarak, 15 ülkenin katılımıyla nihayetlenmiştir. Tüm defolarına rağmen bu bölgesel iş birliği girişimlerinin, farklı konularda süreceği 20’li yıllarda görülebilecek fırsatlar arasında sayılabilir.

Sosyal Riskler ve Sağlık Riskleri

Pandemi sürecinde yaşanmakta olanlar, sosyal eşitsizliğin ve kırılmalıkların birçok boyutunu doğurduğu sağlık krizi ve dolaylı sonuçları ile dünya kamuoyunun adeta yüzüne vurmuştur. MSC'nin derlediği veriler, pandeminin tüm dünyayı etkilediğini ama herkesi aynı oranda etkilemediğini ortaya koyuyor. ABD'de salgının başlangıcından Temmuz ayına kadar olan dönemde ölüm oranlarındaki değişim beyaz insanlarda %9 artış siyahilerde ise %30 artış olarak gözlemlenmiştir. OECD üyesi ülkelerde 10.000 kişiye düşen doktor sayısı ortalama 29 iken, en az gelişmiş ülkelerde bu rakam 3'tür. Temmuz 2020'ye kadar olan pandemi sürecinde, Avrupa'da milyon kişi başına 74.255 test yapılmışken, Afrika'da bu rakam 4.200'dür. Bulunan aşı ve ilaçların eşit dağılımı da Ocak 2021 itibarıyla mümkün olmaktan uzaktır. Ayrıca pandemi Covid-19'un ötesinde bir sağlık krizini de yaymıştır. Sağlık hizmeti aksaklıkları nedeniyle tahmini Covid-19 dışı ölümler 2 milyonu geçmiş, Temmuz ayına kadar kızamık aşılarını askıya alan ülke sayısı 29'u bulmuş, DSÖ'nün sıtma ölümleri tahmini 2020'de 769 bin olarak açıklanmıştır.

Pandemi eğitimi de derinden etkilemiştir. Pandemi kaynaklı alınan tedbirler kapsamında MSC verilerine göre, eğitime geçici ara verme uygulamalarından etkilenen öğrenci oranı %91'dir. Pandemi başlangıcından Nisan 2020'ye kadar okula gidemeyen öğrenci sayısı 1,6 milyardır. 2021'in sonunda Batı ve Orta Afrika'da 3,6 milyon çocuğun okullarını bırakması beklenmektedir. Dijital ortamda yürütülen eğitimlere erişimde

teknolojik imkânlarla sahip olma noktasında ciddi bir eşitsizlik söz konusu olduğu açıktır. Ülkelerin internet altyapı ağlarının tüm öğrencilere eğitimde fırsat eşitliği yaratamayacağı bir gerçektir. Eğitime erişimdeki eşitsizlik gelecek yılların en temel sosyopolitik sorunlarında belirleyici olacaktır.

Pandeminin getirdiği veya tetiklediği en büyük risklerden bir diğeri ise gıda güvenliği ve yoksulluktur. MSC verilerine göre, Covid-19'un neden olduğu akut gıda güvensizliği ile karşı karşıya kalan insan sayısında %100'ün üzerinde artış yaşanacağı beklenmektedir. BM Gıda ve Tarım Örgütü, 2020'nin sonuna kadar yetersiz beslenmeyle karşı karşıya kalacak toplam insan sayısının 828 milyonu bulacağını tahmin etmektedir. BM, dünyanın en az son elli yılın en kötü gıda krizinin eşiğinde olduğu konusunda uyarıda bulunmuştur. Pandemi, küresel gıda tedarik zincirlerini alt üst etmiş ve verdiği ekonomik zararın bir sonucu olarak aşırı yoksulluğu tetiklemiştir. Atlantic Council, Küresel Gıda Krizi'ni yüksek ihtimalden de öte olarak, "zaten var olan" gerçekleşme ihtimali seviyesinde bir yakın gelecek riski olarak tanımlamıştır.

Ekonomik Riskler

2020'de pandemi nedeniyle 88 ila 115 milyon arasında insanın, Covid-19 nedeniyle aşırı yoksulluk seviyesine düşmesi öngörülmektedir. Bu rakam 1990'dan beri küresel yoksulluktaki en büyük artış olacaktır. 2020'de Covid-19 nedeniyle kaybedilecek tam zamanlı iş sayısı 500 milyona yaklaşmıştır. Gerçekten de Covid-19 salgını küresel ekonomide tarihin en büyük krizini getirmiş olabilir. 2020 yılında küresel ekonominin %3,5 daraldığı, küresel ticaretin ise %7 daraldığı tahmin edilmektedir. 2020'de sadece 6 ülkenin ekonomisi büyüyebildiği düşünülmektedir.

Pandemi, 2020'de küresel ekonomide derin etkiler bıraktığı gibi 2021'de en büyük risk olarak öne çıkmaktadır. AXA'nın analizine göre, makroekonomik ve finansal riskler 2020'de en çok güçlenen on risk arasında yer almaktadır. Aşının bir yıldan kısa bir sürede bulunması pozitif bir etki oluştursa da virüsün mutasyonları pandemiyi kolay kolay kontrol altına alınamayacağını göstermiştir. Aşıların uzun vadeli koruma sağlayıp sağlayamadığı, aşıya erişimin dikey ve yatay yaygınlaştırılmasının ne kadar mümkün olacağı ise pandemiyi geleceğine dair belirsizlikleri güçlendirmektedir.

Dünya ekonomisinin toparlanması uzun sürecektir, dolayısıyla 20'li yılların başında en önemli risklerden biri ekonomik toparlanma sürecinin yavaş olma riskidir. Dünya ekonomilerinin çoğu 2021'in sonunda 2020 öncesi GSYİH'lerine erişemeyecektir. The Economist dergisinin araştırma birimi Intelligence Unit'in öngörü çalışmasına göre de 2021'de

ekonomide hızlı bir iyileşme beklenmiyor. Özellikle gelişmiş ülkelerde ciddi bir yavaş ekonomik toparlanma riski bulunmaktadır. Ayrıca Atlantic Council'in analizinde belirtildiği üzere pandemi etkisiyle "belki de dünyanın son otuz yıldaki en büyük başarılarından biri olan orta sınıf (...) son yarım yüzyılda ilk kez daralmaya başlayacaktır.". Orta sınıfın daralması yoksulluğun ve fakirliğin artması demek olacağından siyasal birçok sonuçta yol açacaktır. Ayrıca, robotik, yapay zekâ ve otomasyon teknolojilerinin gelişmesi ve yaygınlaşması hem vasıflı hem de vasıfsız mesleklerin yok olması sonucunu doğuracağından pandeminin getirdiği ekonomik sonuçlara ek olarak işsizliğe etki etmesi de potansiyel bir risk olarak belirmektedir. Bu durum aynı zamanda gelişmekte olan ülkeleri Çin'in ekonomik yükselişini model olarak düşük işgücü maliyetli büyüme stratejisini terk etmeleri gereken bir gerçekliğe itmektedir. Gelişmekte olan ülkeler pandeminin getirdiği sorunların yanı sıra, tarihi örneklerden farklı teknolojik gelişmeler ve mevcut şartlara uygun ekonomik büyüme stratejilerini ivedilikle oluşturmak durumundalardır. Pandemi ayrıca, borç kaynaklı bir küresel mali krize de yol açabilir. Dünyada toplam borç 2020'de 15 trilyon dolar artmıştır ve küresel GSYİH'nin %365'ine ulaşacağı tahmin edilmektedir. Keza, Uluslararası Para Fonu (IMF), 2020'de 81 ülkeye salgın kaynaklı mali yardım dağıtmıştır. Düşük gelirli ülkelere sermaye akışının 2020'de 2019 seviyelerine göre 700 milyar dolar düşmesi beklenmektedir ve gelişmekte olan ekonomilerin 2021'in sonuna kadar borçlarını geri öde-

meleri için 7 trilyon dolara ihtiyacı olacaktır. Tüm bu rakamlar 20'li yılların bir borç krizi riski barındırdığı ortaya koymaktadır. Tüm bu riskli ekonomik atmosferden çıkışın ise ticaretle mümkün olabileceği görünmektedir ve Dünya Ticaret Örgütü'nün liderliğinde küresel ticaretin güçlendirilmesi bir fırsat oluşturabilecektir. Bunun olması için üye ülkelerin de bu yönde bir niyet taşıması gerekeceği açıktır.

Dünya ekonomisinin toparlanması uzun sürecektir, dolayısıyla 20'li yılların başında en önemli risklerden biri ekonomik toparlanma sürecinin yavaş olma riskidir. Dünya ekonomilerinin çoğu 2021'in sonunda 2020 öncesi GSYİH'lerine erişemeyecektir.

Çevre Sorunlarına İlişkin Riskler

2020 yılında yıkıcı orman yangınları, daha büyük ve daha sık gerçekleşen fırtınalar, daha yoğun yaşanan kuraklıklar gibi iklim değişikliğine bağlı gelişmeler gündemden hiç düşmemiştir. Yılın başlarında Avustralya'da ülkenin yaklaşık %6'sı alevler içinde kalmış ve bu sebeple yaklaşık üç milyon hayvan telef olmuştur. Bununla beraber, pandeminin neden olduğu ekonomik yavaşlama, karbon emisyonlarında keskin bir düşüşü tetiklemiştir. Örneğin ABD'de yıllık karbon emisyonunun bir önceki yıla göre %11 düşeceği tahmin edilmektedir. Ancak yine de çevresel sorunlardan iklim değişikliği, doğal kaynakların yok olması ve biyoçeşitliliğin azalması ve kirlilik 2021 ve sonrası yıllarda önemli küresel riskler arasında yer alacaktır.

2020 yılı çevre politikaları açısından ümit vaat edici bir yıl olarak hatırlanacaktır. Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın Eylül 2020'de yürürlüğe girmesiyle AB, 2050 yılında karbon nötr seviyeye ulaşma hedefini kanunlaştırmıştır. Kanun ayrıca, "2030 Sera Gazı Emisyon Hedefinin Yükseltilmesi" ve "2021: Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması" tekliflerini

de içermektedir. Biden yönetimi ile ABD, Paris İklim Anlaşması'na geri dönecektir. Energy and Climate Intelligence Unit'in (ECIU) yayınladığı bir araştırmaya göre 2020 yılı itibarıyla gelinen noktada, Dünya gayri safi yurtiçi hasılasının neredeyse yarısına (%49, yaklaşık 39 trilyon dolar) sahip ülkeler, bölgeler ve şehirler 2050 veya daha öncesine dair karbon emisyonunda net sıfır hedefini belirlemiştir. Çin ise 2060 yılında karbon emisyonunda net sıfır ülke olma hedefini yine 2020 yılında ilan etmiştir. UNCTAD verilerine göre, Covid-19 salgınının getirdiği ekonomik gerilemeye rağmen geçtiğimiz yıl, alt ulusal ve kurumsal net sıfır emisyon hedeflerinde önemli bir artış olmuştur. 826 şehir ve 103 bölge (küresel nüfusun yaklaşık %11'i) ve 1.565 şirket taahhütlerde bulunmuştur. Bu sayede, iklim değişikliğiyle mücadelede duyarlılığını resmen ilan eden aktör sayısı, 2019'un sonundan 2020'nin sonlarına neredeyse iki katına çıkmıştır. İklim değişikliğinde olumlu gelişmelerle beraber doğal kaynak paylaşımı ve biyoçeşitlilik konusunda ciddi risklerin 20'li ve sonrası yıllarda daha çok gündeme gelecek birer risk olduklarını vurgulamak gerekmektedir.

Teknolojik Riskler

Covid-19 virüsü 2020'nin başlarında dünyaya yayılırken, virüse karşı bulunabilen en erken çözüm sosyal mesafenin artırılması olmuştur. Sosyal mesafe arttıkça insanlar, tüm işlerini dijital ortamdaki devam ettirmek durumunda kalmışlardır. Bu, dijital iş modellerinde birkaç yıllık gelişimi birkaç aya sıkıştıran eşi görülmemiş bir geçiştir. OECD'ye göre internet trafiği bazı bölgelerde %60 artmıştır. Pandemiye rağmen iş faaliyetleri ve eğitim bir şekilde devam edebilmiştir. Bu durum dünyanın maruz kaldığı risklere karşı teknolojik gelişmelerin oluşturabileceği fırsatların bir prototipi olarak görülebilir. Ancak oluşan bu durum, teknolojik gelişmeler kapsamında zaten var olan bir takım riskleri artırmıştır.

Pandemide dijitalleşmenin artmasıyla beraber, siber güvenlik riski de artmıştır. Dijitalleşmenin artması ve evden çalışanların siber savunma mekanizmalarına sahip ofis ekipmanlarından mahrum olması, siber korsanlarına gün doğurmuş, Şubat ve Mart 2020 arasında kimlik avı e-postaları %600 artmıştır. Ayrıca şirketler maruz kaldıkları ekonomik zorluklar karşısında bilişim teknolojilerinden ve sistem güncellemelerinden kısmalar yapma eğilimindedir. İş sürekliliğini sağlayan ani dijital dönüşüm artık az sayıda etkili teknoloji şirketinin kontrolünde ilerlemektedir ve bu durum dijital bağımlı güçlendirmiştir. E-ticaret de pandemi döneminde güçlenmiştir. Dolayısıyla, dijitalleşme artık işletmeler için hayati bir ön koşul haline gelmiştir.

Pandemi döneminde oluşan siber güven-sizlik ortamında siber savaş ve ulus devlet destekli siber saldırılar bir önceki yıla göre artmıştır. Nitekim aşı araştırmaları yapan enstitü ve şirketlerin siber saldırıya uğradığı da açıklanmış, hastaneler ise birincil hedef haline gelmiştir. Örneğin, Çek Cumhuriyeti'nin en büyük Covid-19 test laboratuvarlarından birinin bulunduğu Brno Üniversite Hastanesi, bir siber saldırıya maruz kaldıktan sonra tüm BT sistemini kapatmak zorunda kalmıştır. Görüldüğü üzere teknolojik gelişmeler, kısa, orta ve uzun vadeli risk ve fırsatları iç içe barındıran bir meseledir.

2020 yılında yaşananların etkisiyle 2021 yılı ve sonrasında; sosyal, ekonomik, çevresel ve teknolojik gelişmelere kısaca değinilmesinin sebebi tüm bu bahsedilenlerin küresel siyaseti doğrudan etkileyen risk ve fırsatları barındırmasındandır. Tarihsel olarak orta sınıfın gerilemesi, siyasi istikrarsızlık ve demokratik gerileme doğurup iç çatışmalara neden olabilmektedir. Sosyal ve siyasal eşitsizlikler de bu kapsamda değerlendirilebilir. 2008 mali krizinden sonra dünyada daha geniş bir kitleye hitap eden popülist siyasi dalgayı hatırlayarak, pandeminin getirdiği mali riskleri siyasi sonuçlar oluşturacağı yönüyle vurgulamak gerekir. 2021 ve daha uzun vade için oluşturabilecek her senaryoda yoksulluk ve eşitsizliklerin ulusal ve uluslararası düzeyde artması, çevre sorunlarının etkilerinin derinden hissedilmesi, dijital dönüşümün hayatın merkezine yerleşmesi ve bunların doğurduğu ekonomik ve siyasi sonuçlar 20'li yılların küresel siyasetinde belirleyici olacaktır.

Türkiye İçin Fırsatlar ve Riskler

Türkiye'nin 2021 yılında karşılaştacağı küresel gündem kaynaklı olası risk ve fırsatlar iş ve siyaset dünyasının yol haritasının belirlenmesinde faydalı olabilir. Türkiye için küresel gündem kaynaklı fırsatlar şöyle sıralanabilir:

Güçlü ticari ortaklıktan daha fazlasını ifade eden Türk-Amerikan ilişkileri, Trump döneminde liderler arası ikili ilişkiler üzerinden yürütülürken, Biden'ın seçilmesiyle tüm kırılmalara karşı tekrar kurumsal bir zemine oturabilir. Türkiye, Biden yönetimi ile beyaz bir sayfa açılması yönünde sinyaller verdi. Suriye'deki YPG-PYD terörü, S-400 gibi so-

run alanlarında asgari müşterek noktaların bulunması halinde Türk-Amerikan ilişkilerinin seyri, Türkiye'nin yabancı yatırımcı nezdindeki algısı ve Türk lirasının değeri açısından da önemli fırsatlar doğurabilir.

Türkiye'nin en büyük ikinci ihracat pazarı olan İngiltere ile imzaladığı ve Brexit sürecinin sona ermesinden bir gün sonra 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren Serbest Ticaret Antlaşması Türk ihracatçısı açısından fırsat olarak görebilir. Bu aynı zamanda, Türkiye'nin farklı ticaret ittifaklarının önünü de açabilecek bir gelişmedir.

Pandemi döneminde tüm toplumlar dijital teknoloji olanaklarıyla daha da entegre oldu. Bir zihinsel olgunluk ve uluslararası farkındalık yaşandı. Dolayısıyla demokrasi dışı birimlerin sürdürülebilir olmadığı bu süreçte daha da net görüldü. 1946'dan beri çok partili bir düzenin 1952'den beri de NATO üyesi bir demokratik düzenin varlığı, Türkiye'yi bölge ülkeleri bakımından da daha da önemli bir cazibe merkezi haline getirecektir.

Türk Dış Politikası'nda elde edilen kazanımlar dış ticarete yeni fırsatlar doğurmaktadır. Azerbaycan-Ermenistan savaşında Türkiye aktif olarak Azerbaycan'a destek verdi. Çatışmalar sonucunda Ermenistan işgal bölgelerinden çekildi. Bu durum, Türkiye'nin doğu-batı ekseninde yürüttüğü dengeli dış politika ile yeni fırsatlar yaratabilir. Benzer şekilde Türkiye'nin BM tarafından tanınan Libya ile deniz anlaşması imzalamasıyla Libya'yı önemli bir etki haline getirdiği görülüyor. Libya da Türk ihracatçılar için önümüzdeki dönemde önemli bir fırsat kapısı haline gelebilir.

Çin'in esasen Trans Pasifik Ticaret Ortaklığı'na karşı oluşturduğu, Kuşak Yol İnisiyatifi'nde Türkiye'nin coğrafi ve kültürel olarak merkezi bir rolde bulunmasının yanı sıra yumuşak gücünden ve tarihsel derinliğinden kaynaklı olarak geniş bir sahaya etki etmesi bu projedeki ağırlığını daha da yükseltecektir. İnisiyatif kapsamında bulunan finansman ve ticaret fırsatları hassasiyetle takip edilmelidir.

2021'de Türkiye-İsrail ilişkilerinde normalleşme süreci görülebilir. İki ülkenin bu yönde olan arzuları, başta Doğru Akdeniz olmak üzere birçok başlıkta normal ve sağlıklı diplomatik ilişkileri zeminine oturabilir. Filistin ve Hamas başlıkları sorun alanı olarak varlıklarını korusa da İsrail ile ilişkilerin düzelmesi dolaylı olarak Türk-Amerikan ilişkilerine de olumlu etki edecektir.

Türk Dış Politikası'nda elde edilen kazanımlar dış ticarete yeni fırsatlar doğurmaktadır.

Azerbaycan-Ermenistan savaşında Türkiye aktif olarak Azerbaycan'a destek verdi.

Çatışmalar sonucunda Ermenistan işgal bölgelerinden çekildi.

Türkiye'nin, 2005 yılını Afrika Yılı ilan etmesinin ardından bölgeye yönelik istikrarlı bir dış politika uygulamaktadır. 1 Ocak 2021 itibariyle yürürlüğe giren Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Alanı Anlaşması, Türkiye'nin kıtaya olan istik-

rarlı ilişkilerine ticari boyutta ivme kazandı-
rabilecek başlıkları içinde barındırmaktadır.
Somali, Tunus, Nijerya, Nijer gibi ülkelerde
ilişkilerini güçlendirmesi Akıllı Güç unsurlarını
doğru kullanması Türkiye için Afrika kıtasında
yeni çok boyutlu yeni fırsatlara kapı açacaktır.

Türkiye'nin 2021 yılında karşılaşılabileceği küresel
gündem kaynaklı olası riskler ise şöyle sıra-
lanabilir:

Doğu Akdeniz'deki gerilim, Kıbrıs sorunu,
Azerbaycan-Ermenistan çatışması, Türki-
ye'nin AB tam üyelik müzakere süreci gibi
konu başlıklarının tamamında Türkiye kar-
şıtı bir duruş sergileyen Fransa ile ilişkiler
Türkiye'nin başta AB ile olan ilişkilerinde
olumsuz rol oynayabilir. Erdoğan-Macron
mektuplaşması ile başlayan süreç bu olum-
suz durumun aşılmasını vesile olabilir.

Toplumun dijital mecra ve sosyal medya
olanaklarıyla internette geçirdiği zamanın
artması, algı yönetimi ve manipülasyon ris-
kini ortaya çıkarıyor. Dolayısıyla bu unsur fir-
satlar kadar riskler de barındırıyor.

Türkiye'nin özellikle yakın çevresindeki et-
kisini azaltmak için Arap dünyasında Türki-
ye'nin muarız gruplar BAE, Mısır ve Suudi
Arabistan bloğu faaliyetler yürütebilir.

Türkiye'nin savunma sanayindeki atılımları
farklı alanlarda Türkiye'ye yaptırım uygulan-
masına neden olabilir. Bu nedenle Türk eko-
nomisinin kırılgan yapısı, güçlü bir mali po-
litika ve yapısal reformlarla iyileştirilmelidir.

2.2. YÜKSELEN BÖLGESELLEŞME EĞİLİMİ

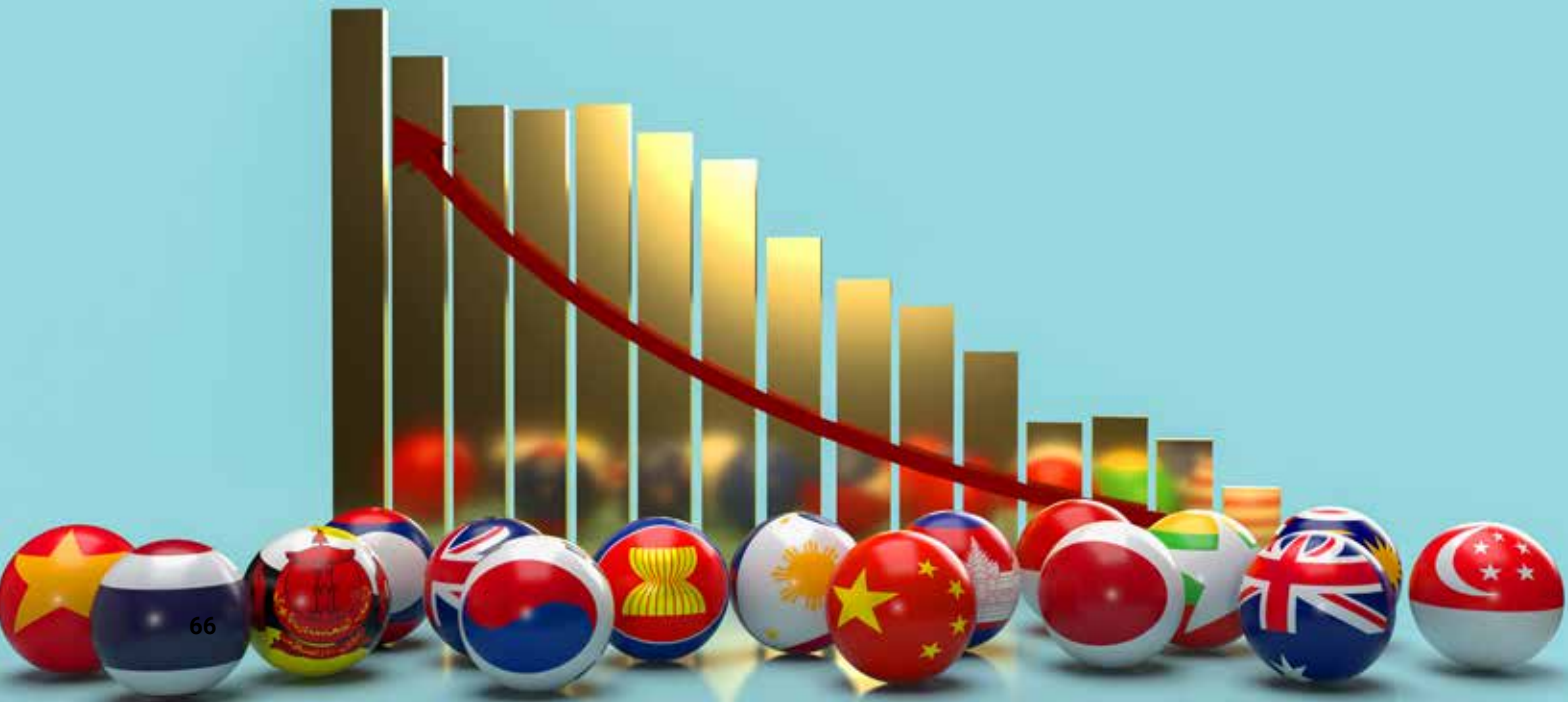
Asya Kapsamlı Ekonomik Ortaklığı (RCEP)

Asya bölgesinde yer alan 15 ülkenin ortaklığı ile kurulan “bölgesel kapsamlı ekonomik ortaklığı” hem bölgesel hem de küresel ölçekte ticareti ve yabancı sermaye yatırımlarını etkileyecektir. RCEP küresel ölçekte ticari korumacılığın arttığı bir ortamda çok taraflı bir anlaşma olarak küresel ticaretin serbestleşmesine katkı sağlayacaktır. Yine birçok tarife dışı uygulama ile küresel ticaret sınırlanırken, RCEP ticarete uyumlaşma ile ticaret engellerinin azaltılmasına da katkı sağlayacaktır.

RCEP Çin'in ilk çok taraflı ticaret ve yatırım anlaşması olması açısından da önemlidir. Bun-

dan önce Çin sadece ikili ticaret ve yatırım anlaşmaları yapmıştır. Çin, çok taraflı bir ticaret ve yatırım anlaşmasına katılarak bugüne kadar ikili dolanım serbestisi sağladığı mallara şimdi çok taraflı dolanım serbestisi sağlamış olacaktır. Çok taraflı dolanım serbestisi sağlanması bölge içindeki tedarik zincirlerini güçlendirecektir. Çin'in bölge içindeki ticaret ve yatırım etkinliği artacaktır. Asya'daki ticaret ve ekonomi kanalları ve bağlantıları bölge odaklı yeniden şekillenecektir.

Anlaşmaya taraf olan 15 ülkenin kendi arasındaki ticaret büyüklüğü 2019 yılı itibariyle 2,25 trilyon dolardır. Bu ticaretin 1,5 trilyon dolarını tedarik zincirleri/aramalı ticareti oluşturmaktadır. Anlaşma ile taraf olan 15 ülke arasındaki ticarete uygulanan karşılıklı gümrük vergileri ortalama %4,9'dan %1,8'inecektir. RCEP ayrıca ortak bir menşei kuralını içermektedir. Böylece tarife dışı ticaret engeller de büyük ölçüde kalkacaktır.

Ticaretin önündeki vergi ve teknik engellerin azaltılması ile 15 üye ülkenin kendi aralarındaki ticaretleri üzerinde yer alan yıllık 90 milyar dolarlık (2019 yılı için) vergi ve teknik engel yükü ortadan kalkmış olacaktır. Çin için 25,8 milyar dolar, Japonya için 17,4 milyar dolar ve Güney Kore için 12,2 milyar dolar vergi yükü kalkmış olacaktır.

Vergi ve teknik yüklerin azalması ile birlikte bölge içinde karşılıklı ticaretin ilk yıl 144 milyar dolar artacağı öngörülmektedir (UNCTAD). 2030 yılına gelindiğinde bölge ülkeleri arasındaki ticaret artışı 504 milyar dolara ulaşacaktır. Çin'in bölge içi ticareti 244 milyar dolar, Japonya'nın 112 milyar dolar, Güney Kore'nin 87 milyar dolar ve diğer ülkelerin ise 59 milyar dolar artacaktır. Bölge ülkeleri arası ticaretteki artış bölge dışındaki ülkelerin bölge ile ticaretinde de yavaşlamaya yol açacaktır. Hindistan gibi bölge dışında kalan yakın ülkelerin ticareti ise azalacaktır.

Üye 15 ülkenin GSYİH'si de 2021-2030 yılları arasında her yıl ortalama 186 milyar dolar (toplam GSYİH'nin %0,8'i kadar) artacaktır. Çin'in GSYİH'si 85 milyar dolar, Japonya'nın 48 milyar dolar ve Güney Kore'nin 23 milyar dolar artacaktır. GSYİH artışı yüksek olacak diğer ülkeler Endonezya, Malezya, Tayland ve Vietnam olacaktır.

Anlaşmaya taraf olan 15 ülke 2019 yılı itibarıyla dünyadaki toplam yabancı sermaye yatırımı stokunun %45'ine sahiptir ve 5,7 trilyon dolar yabancı sermaye yatırımı stoku bulundurmaktadır. RCEP ülkeleri başta Çin

Üye 15 ülkenin GSYİH'si de 2021-2030 yılları arasında her yıl ortalama 186 milyar dolar (toplam GSYİH'nin %0,8'i kadar) artacaktır.

olmak üzere en çok sermaye çeken bölgeyi oluşturmaktadırlar. 15 üye ülke 2019 yılı itibarıyla doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının %24'ünü, ilk yatırımların (Greenfield) %21'ini, uluslararası proje finansmanlarının %22'sini çekmiştir. 15 üye ülkeye yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımları 2019 yılında 364 milyar dolar olmuştur. 2019 yılında ilk yatırımların büyüklüğü ise 177 milyar dolar olmuştur. 364 milyar dolar tutarındaki yabancı sermaye yatırımlarının %70'i yani 255 milyar doları bölge ülkeleri dışından 109 milyar doları ise 15 üye ülkeden gelmiştir.

2020 yılında doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının 310 milyar dolara inmiş olduğu öngörülmektedir. İlk yatırımların ise 160 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir. Bloкта en çok yabancı sermaye yatırımını sırası ile Çin, Singapur, Avustralya, Endonezya, Vietnam, Japonya, Güney Kore ve Malezya çekmektedir.

RCEP üyelerine yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının %50'si imalat sanayi-ne, %48'i hizmetler sektörüne, %2'si madencilik alanına yapılmaktadır. Motorlu kara taşıtları, petrokimya, turizm/eğlence-dinlenme, enerji üretim ve dağıtım, bilgisayar ve elektronik ürünler, inşaat, iletişim ekipmanları, bilgi işlem ve yazılım, ulaştırma-lojistik- depolama, kimya ürünleri ve finans sektörleri en çok yabancı sermaye çeken ilk 10 sektördür.

Bölgeye yapılan yabancı sermaye yatırımlarının ana amacı küresel tedarik zincirleri içinde yer alabilmektir. Özellikle hemen hemen tüm çok uluslu şirketlerin bölgede birden fazla mal ve hizmet üretim yatırımı bulunmaktadır.

Anlaşma, üye ülkeler arasındaki karşılıklı yatırımlarda da ortak normlar oluşturmaktadır. 15 üye ülkeye yönelik sermaye yatırımları girişleri asgari ortak kurallara sahip olacaktır. Ülkeler ortak negatif listeler yayınlayacaktır. Yatırım teşviklerinde de ortak kurallar uygulanacaktır. Yatırımcıların korunması ve ayrımcılık yapılmamasına yönelik düzenlemeler de ortak olacaktır.

Ülkelere daha önce ikili yatırım anlaşmaları ile doğrudan yabancı sermaye yatırımları gelirken şimdi bölge ülkelerine ortak normlara bağlı olarak gelecektir. Bölgenin iyileştirdiği yatırım düzenlemeleri ve ticaret olanakları ile daha çok yabancı sermaye yatırımı çekeceği öngörülmektedir. Özellikle küresel tedarik zincirlerinin yeniden yapı-

landığı bu dönemde gelişmekte olan bölge ülkelerine (Endonezya, Tayland, Malezya, Vietnam, Birmanya, Laos) yönelik yatırımlar (ağırlıklı imalat sanayi ve alt yapı) daha hızlı artacaktır.

RCEP'in 15 üyesine yönelik yabancı sermaye yatırımlarının 2030 yılına kadar dünyadaki toplam yabancı sermaye yatırımlarından 5 puan daha hızlı büyüyeceği öngörülmektedir. Çin hem yabancı sermaye çekmeye devam edecek (ağırlıklı olarak hizmetler sektörü) hem de RCEP içinde en çok yabancı sermaye yatırımı yapan ülke olacaktır. Çin RCEP ile bir kuşak bir yol projesi içindeki projelerinin hayata geçmesi için de daha uygun yabancı sermaye yatırımı düzenlemeleri yaratmış olmaktadır.

Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Alanı (AfCFTA)

Dünya Ticaret Örgütü'nden (DTÖ) sonra taraf olan ülke sayısı bakımından dünyanın en büyük uluslararası ticaret anlaşması hüviyetine sahip olan Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Bölgesi (AfCFTA – African Continental Free Trade Area) anlaşması, 30 Mayıs 2019'da anlaşmanın ilgili maddeleri uyarınca yürürlüğe girmiş, 1 Ocak 2021 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır. 55 Afrika ülkesinin, Eritre hariç, 54'ünün taraf olduğu anlaşma, şimdiye kadar 26 ülkede onaylanmıştır. Anlaşma sayesinde neredeyse kıta genelinde bir serbest ticaret alanı oluşturulmuştur. AfCFTA, "Afrika için Afrikalı çözümler" düşüncesinin bir örneği olarak ortaya çıkmış-

tır. Zira AfCFTA, Uluslararası Para Fonu (IMF – International Monetary Fund) veya Avrupa Birliği (AB) gibi Afrika dışı ülkeler, uluslararası örgüt veya kurumların oluşturduğu reçetelerden ziyade Afrika ülkelerinin inisiyatifinde meydana getirilmiş bir anlaşmadır. Bu nedenle AfCFTA, son dönemlerde yükselen bölgeselleşme eğiliminin en önemli örneklerindedir.

Anlaşmanın temel amacı kıta ülkeleri arasındaki ticareti geliştirmektedir. Afrika'daki kıta içi ticaret hem hacim olarak küçük hem de ürün çeşitliliği olarak yetersiz kalmaktadır. Kıta içi ticaret Avrupa'da %66 iken, Afrika'da sadece %14 seviyesindedir. Anlaşmanın kıta içi ticareti geliştirilmesinin yanı sıra genel ekonomik yapının dönüştürülmesine de hizmet etmesi beklenmektedir. Zira Afrika ülkeleri doğal kaynak ihraç edip mal ithal eden bir ekonomik yapıdadır. Anlaşma sayesinde Afrika'daki sanayi yatırımlarının artmasıyla; üretimin ve mal ticaretinin artması ve dolaylı olarak işsizlik, hayat pahalılığı ve enflasyonun da düşürülmesi hedeflenmektedir. Anlaşma kapsamında, başlangıçta üye ülkeler arasındaki mal ticaretindeki ürünlerin %90'ında gümrük engelinin ortadan kaldırılması planlanmaktadır. Birleşmiş Milletler Afrika Ekonomik Komisyonu (UNECA – United Nations Economic Commission for Africa), anlaşmanın 2022 yılına kadar Afrika içi ticareti %52 artıracığını tahmin etmektedir.

Kitanın mevcut ekonomisindeki temel sorunların çözümünde kat edilecek mesafe-

lere bağlı olarak anlaşmanın beklentilerin de ötesinde bir başarı yakalama ihtimali de dikkate alınmalıdır. Bu hususta Afrika'da iş yapma maliyetinin ve zorluklarının azaltılması, anlaşmanın maksadına erişmesinde belirleyici rol oynayacaktır.

Bununla beraber AfCFTA bir dizi engel veya zorluklarla da karşı karşıyadır. Anlaşma yürürlüğe girmesine rağmen birçok protokol ve eklerin müzakereleri devam etmektedir. Ayrıca anlaşmanın her beş senede bir gözden geçirilmesi öngörülmüştür. Gümrük vergilerinin kaldırılmasında yapılan ürün tasnifindeki muğlaklıkların uygulamada nasıl işleyeceği merak konusudur. AfCFTA'nın kıtada farklı ülke grupları ve temalarla faaliyet gösteren ekonomik topluluklarla bir arada nasıl yürütüleceği, menşe kuralları-

Anlaşmanın temel amacı kıta ülkeleri arasındaki ticareti geliştirmektedir. Afrika'daki kıta içi ticaret hem hacim olarak küçük hem de ürün çeşitliliği olarak yetersiz kalmaktadır.

nin işlenmiş/dönüştürülmüş ürünlere nasıl uygulanacağı gibi hususlar da belirsizliğini korumaktadır. Bunların yanında Afrika kıtasındaki iş yapma zorlukları, altyapı yetersizlikleri, güvenlik riskleri gibi kıtanın ekonomisindeki temel sorunlar da dikkate alınmalıdır. Bu doğrultuda anlaşmanın uygulamaya nasıl geçirileceğine dair endişeler mevcuttur.

AfCFTA'nın üyesi elli dört ülke, 2019 yılında dünyadan toplamda 568 milyar dolarlık ithalat yaparken küresel ithalatın yaklaşık %2,97'sini oluşturmaktadır. İlk 5 ülke AfCFTA ithalatının %54,1'ini ilk 10 ülke ise %68,3'ünü oluşturmaktadır. 2019 yılında Türkiye'den yapılan yaklaşık 16,9 milyar dolarlık ithalat ile ülkemiz, Afrika'nın en büyük onuncu tedarikçisi konumuna gelmiştir. Türkiye'nin tedarikteki payı ise yaklaşık %3'tür. Türkiye'nin Afrika'ya ihracatında öne çıkan sektörler Kimyevi Madde ve Mamuller, Elektrik Elektronik ve Otomotiv sektörleridir. Ayrıca kıtanın halı ithalatının %54'ünü Türkiye tedarik etmektedir. AfCFTA, Türkiye'nin kıtaya olan iktisadi ilişkilerini güçlendirmek adına bir fırsat oluşturmaktadır. Türkiye'nin diğer ülkelere ihraç edip Afrika ülkelerine hiç ihraç etmediği 1.250 ürün mevcuttur. Afrika ülkeleri bu ürünlerde dünyadan 50,2 milyar dolarlık ithalat yaparken Türkiye ise Afrika ülkeleri dışındaki ülkelere 2,2 milyar dolarlık ihracat yapmıştır. Bölgeye yapılacak ihracat hacminin artırılması adına Türkiye, ihracatta rekabet üstünlüğü bulunmasına rağmen bölgeye yeteri kadar ihraç etmediği ürünler üzerine yoğunlaşmalıdır.

Türkiye-Birleşik Krallık Serbest Ticaret Anlaşması

Türkiye ile Birleşik Krallık arasındaki serbest ticaret anlaşması, Birleşik Krallık-AB anlaşmasının hemen ertesinde, 29 Aralık 2020'de imzalanmış ve 1 Ocak 2021'de yürürlüğe girmiştir. Anlaşma Gümrük Birliği şartları, Birleşik Krallık ile tarım tavizlerini düzenleyen Ortaklık Konseyi Kararı ve Türkiye-AB Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Serbest Ticaret Anlaşmasının devamı niteliğindedir ve mal ticaretini kapsamaktadır. Serbest Ticaret Anlaşmasında Gümrük Vergisi Uygulamaları aşağıdaki gibi olacaktır;

- a.** Anlaşma ile Gümrük Birliği kapsamında mevcut tavizlerimizin ileride de sürdürülebilmesini teminen, sanayi ürünlerinde gümrük vergileri sıfırlanmıştır.
- b.** Anlaşma ile vergi indirimleri ve muafiyetleri bakımından AB ile mevcut koşulların devamı Birleşik Krallık ile ikili düzeyde temin edilmiştir.
- c.** İhracatçılarımızın Birleşik Krallık mevcut pazara giriş koşulları aynen korunmuş Birleşik Krallığın diğer STA ortakları karşısında rekabet güçlerinin olumsuz etkilenmemesi sağlanmıştır.
- d.** Serbest Ticaret Anlaşmasında vergi muafiyetlerinden yararlanmak için aranan bilgi ve belgeler konusunda ihracatçı tarafından kendiliğinden ilgili fatura ya da başka bir ticari belge üzerine yapılacak menşe beyanı, taraflar arasındaki ticarete konu eşyanın menşe belgesi olarak kullanılacak ve bir makamın onayını gerektirmeyecektir.

Anlaşmanın ekinde yer alan menşe kuralları revize Pan-Avrupa Akdeniz Menşe Kuralları-

nı yansıtmaktadır. Ayrıca PAAMK ülkeleri ve AB girdisi kullanımına olanak veren bir hükme yer verilmiştir. İhracatçılarımız, anlaşmada yer alan tavizlerden yararlanabilmek için menşe kriterlerini sağlamak durumundadır. Menşe ispatı için (yukarıda d maddesinde yer verilen) menşe beyanı öngörülmüştür. Öte yandan, söz konusu kurallar AB-Birleşik Krallık Anlaşması'na paralel olarak en yakın zamanda revize edilecektir.

Türkiye ile Birleşik Krallık arasındaki ticarete A-TR kullanımı mümkün olmayacaktır. İkili ticarete menşe esaslı ticarete geçilmiştir. 31 Aralık 2020 itibarıyla A-TR kullanımı sona ermiştir. Ancak, Birleşik Krallık yolda olan veya antrepoda olan ürünler için 31 Aralık 2020'den önce düzenlenmiş A-TR belgelerini 1 yıl süreyle tanımaya devam edecektir.

**İhracatçılarımızın
Birleşik Krallık mevcut
pazara giriş koşulları
aynen korunmuş
Birleşik Krallığın
diğer STA ortakları
karşısında rekabet
güçlerinin olumsuz
etkilenmemesi
sağlanmıştır.**

Serbest ticaret anlaşması uyarınca sanayi ürünlerinde Birleşik Krallıktan yapılacak ithalatta gümrük vergisi tahsil edilmeyecektir. Yeni dönemde, onay sürecinin tamamlanması sonrasında, geçerli tüm gümrük vergileri de 2021 yılı İthalat Rejimine yansıtılacaktır. Serbest ticaret anlaşması uyarınca Birleşik Krallıktan yapılacak sanayi ürünleri ithalatında ilave gümrük vergileri tahsil edilmeyecektir.

Uluslararası olarak geçerliliği olan Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü, ithalat ve ihracat işlemlerini kolaylaştırmak için oluşturulmuş, güvenilirliği kanıtlanmış ve belli mevzuatların gerekliliklerini yerine getiren şirketlerin ithalat ve ihracat konularında gümrükleme işlemlerinin en kısa sürede tamamlanmasına olanak veren bir sistemdir. Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifika sayesinde şirketler ithal ettikleri eşyayı direkt olarak fabrikalarına alabilmekte, ihraç ettikleri ürünleri de fabrikadan direkt olarak gümrük sınırına gönderebilmektedirler. Birleşik Krallık Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü sürecini yeni yürütmeye başlamıştır. En kısa sürede karşılıklı tanıma yapılması hedeflenmektedir.

1 Ocak 2021 tarihinden itibaren Birleşik Krallık CE işaretini bir yıl süresince tanıyacaktır. CE yerine Birleşik Krallığın uygunluk belgesi olan UKCA işaretinin kullanımı konusunda çalışmalar sürmekte, başvurular alınmaktadır. Bazı sektörlerde karşılıklı tanıma yapılması mümkün olmakla birlikte, bu alan AB-BK müzakerelerinin sonucuna

bağlıdır ve her durumda 2021'de öncelikli konulardan birisi olacaktır.

Anlaşmanın uygulanmasında, tamamen Türkiye'de elde edilen ürünler ile Türkiye'de yeterli işçilik veya işlemden geçirilmiş olmaları kaydıyla, tamamen orada elde edilmemiş girdiler ihtiva etmek suretiyle Türkiye'de elde edilen ürünler Türkiye menşeli kabul edilecektir.

2.3. ARTAN GIDA TALEBİ VE KÜRESEL EKONOMİYE ETKİLERİ

İklim değişiminin etkileri ve Covid-19 salgınının yarattığı yeni koşullar karşısında tarım ve gıda ürünlerinin ülkeler için kritik önemi giderek artmaya başlamıştır ve artan bu önem, tarım ve gıda ticaretini de yeniden şekillendirmektedir. İklim değişikliği ile yaşanan kuraklıklar ve ani hava olayları tarım üretiminde belirsizlikleri artırmaktadır. Yine Covid-19 salgını ile ortaya çıkan kapanma ve ticaretin kesilmesi koşulları karşısında gıda güvenliği stratejik öneme sahip hale gelmiştir.

Ülkeler bu nedenle kritik tarım ve gıda ürünü stoklarını yükseltmekte, gıda tedariki güvenliğini ön plana almaktadır. Bu eğilimler bir yandan küresel tarım ve gıda ürünleri talebini artırırken diğer yandan üretici ülkeler de kendi gıda güvenlikleri için tarım ve gıda ürünleri ihracatını sınırlamaktadır. Bu koşullar içinde tarım ve gıda fiyatları da artış göstermektedir.

Dünya tarım ve gıda sektöründe yaşanan ve giderek kalıcı hale gelen önemli eğilimler şunlardır;

- **Ülkeler Ulusal Stoklarını Güvence İçin Artırıyor;** Ülkeler Covid-19'da yaşanan ikinci ve daha kuvvetli dalga nedeniyle birçok üründe ulusal stoklarını artırmaktadırlar. Olası bir üretim kaybı ve tedarik olanaklarının kopması risklerine karşı ülkeler yüksek stoklar oluşturmaktadır. Tarım piyasalarında kamu kesimleri alıcı olarak yoğun şekilde görülmeye başlanmıştır.

- **La Nina ve Kuraklık Etkili Oluyor;** Kuzey yarım kürede 18 ay boyunca ılıman iklim koşulları yaratması beklenen La Nina hava durumu, dünyanın farklı bölgelerinde üretim beklentilerini aşağı çekmektedir. Küresel piyasalarda kuraklık ve diğer olumsuz hava koşulları ilk olarak mısır ve şeker üretim beklentilerini azaltmıştır. Diğer hububat ürünleri içinde benzer beklentiler söz konusudur. Şeker, mısır ve soya fasulyesi fiyatları önemli ölçüde artmaktadır.

- **Korumacılık Artıyor;** Ülkeler Covid-19 sonrası gıdayı "stratejik bir güvenlik konusu" olarak algılamaya başlamıştır. Buna bağlı olarak da yurtiçi stoklarını artırmaya yönelmişlerdir. Bu amaçla ülkelerin ihracatlarını azalttıkları ve ters bir korumacılığa da girdikleri görülmektedir.

- **İklim Değişimi ile Arz Tarafında Daralmalar Olabilir;** İklim değişikliğine yönelik riskler ile tüketici talebindeki düşüş, hammadde girdileri ve işçilik gibi diğer maliyetlerde yaşanan artışlar göz önüne alındığında arz tarafında kısmi daralmalar yaşanması beklenmektedir. Bu yıl henüz tam olarak

gündemde yer almasa da kuraklık, Türkiye dâhil pek çok bölgede üretimi olumsuz etkileyecek gibi gözükmemektedir.

- **Son Yılların En Yüksek Fiyatları Yaşanıyor, Gıda Enflasyonu Endişesi Artıyor;** Dünya Gıda Örgütü (FAO) raporlarına göre son 6 aydır yükselişini sürdüren küresel gıda fiyatlarındaki yukarı yönlü eğilimin devam edeceği öngörülmektedir. 2020 sonunda küresel olarak son 6 yılın en yüksek gıda fiyat seviyeleri oluşmuştur. Kış aylarında küresel gıda fiyatları belirli bir süre kalıcı olmak üzere en yüksek seviyelerine ulaşmaktadır. Tarım ve gıda fiyatlarındaki artışlar gıda enflasyonunu artırarak tüketicilerin harcama gücünü azaltabilecektir. Bu da ister istemez arz-talep dengesini bozacaktır.

İklim değişiminin etkileri ve Covid-19 salgının yarattığı yeni koşullar karşısında tarım ve gıda ürünlerinin ülkeler için kritik önemi giderek artmaya başlamıştır ve artan bu önem, tarım ve gıda ticaretini de yeniden şekillendirmektedir.

2.4. İKLİM POLİTİKALARIYLA DÖNÜŞEN KÜRESEL EKONOMİ

Küresel salgın, 2020 yılının tamamında dünya genelinde hayatı derinden etkiledi. Dünya ekonomisinde görülmemiş bir etki yaratan salgın yüzünden, milyonlarca insan hayatını kaybetti ve salgın etkisini halen sürdürüyor. Ancak yaşamı bu kadar derinden etkileyen salgının çok da uzak olmayacağı düşünülen bir zamanda biteceği ümidi mevcuttur. Lakin Dünya, çok daha önemli bir sorun olan iklim değişikliğiyle karşı karşıyadır.

Küremizin ortalama sıcaklığı endüstri çağı öncesine göre 1,5-2 santigrat derece artmıştır. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Panelinin (IPCC) araştırmasına göre eğer doğru tedbirler bir an evvel alınmazsa durum vahametini artıracak ve dünyanın geleceği için yaşamı doğrudan olumsuz etkileyecek kötü senaryolar kaçınılmaz olacaktır.

Küresel iklim değişikliğine karşı uluslararası kamuoyu 70'li yıllardan bu yana harekete geçmiş ve 2021 yılı itibarıyla bu girişimler hükümetleri bağlayıcı bir dizi anlaşmayla nihayete ermiştir. Bir yandan Birleşmiş Milletler iradesiyle yürütülen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri diğer yandan AB, Çin, Japonya, Kaliforniya gibi ülke grubu, ülke veya bölgeler gibi küresel ekonominin önemli merkezleri kendi inisiyatifleriyle iklim hedefleri belirlemiştir. Dolayısıyla iklim değişikliğinin ekonomiye doğrudan etkisi olduğu gibi ik-

lim değişikliğiyle mücadelede ortaya konan iradenin de konvansiyonel ekonomiye doğrudan etkileri olacaktır. Ekonomideki bu yeşil dönüşüm birçok sektörü kapsamakta ve sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle boyut ve katmanları artırılmış topyekûn bir ekonomik dönüşümü içinde barındırmaktadır. Ekonominin aktörleri olan mal ve hizmet üreten firmalar ile tüketiciler de yeşil dönüşümün asli unsurları olmaktadır.

Sürdürülebilirlik ile Uluslararası ve Bölgesel Anlaşmalar

Küresel iklim değişimi ve sürdürülebilir kalkınma hedefi ekonomideki tüm gelişmeleri yeniden belirlemekte ve şekillendirmektedir. Küresel iklim değişimi ile mücadele ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri, ekonomide büyümeye sınır koymakta ve büyüme ile gezegenin varlıkları arasında yeni bir denge kurmaktadır. Sürdürülebilirliği sağlayacak olan yeni denge üreticilerin ve tüketicilerin sorumlu olmasını gerekli kılmaktadır. Üretici ve tüketicilerin sorumlulukları uluslararası ve ulusal düzenlemeler ile belirlendiği gibi, piyasa aktörleri tarafından talep edilen veya gönüllü kuruluşlar tarafından ortaya konulan standartlar ve/veya kriterler bulunmaktadır.

Eylül 2000'de Birleşmiş Milletlerin New York Bin Yıl Zirvesi'nde Binyıl Kalkınma Hedefleri kabul edilmiştir. Bu kapsamda; aşırı yoksulluğu ve açlığı ortadan kaldırmak, herkes için evrensel ilköğretim sağlamak, cinsiyet eşit-

liği ve kadının güçlendirilmesi, çocuk ölümlerini azaltmak, anne sağlığını iyileştirmek, HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele, çevresel sürdürülebilirliği sağlama ve kalkınma için küresel bir ortaklık kurma hedefleri yer almaktaydı. 2015 yılında bu hedefler, içerikleri genişletilerek on yedi farklı Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi halini aldı.

İklim değişikliğiyle mücadele kapsamında yasal olarak bağlayıcı olan Paris İklim Anlaşması, 12 Aralık 2015'te 196 ülke tarafından imzalanmış ve 4 Kasım 2016'da yürürlüğe girmiştir. Anlaşmanın amacı küresel ısınmayı sanayi öncesi seviyelere kıyasla 2'nin altında, mümkün olabilirse 1,5 santigrat derece ile sınırlamaktır. Bu uzun vadeli sıcaklık hedefine ulaşmak için anlaşma, yüzyılın ortasına kadar karbon nötr bir dünyaya ulaşmak için, ülkelerin mümkün olan en kısa sürede sera gazı emisyonlarının karbon nötr seviyeye getirmeleri için gerekli dönüşümün yapılmasını öngörmektedir. İçeriği ve uygulaması konusundaki tartışmalar bir kenara

dursun Paris Anlaşması, çok taraflı iklim değişikliği sürecinde bir dönüm noktası olma özelliği taşımaktadır. Zira ilk kez, bağlayıcı bir anlaşma, tüm ülkeleri iklim değişikliğiyle mücadele etmek ve etkilerine uyum sağlamak için iddialı çabalar üstlenmek için ortak bir davada birleştirmiştir.

Küresel ölçekteki anlaşmaların yanı sıra, iklim değişikliğiyle mücadele ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri ikili ve çok taraflı siyasi, ekonomik ve ticari anlaşmalarında ana maddeleri arasında yer alır olmuştur. Bununla beraber bölgesel ölçekte imzalanan ve üçüncü taraflara ticari anlamda doğrudan bağlayıcılık da içeren Avrupa Yeşil Mutabakat Anlaşması, Yeşil Dönüşümün referans metinlerinden biri haline gelmiştir. Eylül 2020'de yürürlüğe giren kanun, 2030 Sera Gazı Emisyon Hedefinin Yükseltilmesi ve 2021: Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması teklifini içermektedir. Bu anlaşmayla AB, 2050 yılında karbon nötr seviyeye ulaşma hedefini kanunlaştırmıştır.

İklim Değişikliği, Sürdürülebilirlik ve Yeşil Dönüşüm

İklim değişimi dünyanın ortalama yüzey sıcaklıklarında ve hava koşullarında ortaya çıkan uzun dönemli değişiklikleri ifade etmektedir. İklim değişikliğine gezegenimizdeki doğal süreçlerle birlikte insan kaynaklı unsurlar neden olmaktadır.

Dünya devletleri de iklim krizine çare üretmek amacıyla küresel bir mücadele sürdürmekte ve bunu Birleşmiş Milletler sözleşmelerinden İklim Değişikliğiyle Mücadele Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) çatısı altında ve 2016'da resmen yürürlüğe giren Paris Anlaşması kapsamında yürütmektedirler. Ülkeler insan kaynaklı sera gazı salınımının azaltılması ve iklim değişikliğinin etkilerine uyum için faaliyetler göstermektedir.

İklim değişimine yol açan insan kaynaklı unsurlar sürdürülebilirlik kavramının doğmasına yol açmıştır. Sürdürülebilirlik insan refahı ile gezegenimizin kaynakları ve olağan yaşam koşulları arasında bir denge kurulmasıdır. Günümüzde ülkeler, sektörler, işletmeler ve bireyler sürdürülebilirlik

için çaba göstermektedir. Sürdürülebilir kalkınma gelecek kuşakların kendi gereksinimlerini karşılayabilme yetilerini tehlikeye atmadan bugünün ihtiyaçlarını karşılayabilen kalkınmadır. 2015 yılında tüm BM üyesi ülkelerce Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kabul edilmiştir.

İklim değişimi ve sürdürülebilirlik ihtiyacı küresel ekonomide çok önemli bir değişime yol açmaktadır. Dünya ekonomisinde iktisadi faaliyetlerin sınırını sürdürülebilir kalkınma hedefleri belirlemektedir. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılması için yürütülen faaliyetler yeşil ekonominin doğmasına yol açmıştır.

İklim değişimi ve sürdürülebilirlik, esas etkilerini işletmeler üzerinde göstermektedir. İşletmeler bir yandan uluslararası ve ulusal düzenlemeler ile karşılaşmakta, diğer yandan alıcıların geliştirdiği koşulları karşılamakta ve de tüketicilerin değişen hassasiyetleri ve tercihlerine uyum sağlamaya çalışmaktadırlar.

Sürdürülebilirlik ile Küresel Ticaret ve Yatırımlar

Dünyada yıllık gaz emisyonu 2019 yılında toplam 36,42 milyar gronstondur. Net sıfır hedefleri, mümkün olan her yerde fosil yakıtları ve diğer emisyon kaynaklarını ortadan kaldırarak, tüm ekonomide radikal bir değişim yapmak anlamına gelmektedir. Yayılan her ton CO2 atmosferden çıkardığımız bir tonla eşleşmelidir. Bu dönüşüm büyük bir maliyet ve ekonomik davranış değişikliğini topyekûn değiştirmek anlamına gelmektedir. Bu kapsamda ülkeler kaçınılmaz olan bu dönüşüm için teknolojik gelişmelere, derin politika değişikliklerine ve bilinç oluşturmaya mecburdur. Mümkün fakat basit olmayan bu dönüşüm sürecinde ulusal ve uluslararası politikalara kapsamlı bir uyum iradesi gerekmektedir.

Dönüşüm sürecinde ağır sanayi ve karbon salınımı azaltılmasının zor olduğu bazı sektörler öne çıkmaktadır. Nihai tüketimin %29'unu ve doğrudan CO2 enerjisiyle ilgili ve proses emisyonlarının %42'sini oluşturan endüstri, özellikle bir zorluk olacaktır. Çelik, çimento ve plastik gibi ürünler için kimyasal üretim yapan ağır sanayiler, ya süreçlerinin çoğu kolayca elektrikli hale getirilemediği için ya da hammadde olarak fosil yakıtları kullandıkları için "azaltılması zor" hüviyetinde kabul edilmektedir. Ancak bu sektörlerin dönüşümü için umut vaat edici araştırmalar da ortaya konulmuştur. Enerji Dönüşüm Komisyonu, azaltılması zor sektörlerdeki dekarbonizasyonun nihai tüketici fiyatları üzerinde yalnızca küçük bir etkisi olacağını öne sürmektedir. Karbondan arındırılmış çelik muhtemelen bir otomobilin fiyatına

180 dolardan fazla ekleme yapmayacaktır. Sıfır emisyonlu plastikler, bir litre alkolsüz içeceğin fiyatını 0,01 dolardan daha az artıracaktır.

Yeşil Dönüşümün önemli ayaklarından biri de enerji tüketimindeki dönüşümdür. Dünyada toplam enerji tüketimin yarısından fazlası fosil kaynaklardan sağlanmaktadır. Ancak gelecekte enerji tüketim eğiliminin kökünden değişeceğinin belirtileri şimdiden görünmektedir. Toplam enerji tüketiminin yaklaşık %50'sini oluşturan ısınmada, hidrojen doğal gazın yerini alabilir. Bölgesel ısınma ve elektrik için üretim süreçlerinde ortaya çıkan ısıyı kullanan uygulamalar gibi atıktan enerji uygulamalarının daha da çoğalması beklenmektedir. Örneğin Japonya, bir 'hidrojen toplumu' olmayı hedeflemekte ve bu hedefe ulaşmak adına hidrojen üretimi ve kullanımı konusunda bir yol haritası belirlemiştir.

Yeşil Dönüşümün önemli ayaklarından biri de enerji tüketimindeki dönüşümdür. Dünyada toplam enerji tüketimin yarısından fazlası fosil kaynaklardan sağlanmaktadır.

Küresel olarak 50'den fazla ülke hidrojen politikaları ve yol haritaları geliştirmektedir. Elektrik üretimi kompozisyonunda yenilenebilir enerji hedeflerine şimdiden ulaşmış olan Avrupa, yenilenebilir enerji ile ısınmada yıllık minimum %1,3 büyüme hedefi ile enerji tüketimini karbondan arındırmaya odaklanmıştır. Yalnızca havacılık sektöründe enerji dönüşümünün maddi külfetleri olumsuz anlamda dikkat çekmektedir. Biyoyakıt ve sentetik yakıtın maliyetinin geleneksel jet yakıtından daha yüksek olması halinde bilet fiyatlarının %10 ila %20 artacağı tahmin edilmektedir .

ve kümülatif faydası artacak bir hale gelebilecektir. Örneğin, istikrarlı bir şekilde yükselen karbon fiyatlarını yeşil altyapı hamlesi ile birleştirmenin önümüzdeki 15 yıl içinde küresel GSYİH'yi yaklaşık %0,7 oranında artırdığını ve milyonlarca insan için iş yaratabileceğini ortaya konmuştur . Dönüşüm sürecinin kümülatif faydasını içselleşse ve yeterli düzeyde bilinç oluşturulsa da sürdürülebilirliğin finansmanı dönüşüm sürecinde belirleyici olacaktır.

Uluslararası piyasalarda talep edilen malların çevre-dostu üretim süreçleri ile üretilmiş

Dünya Ticaret Örgütü gündeminde ticaret ve çevre konusu, genel olarak, çok taraflı ticaret rejimi ile çevre politikaları ve ilgili önlemlerin karşılıklı etkileşimleri, sürdürülebilir kalkınma ve uluslararası ticaret kavramlarının birbirini destekler biçimde geliştirilmesi bağlamında ele alınmaktadır.

Üretim ve tüketim alışkanlıklarının yeşil dönüşüm kapsamında değiştirebilmesi için geniş kapsamlı bilinçlendirme kampanyaları önemli bir yer tutmaktadır. Ekonominin tüm aktörleri, iklim değişikliği kapsamında gerçekleştirilecek dönüşümlerin, zaruri ve faydalı olduğu kanaatinde buluşmalıdır. Dönüşüm süreci ekonominin tüm aktörleri tarafından içselleştikçe zor ama mümkün olan sürdürülebilir kalkınma ve iklim değişikliği hedeflerine ulaşılabilir, daha kolay

olması gerekliliği, üreticileri üretim süreçlerinde çevre-dostu teknolojileri kullanmaya yöneltmektedir. Böylece üretici firmalar yeşil-ürünler üretmek suretiyle uluslararası piyasalarda yeni bir rekabetçi üstünlük elde etmektedirler.

Dünya Ticaret Örgütü gündeminde ticaret ve çevre konusu, genel olarak, çok taraflı ticaret rejimi ile çevre politikaları ve ilgili önlemlerin karşılıklı etkileşimleri, sürdürülebilir

kalkınma ve uluslararası ticaret kavramlarının birbirini destekler biçimde geliştirilmesi bağlamında ele alınmaktadır.

Sürdürülebilirlik ile ortaya çıkan eğilimler küresel finansman sistemini de etkilemekte ve yeniden şekillendirmektedir. Ekonomik faaliyetlerin sürdürülebilirlik ile uyumlu hale gelmeye başlaması sürdürülebilirliğin finansmanını ön plana çıkarmıştır. Küresel finansman giderek sürdürülebilirlik ile uyumlu olan iktisadi faaliyetlere akmaya başlamıştır.

Finansman kurumları sağlayacakları finansman için, finansal yatırımcılar ise yatırım alanları ve yatırım araçları için sürdürülebilirlik ile uyum koşulları arama eğilimine girmiştir. Bu çerçevede işletmeler için de finansman kaynaklarına erişimde sürdürülebilirlik ile uyum, aranılan koşullardan biri haline gelmektedir. Reel sektör ise endüstriyel kirliliği önleme/azaltma yatırımları, çevre projeleri, yenilenebilir enerji ile enerji ve kaynak verimliliği projeleri, temiz üretim ve döngüsel ekonomi yatırımları için yeni finansman ihtiyaçları ile karşı karşıya bulunmaktadır. Reel sektörün bu konudaki finansman ihtiyaçları geliştirilen yeni finansal araçlar ile karşılanmaktadır. Yeşil ekonominin finansmanı küresel finansal sistemde önemli bir dönüşüme yol açmaktadır.

Uluslar üstü, uluslararası ve ulusal finansman kurumları yeşil finansmana yönelik kredi ve finansman programları uygulamaktadırlar. Çok taraflı kalkınma bankaları-

nın sağladıkları iklim finansmanı 2018 yılında 41,6 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır.

Sürdürülebilirlik finansmanı kendine özgü finansal ürünler ve hizmetler yaratmaktadır. Yeşil Krediler, “Yeşil” Olmayı Teşvik Eden Özel İçerikli Krediler, Yeşil Sürdürülebilir Tahviller, Hisse Senetleri ve Endeks Fonları ve Yeşil Menkul Kıymetleştirme bunların başında gelmektedir. Küresel yeşil tahvil ihraçları 2018 yılında 183 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Yeşil krediler pazarı niş bir kredi alanı olmakla birlikte hızlı bir gelişme göstermeye başlamıştır. 2018 yılı itibariyle yıl içinde kullanılan yeşil kredilerin tutarı 60 milyar dolara ulaşmıştır.

Sürdürülebilir ve sorumlu yatırım, finansal amaçlar ile sermayenin çevresel, sosyal ve yönetsel faktörlerin bütününe dikkate alacak şekilde yönetilmesini taahhüt etmektedir. Avrupa ve ABD'deki yatırım fonları ve borsa yatırım fonlarının sürdürülebilir ve sorumlu yatırımları büyüklüğü 750 milyar doları aşmış bulunmaktadır.

Şirketler de sürdürülebilirlik ile ilgili karşı karşıya kaldıkları riskleri açıklamak ve sürdürülebilirlik ile ilişkili finansal bildirimlerde bulunmak ihtiyacı ile karşı karşıyadır. Sürdürülebilirliğin finansmanında yaşanan gelişmeler sürdürülebilirlik uyumunu da kredi derecelendirmelerinin bir kriteri haline getirmeye başlamıştır.

İşletmeler sürdürülebilirlik ile uyumu stratejik iş öncelikleri arasına almaya başlamaktadır. Orta-uzun vadede sürdürülebilirlik ile uyum sağlayamayan işletmelerin finansal kaynak kullanamayacağı veya çok pahalı kullanacağı bir finansal dünyaya doğru gidilmektedir.

2019'da çok taraflı kalkınma bankaları, 2025 yılına kadar en az 65 milyar dolarlık bir toplu hedef belirlemiştir. Bu finansmanın 50 milyar doları düşük ve orta gelirli ülkeleri hedeflemektedir ve bu sayede uyum finansmanında 18 milyar dolarlık bir artış hedeflenmektedir. Afrika Kalkınma Bankası, 2019'da iklim finansmanının yarısını adaptasyona ayırmıştır. Ayrıca BM, üye ülkeleri tüm kamu kalkınma bankalarından yurt içinde ve yurt dışında kömürden çıkma ta-

ahhüdünde bulunmalarını ve fosil yakıt finansmanını acilen kaldırmalarını ve tüm hükümetleri fosil yakıt sübvansiyonlarını net zamana bağlı hedefler ve planlarla kaldırmaya davet etmektedir .

İklim değişimi ile ortaya çıkan risklerin yönetilmesi ve sürdürülebilirliğin sağlanması ihtiyacı üretim süreçlerinde de önemli değişikliklere yol açmaktadır. Üretim süreçleri sürdürülebilirlik hedef ve ilkeleriyle uyumlu hale gelmekte, temiz üretim yaygınlaşmaktadır. Bu uyumu yakalayan firmalar veya ürünler için sürdürülebilirlik kodları geliştirilmekte, sertifika sistemleri ve etiketleri uygulamalarına başvurulmaktadır.

“Temiz üretim” kavramı, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından “bütünsel ve önleyici bir çevre stratejisinin ürün ve süreçlere sürekli olarak uygulanması ile insanlar ve çevre üzerindeki risklerin azaltılması” olarak tanımlanmaktadır. Temiz üretim uygulamaları bir ürünün yaşam döngüsünün (life-cycle) pek çok aşamasına (hammadde temini, üretim, kullanım ve kullanım sonrası bertaraf) yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda temiz (sürdürülebilir) üretim uygulamaları pek çok uzmanlık alanı ve meslek grubunun katılım çalışmasına gereksinim duyar.

Birçok ilke, yaklaşım ve sistem, temiz üretim uygulamalarında kullanılan araç ve yöntemler olup, birbiriyle bağlantılı olarak kullanılmaktadırlar. İşletme Verimliliğinin Arttırılmasına Yönelik Çevre Yönetimi, Atık

İklim değişikliği ile mücadele ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılması için yeni temiz üretim teknolojileri ve hizmetlerinin sayısının ve etkinliğinin hızla artması gerekmektedir.

Denetleme, Enerji Denetleme, Risk Denetleme, Çevresel Yasa Yönetmeliklerle Uyum Değerlendirmesi, Çevresel Etki Değerlendirme, Teknoloji Değerlendirme, Kimyasal Değerlendirme, Çevre için ya da “Yeşil” Satın Alma, Çevresel Performans Değerlendirmesi temiz üretimi destekleyen araç ve yöntemler olarak kullanılmaktadırlar. Pek çok ülke kirlilik kontrolü yaklaşımına oranla temiz üretim uygulamalarına ağırlık vermeye başlamıştır.

İklim değişikliği ile mücadele ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılması için yeni temiz üretim teknolojileri ve hizmetlerinin sayısının ve etkinliğinin hızla artması gerekmektedir. Bu nedenle bu alanda hem önemli çalışmalar yürütölmekte hem de bu çalışmaların finansmanı için önemli kaynaklar ayrılmaktadır.

Girişim kuluçkaları ve hızlandırıcıların bu noktada devreye girebileceği fikri gittikçe daha çok kabul görmektedir. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) Teknoloji İcra Komitesi (TEC), GCF ve İklim Teknoloji Merkezi ve Ağı (CTCN) bu konuda ortak çalışmalarda bulunmaktadır. Ekonominin tüm aktörlerinin etkileneceği, üretim ve kullanım süreçlerinin derinden değişeceği bu dönüşüm sürecinde inovasyon ve teknoloji üretiminde ciddi fırsatlar olduğu açıktır. Bu sebeple yeşil dönüşüm için stratejiler geliştirilirken iş geliştirme süreçlerine odaklanılmış Ar-Ge faaliyetlerine de aynı oranda kıymet verilmesi dönüşüm sürecindeki faydaları artırabilecektir.

Bu dönüşüm sürecinde özellikle üreticiler için sürdürülebilirlik ile uyumlu tedarik ve üretim yapmaları ve bunu belgelemeleri eğilimi de güçlenmektedir. Bu amaçla da sürdürülebilirlik kodları geliştirilmekte, sertifika sistemleri ve etiketleri uygulamalarına başvurulmaktadır. Sürdürülebilirlik kodları sistemleri şunlardan oluşmaktadır; mal ve hizmet üreten firmaların sürdürülebilirlik uyumlarının ölçülmesinde kullanılacak kriterler ve seviyelerin yer aldığı referanslar, mal ve hizmet üreten firmaların sürdürülebilirlik uyumlarının ölçülmesi, kriterlere uyumun ölçülmesinde kullanılan ölçme sistemleri, ölçme ve test altyapıları, sertifikalandırma programları, ölçümü ve uyumu yansıtan etiket programları ve etiketler, sürdürülebilirlik uyumunu yansıtan raporlama sistemleri ve raporlamalar.

Sürdürülebilirlik uyumu ve bunu tescil eden kodlara ve etiketlere sahip olmak işletmelere şu faydaları sağlamaktadır; küresel rekabet avantajı tesis etmek, üretim maliyetlerini düşürmek, stratejik karar vermeyi geliştirmek, firma değerini artırmak, sürdürülebilir tasarım, tedarikçi olarak avantaj sağlamak, yasa düzenleyiciler ile ilişkileri iyileştirmek. Sürdürülebilirlik kodlarının uygulanmasında en önemli araçlar sürdürülebilirlik ile ilişkili etiketlerdir. Bu etiketler, eko etiketler olarak da anılmaktadır. Sektörler ve ürünler özelinde çok farklılık gösteren eko-etiket sertifikalandırma sistemleri bulunmaktadır. Eko-etiketler özellikle ihracatta, tüketiciler ve alıcılar tarafından talep edilmektedir. Birçok uluslararası ticarete konu üründe eko

**Türkiye, 2030
Sürdürülebilir
Kalkınma Gündemi'nin
kabulünden itibaren
sürdürülebilir bir
dünya için katkı veren
ülkelerden biridir.**

etiket sertifikalı mal ve hizmetlerin payı %50 sınırını aşmış bulunmaktadır. AB genelinde eko-etiket alan mal ve hizmet sayısı 2019 yılı mart ayı itibariyle 72.797 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin kabulünden itibaren sürdürülebilir bir dünya için katkı veren ülkelerden biridir. Nitekim, 2016 yılında BM Yüksek Düzeyli Siyasi Forumu'nda (HLPF) Gönüllü Ulusal Gözden Geçirme (VNR) Raporunu sunan 22 ülke arasında yer alarak gündeme sahipliğini göstermiştir. İlk VNR Raporunda Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını (SKA) hayata geçirmek için planlanan adımları içeren yol haritası ortaya konulmuştur. 2019 yılında sunulan 2. VNR Raporunda ise, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerindeki (SKH) ilerleme durumu ve hedefler yayımlanmıştır .

Raporda Türkiye'nin, özellikle politika, strateji, mevzuat alanlarında ileri düzeydeyken proje ve uygulamalarda gelişme ihtiyacı bulunduğu vurgulanmıştır. Türkiye on yedi SKH'nin altısında önemli ilerleme kaydetmiştir: Yoksulluğa Son (SKH1), Açlığa Son (SKH3), Sağlık ve Kaliteli Yaşam (SKH6), Sağlıklı Su ve Sanitasyon (SKH6), Erişilebilir ve Temiz Enerji (SKH7), Sanayi, Yenilik ve Altyapı (SKH9) ve Sürdürülebilir Şehirler ve Topuluklar (SKH11). Raporda, diğer SKH'lerde ise ilerleme kaydedilmiş olmakla birlikte, uygulamada karşılaşılan eksikliklerin giderilmesi ve niteliğin artırılmasına yönelik çabalara ivme kazandırılmasına ihtiyaç bulunduğu vurgulanmıştır.

Türkiye Paris Anlaşmasını 22 Nisan 2016'da imzalamış ancak henüz taraf olmamıştır. Ülkemiz, "Kendisi ile aynı konumdaki ülkelerle aynı şekilde muamele görmek" ve "Türkiye'nin ekonomik büyüme artışı gibi ölçütler dikkate alındığında mutlak emisyon azaltımı yapılmasının imkânsız olduğunun kayıt altına alınması" sebeplerinden ötürü anlaşmayı onaylamamaktadır. Zira Türkiye, Paris Anlaşması'nda dört gruba ayrılan ülke grupları arasında kendi ekonomik konumunda bulunan ülkelerle değil de gelişmiş ülkelerle aynı grupta değerlendirilmektedir. Bu tasnif hatası, ülkemizin yeşil dönüşüm sürecinde uzak hedeflerin konulması ve finansmana erişimini zorlaştırması açısından olumsuz etkileyecek bir durumdadır. Avrupa Birliği, Gümrük Birliği'ne üye olan Türkiye'nin en büyük ticaret ortağı Avrupa Birliği'dir. Bu itibarla Türkiye'nin Avrupa Yeşil Mutabakatı gibi son derece iddialı hedefler içeren anlaşmaya uyumu son derece önemli hale gelmiştir. AB'nin Yeşil Mutabakat'ın çeşitli aşamalarını yasalaştırdığı süreci Türk sektörlerinin ve ihracat yapan firmaların yakinen takip edip, karar alma mekanizması üzerinde etki doğurmaya dönük katılım sağlaması da, atılması gereken öncelikli adımlardandır. Uyum sayesinde Türk üretici ve ihracatçıları AB'nin aday ve komşu ülkelere sağlamayı planladığı finansmandan optimum düzeyde yararlanma fırsatına sahiptir. Sınırdaki Karbon düzenlemesinin Türk üretici ve ihracatçılarına olası etkileri ve alınabilecek aksiyonlar açısından sektör ve firma bazlı bir bilinçlendirme faaliyetleri hususiyetle üzerine düşülmesi gereken konulardandır.

2.5. DÜNYA EKONOMİSİNDE BÜYÜME BEKLENTİLERİ

Ülkelerin küresel ithalatı milli geliri ile doğru orantılıdır, bir başka ifade ile ülkelerin küresel talebi milli gelirlerinin fonksiyonu şeklindedir. Bu nedenle hedef pazar ülkelerin milli gelirlerindeki değişim, dikkatle takip edilmesi gereken en önemli göstergelerin başında gelmektedir.

Pandemi ülkelerin milli gelirlerini dört farklı şekilde etkilemiştir:

- Hem doğrudan yabancı yatırımların hem de yurtiçi girişimcilerin yatırımlarının azalması ve üretici ülkelerin tedarik zincirlerinde pandemi kaynaklı olarak yaşanan aksama, arz tarafını etkilemiştir
- Üretimin ve dış ticaretin azalması ile gelirlerin düşmesi sonucunda birçok ülkenin açıkladığı destek paketleri ülke borçlarını arttırmıştır
- Pandemi nedeni ile gelirlerin düşmesi sonucu hem yurtiçi hem yurtdışı talep olumsuz etkilenmiştir
- Pandemi ile birlikte birçok sektör ve ülke olumsuz etkilenirken, tarım ve koruyucu sağlık ürünlerinin dış ticareti, dijitalleşme ve uzaktan çalışma alanlarında fırsatlar ortaya çıkmıştır

Tablo 12'de 2030-2035 yıllarında milli gelir sıralamasında ilk otuz ülkenin milli gelir projeksiyonları görülmektedir. IMF tarafından 2020 yılı Ekim ayında yayınlanan "Dünya Ekonomik Görünümü Ekim 2020: Uzun ve

Zor Bir Yükseliş" ve İngiliz Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Merkezi (Centre for Economics and Business Research, CEBR) tarafından açıklanan rapordaki verilerle hazırlanan tabloya göre, Çin'in, 2030 ve 2035 yıllarında en çok üretim yapan ülke olarak ilk sırada yer alması beklenmektedir. Küresel üretimin 2019 yılında 87,6 trilyon dolar iken 2025 yılında 113,5 trilyon dolar, 2030 yılında 143,2 trilyon dolar ve 2035 yılında da 187,4 trilyon dolar olacağı öngörülmektedir.

CEBR'ye göre Çin'in milli gelir sıralamasında mevcut büyüme eğilimi ile 2028 yılında ABD'yi geçerek ilk sırada yer alacağı öngörülmektedir. ABD, 2019 yılında 21,4 trilyon dolarlık milli gelire sahip iken, 2025 yılında milli gelirin 25,8 trilyon dolara 2030 yılında 30,5 trilyon dolara ve 2035 yılında da 36,2 trilyon dolara yükselmesi öngörülmektedir. Çin, 2019 yılında 14,7 trilyon dolarlık milli gelire sahip iken, 2025 yılında milli gelirin 23,1

Pandemi ile birlikte birçok sektör ve ülke olumsuz etkilenirken, tarım ve koruyucu sağlık ürünlerinin dış ticareti, dijitalleşme ve uzaktan çalışma alanlarında fırsatlar ortaya çıkmıştır

Tablo 12: Ülkelerin GSYİH Projeksiyonları (Milyar \$)

Ülke	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030	2035
Çin	14.731,8	15.222,2	16.834,6	18.240,6	19.745,8	21.369,4	23.089,2	33.718,0	49.108,0
ABD	21.433,2	20.807,3	21.921,6	22.967,7	23.913,1	24.833,8	25.783,4	30.466,0	36.233,0
Hindistan	2.868,9	2.592,6	2.833,9	3.094,2	3.368,9	3.657,5	3.958,8	6.278,0	9.780,0
Japonya	5.079,9	4.910,6	5.103,2	5.337,3	5.626,6	5.848,7	6.014,3	6.123,0	6.218,0
Almanya	3.861,6	3.780,6	4.318,5	4.556,8	4.726,4	4.877,6	5.040,9	4.969,0	5.768,0
Birleşik Krallık	2.830,8	2.638,3	2.855,7	3.004,8	3.120,1	3.239,2	3.356,8	4.367,0	5.244,0
Fransa	2.715,8	2.551,5	2.917,7	3.060,6	3.183,6	3.299,5	3.411,7	3.557,0	4.248,0
Endonezya	1.120,1	1.088,8	1.167,2	1.252,6	1.341,1	1.434,0	1.533,4	2.477,0	4.026,0
Brezilya	1.839,1	1.363,8	1.431,6	1.562,6	1.666,0	1.786,9	1.891,4	2.679,0	3.749,0
Rusya	1.702,5	1.464,1	1.584,2	1.662,6	1.737,7	1.812,8	1.894,2	2.549,0	3.443,0
Güney Kore	1.646,7	1.586,8	1.674,1	1.763,4	1.850,8	1.940,9	2.030,2	2.527,0	3.150,0
Kanada	1.736,4	1.600,3	1.763,0	1.876,7	1.983,5	2.086,8	2.193,4	2.603,0	3.118,0
İspanya	1.394,3	1.247,5	1.450,9	1.552,0	1.638,7	1.715,1	1.771,8	1.977,0	2.633,0
İtalya	2.001,5	1.848,2	2.111,6	2.207,9	2.280,1	2.333,4	2.387,8	2.269,0	2.537,0
Avustralya	1.387,1	1.334,7	1.480,4	1.533,8	1.608,8	1.682,8	1.755,1	2.076,0	2.461,0
Meksika	1.258,2	1.040,4	1.094,5	1.145,6	1.197,9	1.250,9	1.305,7	1.708,0	2.148,0
Suudi Arabistan	793,0	680,9	735,5	777,2	813,9	853,5	895,2	1.260,0	1.802,0
Hollanda	907,2	886,3	1.005,7	1.052,2	1.093,6	1.132,0	1.172,4	1.319,0	1.771,0
Vietnam	329,5	340,6	369,5	404,9	443,4	486,0	530,3	903,0	1.539,0
Türkiye	760,9	649,4	652,4	722,4	810,1	886,2	970,5	1.088,0	1.512,0
Tayland	543,6	509,2	536,8	569,4	600,5	633,8	666,4	955,0	1.406,0
Filipinler	376,8	367,4	398,3	433,2	473,2	516,9	564,7	845,0	1.268,0
İsviçre	704,8	707,9	790,7	832,4	864,6	909,4	945,4	1.092,0	1.264,0
Polonya	592,4	580,9	634,9	691,6	749,5	804,4	857,1	1.036,0	1.254,0
Bangladeş	302,5	317,8	338,4	372,6	407,7	446,3	488,4	760,0	1.203,0
Tayvan	610,7	635,5	682,7	719,6	758,5	799,8	836,3	917,0	1.008,0
Nijerya	448,1	443,0	466,9	531,4	601,9	681,0	769,3	774,0	974,0
Malezya	364,7	336,3	380,3	413,1	448,3	482,4	518,1	707,0	965,0
İsrail	394,7	383,4	408,5	429,5	451,9	475,0	498,4	690,0	964,0
İsveç	530,9	529,1	612,0	647,9	682,6	719,5	756,3	833,0	925,0
Diğer ülkeler	12.284,8	11.400,0	12.476,0	13.287,9	14.063,7	14.813,2	15.594,8	19.630,7	25.701,2
Dünya	87.552,4	83.845,0	91.031,2	96.704,4	102.252,4	107.808,5	113.481,8	143.152,7	187.420,2

Kaynak: 2019-2025: IMF, 2030-2035: CEBR, <https://cebr.com/service/macroeconomic-forecasting/>

trilyon dolara 2030 yılında 33,7 trilyon dolara ve 2035 yılında da 49,1 trilyon dolara yükselmesi beklenmektedir. Bu sonuç pandemi öncesi milli geliri sürekli artış eğiliminde olan ve pandemi etkisini kısa sürede atlatan Çin açısından beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tabloda Bangladeş, Endonezya, Hindistan ve Vietnam sürpriz ülkeler olarak karşımıza çıkmakta olup, Hindistan 2019 yılında 2,9 trilyon dolarlık milli gelire sahip iken, 2025 yılında milli gelirin yaklaşık 4 trilyon dolara 2030 yılında 6,3 trilyon dolara ve 2035 yılında da 9,8 trilyon dolara yükseleceği tahmin edilmektedir. Bir diğer sürpriz ülke Endonezya'nın milli geliri 2019 yılında 1,1 trilyon dolar iken, 2025 yılında yaklaşık 1,53 trilyon dolara 2030 yılında 2,5 trilyon dolara ve 2035 yılında da 4,03 trilyon dolara yükseleceği

tahmin edilmektedir. Bangladeş'in milli geliri 2019 yılında 302,5 milyar dolar iken, 2025 yılında milli gelirin yaklaşık 488,4 milyar dolara 2030 yılında 760 milyar dolara ve 2035 yılında da 1,2 trilyon dolara yükseleceği tahmin edilmektedir. Milli geliri 2019 yılında 329,5 milyar dolar olan Vietnam'ın ise, 2025 yılında 530,3 milyar dolarlık bir milli gelire ulaşacağı, milli gelirin 2030 yılında 903 milyar dolara ve 2035 yılında da 1,54 trilyon dolara yükseleceği beklenmektedir. Tayland'ın 2019 yılında 543,6 milyar dolar milli gelirin 2025 yılında yaklaşık 666,4 milyar dolara 2030 yılında 955 milyar dolara ve 2035 yılında da 1,41 trilyon dolara yükselmesi öngörülmektedir. Türkiye'nin ise 2019 yılında 761 milyar dolar olan milli gelirin, 2025 yılında yaklaşık 971 milyar dolara 2030 yılında 1,1 trilyon dolara ve 2035 yılında da 1,5 trilyon dolara yükselmesi beklenmektedir.

Tablo 13: Ülkelerin 2019-2035 Döneminde Milli Gelirlerine Göre Sıralamaları

Ülke	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030	2035
Çin	2	2	2	2	2	2	2	1	1
ABD	1	1	1	1	1	1	1	2	2
Hindistan	5	6	7	5	5	5	5	3	3
Japonya	3	3	3	3	3	3	3	4	4
Almanya	4	4	4	4	4	4	4	5	5
Birleşik Krallık	6	5	6	7	7	7	7	6	6
Fransa	7	7	5	6	6	6	6	7	7
Endonezya	16	15	15	15	15	15	15	12	8
Brezilya	9	12	14	12	12	12	12	8	9
Rusya	11	11	11	11	11	11	11	10	10
Güney Kore	12	10	10	10	10	10	10	11	11
Kanada	10	9	9	9	9	9	9	9	12
İspanya	13	14	13	13	13	13	13	15	13
İtalya	8	8	8	8	8	8	8	13	14
Avustralya	14	13	12	14	14	14	14	14	15
Meksika	15	16	16	16	16	16	16	16	16
Suudi Arabistan	18	19	19	19	19	20	20	18	17
Hollanda	17	17	17	17	17	17	17	17	18
Vietnam	40	37	38	35	35	31	31	24	19
Türkiye	19	20	21	20	20	19	18	20	20
Tayland	24	25	26	26	27	27	27	22	21
Filipinler	34	32	33	32	30	30	30	25	22
İsviçre	20	18	18	18	18	18	19	19	23
Polonya	22	23	23	22	22	21	21	21	24
Bangladeş	42	41	41	41	39	37	34	28	25
Tayvan	21	21	20	21	21	22	22	23	26
Nijerya	27	27	28	27	26	25	23	27	27
Malezya	37	40	34	34	34	32	32	29	28
İsrail	33	30	32	33	33	33	33	30	29
İsveç	25	24	24	24	24	24	25	26	30

Kaynak: 2019-2025: IMF, 2030-2035: CEBR, <https://cebr.com/service/macroeconomic-forecasting/>

Listede yer alan ülkeler arasında 2019-2035 döneminde milli gelirden en fazla artışı %367 ile Vietnam'ın sahip olacağı görülürken, ikinci sırada %298'lik artış ile Bangladeş, üçüncü sırada %259,4'lük artış ile Endonezya, dördüncü sırada %241'lik artışla Hindistan ve beşinci sırada %237'lik artışla Filipinler yer almaktadır. Çin'in ise %233'lük milli gelir artışına sahip olması ve 2029-2035 döneminde milli gelir artışında 6. sırada yer alması beklenmektedir. En düşük artış incelendiğinde %22'lik artış ile Japonya, %27'lik artışla İtalya ve %49'luk artışla Almanya son sıralarda yer almaktadır. Türkiye'nin adı geçen dönemde milli gelirini %99 arttırması ve 30 ülke içinde en yüksek performans gösteren on beşinci ülke olması beklenmektedir.

Tablo 13'te 2030-2035 yıllarında milli gelir sıralamasında yer alan ilk otuz ülkenin yıllara göre milli gelir sıralamaları görülmektedir. Çin'in, yukarıda da belirtildiği üzere 2028 yılında ABD ekonomisini geçmesi beklenirken 2030 ve 2035 yıllarında da zirvede yer alması öngörülmektedir. ABD'nin, 2030 ve 2035 yıllarında Çin'in ardından ikinci sıradaki yerini alması beklenmektedir. Hindistan ise, 2019 yılında beşinci sırada yer aldığı sıralamada 2030 yılında üçüncü sıraya yükselirken 2035 yılında da sırasını koruyacağı tahmin edilmektedir.

Japonya'nın 2019-2025 döneminde üçüncü sırada yer alması beklenirken 2030 ve 2035 yıllarında ise dördüncü sırada yer alması beklenmektedir. Almanya'nın da Japonya gibi 2019-2025 döneminde sırasını koruması

ve dördüncü sırada yer alması beklenirken 2030 ve 2035 yıllarında ise beşinci sırada yer alması öngörülmektedir.

Tabloda 2019-2035 döneminde milli gelir sıralamasında en yüksek sıçrama 21 basamak yükselmesi beklenen Vietnam'da görülürken, 8 basamak yükselmesi beklenen Endonezya, 3 basamak yükselmesi beklenen Tayland ve 2 basamak yükselmesi beklenen Hindistan, Vietnam'ı izlemektedir. Türkiye'nin ise, 2019 yılında on dokuzuncu sırada yer aldığı sıralamada 2020 yılında yirminci sıraya gerilemesi, 2024 yılında tekrar on dokuzuncu sıraya yükselmesi beklenirken, 2030 ve 2035 yıllarında ise sıralamada tekrar yirminci sırada yer alması beklenmektedir. Türkiye'nin ardından 2019 yılında yirminci sırada yer alan İsviçre'nin 2020 yılında Türkiye'nin önüne geçmesi beklenirken, Türkiye'nin 2024 yılında Suudi Arabistan'ı 2025 yılında da hem İsviçre hem de Suudi Arabistan'ı geçmesi öngörülmektedir.

2035 yılında
milli gelirlerine göre ilk 10 ülke sıralaması

2.6. KÜRESEL NÜFUS PROJeksiYONU VE TALEP BEKLENTİLERİ

Hedef pazar analizinde ülkelerin dış talebi ile pozitif ilişkili olan milli gelirleri kadar iç talep potansiyelini gösteren nüfusları da bir diğer önemli makroekonomik göstergedir.

Tablo 14'te yıllara göre küresel nüfus projeksiyonunun ülke kırılımı (ilk otuz ülke) görülmektedir. Dünya nüfusunun 2020 yılında 7,8 milyar iken, 2025 yılında 8,2 milyar, 2030 yılında 8,55 milyar, 2035 yılında 8,9 milyar, 2050 yılında 9,7 milyar ve 2100 yılında da 10,9 milyara yükselmesi beklenmektedir. 2020 yılında küresel nüfusun %16,3'ü gelişmiş ülkelerde yaşarken %83,7'si gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadır. 2030 yılında küresel nüfusun %15'inin gelişmiş ülkelerde, %85'inin gelişmekte olan ülkelerde yaşaması beklenmektedir. Gelişmiş ülkelerde yaşayan küresel nüfusun 2035'te %14,5'e, 2050'de %13,1'e, 2100'de %11,4'e gerilemesi öngörülmektedir.

Dünya Bankası milli gelir sınıflamasına göre küresel nüfus projeksiyonu incelendiğinde ise 2020 yılında dünya nüfusunun %16,2'sinin yüksek gelirli ülkelerde yaşadığı, %73,8'nin orta gelirli (%34,1'i üst orta gelirli ülkelerde, %39,7'si alt orta gelirli ülkelerde), %10'nun da düşük gelirli ülkelerde yaşadığı tespit edilmiştir. Dünya nüfusunun 2030 yılında %15,2'sinin yüksek gelirli ülkelerde,

%73,1'nin orta gelirli (%32,3'ü üst orta gelirli ülkelerde, %40,8'i alt orta gelirli ülkelerde), %11,6'sının da düşük gelirli ülkelerde yaşayacağı beklenmektedir. Dünya nüfusunun 2050 yılında %13,6'sının yüksek gelirli ülkelerde, %71,2'sinin orta gelirli (%28,8'i üst orta gelirli ülkelerde, %42,5'i alt orta gelirli ülkelerde), %15,1'inin de düşük gelirli ülkelerde yaşayacağı öngörülmektedir. Dünya nüfusunun 2100 yılında %12'sinin yüksek gelirli ülkelerde, %65,1'inin orta gelirli (%21,9'u üst orta gelirli ülkelerde, %43,2'si alt orta gelirli ülkelerde), %22,8'inin de düşük gelirli ülkelerde yaşayacağı öngörülmektedir. Açıkça görülmektedir ki gelir düzeyi yükseldikçe nüfus azalmaktadır. Yıllar içerisinde de düşük gelirli ülkelerin nüfusunun giderek artması beklenmektedir.

Türkiye nüfusunun ise 2020 yılında 84,3 milyon iken, 2025 yılında 86,7 milyon, 2030 yılında 89,2 milyon, 2035 yılında 91,9 milyon, 2050 yılında 97,1 milyon ve 2100 yılında da 86,2 milyon olması beklenmektedir. Türkiye'nin en yüksek nüfusa 97,9 milyon ile 2060 yılında sahip olması beklenirken BM'ye göre Türkiye nüfusu 100 milyona ulaşamayacaktır.

Türkiye'nin nüfusunun dünya nüfusu içindeki payına bakıldığında 2020 yılında %1,08 olan payın, 2030 yılında %1,04'e 2035 yılında %1,03'e 2050 yılında %1'e 2100 yılında da %0,79'a düşmesi beklenmektedir. Ülkelerin nüfus artışından daha yüksek bir milli gelir artışına sahip olması kişi başına düşen milli gelirden de bir artışa neden olacaktır.

Tablo 14: Yıllara Göre Ülkelerin Nüfus Projeksiyonu (Milyon Kişi)

Ülke	2020	2025	2030	2035	2040	2050	2060	2075	2080	2085	2090	2095	2100
Hindistan	1.380	1.445	1.504	1.554	1.593	1.639	1.651	1.607	1.580	1.549	1.516	1.482	1.447
Çin	1.439	1.458	1.464	1.461	1.449	1.402	1.333	1.222	1.186	1.152	1.120	1.092	1.065
Nijerya	206	233	263	295	329	401	476	586	620	652	682	709	733
ABD	331	340	350	359	367	379	391	410	415	420	424	429	434
Pakistan	221	242	263	283	302	338	367	394	400	403	404	404	403
Kongo (D.C.)	90	104	120	137	156	194	234	291	309	324	339	351	362
Endonezya	274	287	299	310	319	331	336	336	335	332	329	325	321
Etiyopya	115	130	145	160	175	205	233	266	275	282	287	291	294
Tanzanya	60	69	79	90	103	129	159	207	223	239	255	271	286
Mısır	102	112	121	130	140	160	178	200	207	212	217	221	225
Angola	33	38	45	52	60	77	97	131	142	154	165	177	188
Brezilya	213	219	224	227	229	229	224	210	205	198	192	186	181
Nijer	24	29	35	41	49	66	85	116	126	136	146	156	165
Bangladeş	165	172	179	184	188	193	191	181	176	171	164	158	151
Filipinler	110	117	124	130	136	144	150	153	153	152	150	149	146
Sudan	44	49	55	61	68	81	95	115	121	127	132	138	142
Meksika	129	135	141	146	150	155	157	155	153	151	148	145	142
Uganda	46	52	59	67	74	89	104	121	126	129	133	135	137
Rusya	146	145	143	141	139	136	133	128	127	127	127	127	126
Kenya	54	60	66	73	79	92	102	115	118	121	123	124	125
Mozambik	31	36	41	47	53	65	78	98	104	109	114	119	124
Irak	40	45	50	55	61	71	81	94	97	100	103	106	108
Madagaskar	28	32	36	40	44	54	64	79	84	88	92	96	100
İran	84	89	93	96	99	103	105	103	102	101	100	100	99
Vietnam	97	101	104	106	108	110	109	106	104	102	101	99	97
Fildişi Sahili	26	30	34	38	42	51	61	75	80	85	89	93	97
Kamerun	27	30	34	38	42	51	59	72	76	80	84	87	90
Türkiye	84	87	89	92	94	97	98	95	94	92	90	88	86
Burkina Faso	21	24	27	31	35	43	52	65	69	73	77	80	83
Zambiya	18	21	24	28	31	39	47	61	65	69	74	78	82
Diğer ülkeler	2.158	2.252	2.337	2.414	2.486	2.608	2.699	2.785	2.804	2.819	2.829	2.836	2.837
Dünya	7.795	8.184	8.548	8.888	9.199	9.735	10.151	10.577	10.674	10.751	10.810	10.852	10.875

Kaynak: UNDESA, <https://population.un.org/wpp/Download/Probabilistic/Population/>

Demografik Fırsat Penceresi (DFP)

Demografik fırsat penceresi (DFP) değeri çalışma çağındaki nüfusun (işgücünün/üreten nüfus) çalışmayan çocuk ve yaşlı nüfusun toplamına (tüketen nüfus) bölünmesi ile elde edilir. Değerin yüksek olması fırsat penceresinin açık olduğunu azalması ise penceresinin kapandığını ifade etmektedir. Tablo 15'te yıllara göre ülkelerin demografik fırsat penceresinin durumu görülmektedir. Yıllar içerisinde küresel demografik fırsat penceresinin kapandığı görülmektedir. Türk ihracatçıları, fırsat penceresi açılan veya geç kapanan pazarları yakından takip etmeli, aktif tüketen genç nüfusa sahip bu hedef ülkelere ve cazip pazarlara yönelik stratejiler belirlemelidir. Bugün genç ve tüketen bir nüfus yapısına sahip mevcut veya potansiyel bir pazar ülkenin, gelecekte demografik yapısının değişebileceği, nüfusun yaşlanabileceği veya tam tersi bir durumun olabileceği dikkatten kaçırılmaması gereken bir konudur.

Demografik fırsat penceresi dünya ortalaması 2020 yılında 1,875 iken, DFP değerinin 2025 yılında 1,858, 2030 yılında 1,833, 2035 yılında 1,797, 2050 yılında 1,701 ve 2100 yılında da 1,498 olması beklenmektedir. Yıllar içerisinde dünya için pencerenin gittikçe kapanacağı, işgücünü oluşturan nüfusun payının azalacağı öngörülmektedir.

Demografik fırsat penceresi 2020 yılında en açık olan 5 ülke sırası ile Katar (5,52), Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) (5,22), Bahreyn (3,78), Maldivler (3,31) ve Kuveyt'tir (3,08). DFP değeri 2030 yılında en açık olan 5 ülke sırası ile

Katar (4,74), Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) (4,16), Bahreyn (3,53), Kuveyt (3,1) ve Maldivler (3,02) olacaktır. Bu beş ülkeden DFP değeri artması beklenen tek ülke Kuveyt olurken diğer dört ülkenin değerinin ise düşüş göstereceği tahmin edilmektedir. Bir başka ifade ile fırsat penceresi kapanmaya başlayacaktır.

DFP değeri 2050 yılında en açık olan 5 ülkenin sırası ile Katar (3,02), Bahreyn (2,82), Umman (2,49), Nepal (2,46) ve Butan (2,26) olması beklenmektedir. DFP değeri 2100 yılında ise en açık olan 5 ülkenin ise sırası ile Ekvator Ginesi (2,05), Orta Afrika Cumhuriyeti (2,02), Sierra Leone (1,99), Mali (1,973) ve Güney Sudan (1,972) olacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'nin demografik fırsat penceresi 2020 yılında 2,037 iken, DFP değerinin 2025 yılında 2,031, 2030 yılında 1,993, 2035 yılında 1,95, 2050 yılında 1,651 ve 2100 yılında da 1,134 olması beklenmektedir.

DFP sıralamasında Türkiye 2020 yılında elli altıncı sırada iken, tahminlere göre 2025 yılında kırk dokuzuncu sırada, 2035 yılında elli ikinci sırada, 2100 yılında da yüz yetmiş yedinci sırada yer alacaktır. Yıllar içerisinde Türkiye için pencerenin gittikçe kapanacağı, işgücünü oluşturan nüfusun payının azalacağı ve tüketen nüfusun payının ise artacağı beklenmektedir.

Tablo 15: Yıllara Göre Ülkelerin Demografik Fırsat Penceresi (İşgücünün Tüketen Nüfusa Oranı)

Ülke	2020	2025	2030	2035	2040	2050	2060	2070	2080	2090	2100	En çok artan grup (2020-2100)	İkinci sırada artan grup (2020-2100)
Ekvator Ginesi	1,554	1,607	1,675	1,739	1,842	2,021	2,027	2,029	2,062	2,075	2,047	65+	15-64
Orta Afrika C.	1,158	1,271	1,362	1,430	1,529	1,819	2,047	2,085	2,086	2,099	2,021	15-64	65+
Sierra Leone	1,311	1,422	1,533	1,646	1,752	1,929	2,058	2,117	2,101	2,054	1,990	65+	15-64
Mali	1,021	1,097	1,173	1,242	1,313	1,497	1,707	1,861	1,936	1,979	1,973	15-64	65+
Güney Sudan	1,238	1,310	1,385	1,458	1,539	1,703	1,822	1,899	1,944	1,970	1,972	15-64	65+
Nijerya	1,163	1,215	1,282	1,347	1,408	1,542	1,705	1,834	1,903	1,948	1,964	15-64	65+
Çad	1,041	1,108	1,185	1,271	1,363	1,551	1,716	1,832	1,900	1,934	1,942	15-64	65+
Gine-Bissau	1,231	1,308	1,417	1,528	1,618	1,741	1,842	1,934	1,949	1,944	1,938	15-64	65+
P. Yeni Gine	1,583	1,661	1,720	1,770	1,817	1,898	1,970	1,975	1,976	1,968	1,927	65+	15-64
Kongo (D.C.)	1,049	1,103	1,176	1,252	1,330	1,511	1,704	1,850	1,916	1,942	1,921	15-64	65+
Gambiya	1,151	1,206	1,280	1,372	1,478	1,685	1,848	1,980	2,023	1,983	1,919	15-64	65+
Komorlar	1,374	1,442	1,530	1,612	1,682	1,773	1,848	1,916	1,927	1,928	1,917	65+	15-64
Eswatini	1,412	1,600	1,781	1,968	2,050	2,088	2,173	2,211	2,074	1,982	1,914	65+	15-64
Fildişi Sahili	1,253	1,292	1,345	1,414	1,484	1,607	1,703	1,775	1,840	1,878	1,905	15-64	65+
Togo	1,297	1,387	1,461	1,514	1,558	1,654	1,765	1,832	1,862	1,896	1,896	65+	15-64
Gine	1,174	1,256	1,336	1,427	1,530	1,718	1,823	1,867	1,902	1,912	1,888	15-64	65+
Lesoto	1,689	1,724	1,772	1,867	1,944	1,975	1,990	2,023	2,039	1,961	1,884	65+	15-64
Somali	1,039	1,081	1,114	1,162	1,233	1,417	1,556	1,666	1,774	1,841	1,884	15-64	65+
Nijer	0,913	0,949	0,996	1,052	1,116	1,281	1,468	1,636	1,765	1,849	1,876	15-64	65+
Kamerun	1,233	1,317	1,405	1,485	1,554	1,666	1,762	1,842	1,864	1,877	1,873	15-64	65+
Melanezya	1,589	1,654	1,708	1,754	1,793	1,857	1,924	1,934	1,925	1,909	1,870	65+	15-64
Zimbabve	1,226	1,361	1,588	1,722	1,787	1,902	2,126	2,176	1,998	1,941	1,865	65+	15-64
BAE	5,219	4,713	4,155	3,477	2,862	2,213	2,188	2,402	2,212	1,956	1,863	65+	0-14
Mozambik	1,131	1,199	1,269	1,346	1,432	1,608	1,768	1,858	1,900	1,901	1,858	15-64	65+
Liberya	1,289	1,372	1,440	1,499	1,559	1,680	1,802	1,853	1,871	1,880	1,854	65+	15-64
Burkina Faso	1,138	1,211	1,283	1,351	1,419	1,564	1,713	1,809	1,851	1,868	1,846	15-64	65+
Gana	1,483	1,538	1,602	1,658	1,707	1,786	1,846	1,891	1,886	1,865	1,837	65+	15-64
Benin	1,211	1,270	1,330	1,386	1,444	1,565	1,664	1,733	1,781	1,811	1,819	15-64	65+
Uganda	1,083	1,198	1,329	1,463	1,589	1,832	2,005	2,071	2,021	1,929	1,818	65+	15-64
Katar	5,524	5,181	4,738	4,131	3,689	3,025	2,316	1,956	1,800	1,782	1,811	65+	
Türkiye	2,037	2,031	1,993	1,950	1,867	1,651	1,500	1,378	1,279	1,187	1,134	65+	
Dünya	1,875	1,858	1,833	1,797	1,760	1,701	1,627	1,610	1,570	1,529	1,498	65+	

2.7. KÜRESEL TİCARETİN VE TÜRKİYE'NİN İHRACAT PROJEKSİYONU

Pandemi dönemi sonrası birçok uluslararası kuruluş hem milli gelir hem de küresel ticaretin 2021 yılı genelinde "V" şeklinde bir büyüme göstereceğini bir başka ifade ile 2020 yılındaki daralmanın 2021 yılında telafi edileceğini öngörmüştür. Raporun bu kısmında yer alan hem ülke hem de sektörel kırılım-

daki küresel ticaret verilerinin gelecek yıllara yönelik projeksiyonlarında da bu varsayımdan yararlanılmıştır.

Hem ülke hem de sektörel kırılımda küresel dış ticaret projeksiyonu hesaplanırken, 2010-2019 dönemi ortalama büyüme oranlarından yola çıkılarak ülke dış ticaretlerinin ve sektörel ithalatın gelecek dönemlerde de bu büyüme eğiliminde devam edeceği varsayılarak hesaplamalar yapılmıştır.

Küresel İthalat Projeksiyonu

Tablo 16'da yıllara göre ülke kırılımında küresel ithalat ve sıralama projeksiyonu görülmektedir. Mevcut ithalat büyüme eğilimine göre küresel ithalatın 2030 yılında 29,8 trilyon dolar, 2035 yılında ise 38,4 trilyon dolar olması öngörülmektedir. Küresel ithalatın 2035 yılında 2019'a göre yaklaşık iki kat artması beklenmektedir.

Çin'in 2030 yılında 4,3 trilyon dolar olması beklenen küresel ithalatının 2035 yılında 6,5 trilyon dolara yükselmesi beklenmektedir. Çin'in 2025 yılında ikinci en büyük ithalatçı ülke olması beklenirken, 2030 yılında ABD'yi geçerek en fazla ithalat yapan ülke olacağı öngörülmektedir.

ABD'nin ise, 2030 yılında en fazla ithalat yapan ikinci ülke olarak 4 trilyon dolarlık ithalat yapması beklenirken, 2035 yılında ise ithalatının 5,2 trilyon dolara yükseleceği tahmin edilmektedir. Dünyada en fazla ithalat yapan üçüncü ülke olan Almanya'nın 2025, 2030 ve 2035 yıllarında da üçüncü sıradaki yerini koruyacağı görülmektedir. Almanya'nın ithalatının 2030 yılında 1,66 trilyon dolar 2035 yılında da 1,96 trilyon olması öngörülmektedir.

Çin'in günümüzde yaklaşık %10,8 olan küresel ithalattaki payının 2035 yılında %16,8'e yükselmesi, ABD'nin %13,5 olan payını 2035'de de koruması, Almanya'nın %6,5 olan payının 2035 yılında %5,1'e gerilemesi, Vietnam'ın %1,3 olan payının 2035 yılında %4,1'e yükselmesi ve Hindistan'ın %2,5 olan payının da %3,3'e çıkması beklenmektedir.

Türkiye'nin ise 2021 yılında yirmi yedinci en büyük ithalatçı ülke olup 2030 yılında yirmi beşinci sıraya yükselmesi beklenmekte, 2035 yılında ise tekrar yirmi yedinci sıraya düşmesi beklenmektedir. Türkiye'nin ithalatının 2030 yılında 302,8 milyar dolar 2035 yılında da 380,6 milyar dolar olacağı öngörülmektedir. Türkiye'nin küresel ithalattaki %1,05 olan payının 2035 yılında %0,99'a düşmesi beklenmektedir.

İthalat sıralamasında en yüksek sıçramayı 16 basamak yükselmesi beklenen Vietnam'ın yapacağı öngörülmürken, ikinci sırada 9 basamak yükselmesi beklenen Filipinler, üçüncü sırada 7 basamak yükselmesi beklenen Endonezya, dördüncü sırada 6 sıra yükselmesi beklenen Tayland ve beşinci sırada da 5 basamak yükselmesi beklenen Hindistan ve Meksika yer almaktadır. Türkiye'nin ithalatının 2021-2035 döneminde yaklaşık %89,7 artacağı beklenmektedir. İthalatta rakamsal en büyük artışın sırası ile Vietnam, Filipinler ve Çin'de olması beklenmektedir.

Küresel ithalatında artış beklenen ülkeler Türk ihracatçısı için muhtemel hedef pazarlar olacağı için bu pazarlara yönelik çalışmaların yapılmasında fayda görülmektedir.

Tablo 16: Ülke Kırılımında Küresel İthalat Projeksiyonu

Ülke	İthalat (2025, 1.000 \$)	İthalat (2030, 1.000 \$)	İthalat (2035, 1.000 \$)	Değişim (2021-2035)	Sıra (2025)	Sıra (2030)	Sıra (2035)
Çin	2.865.036.634	4.303.832.322	6.465.178.293	%212	2	1	1
ABD	3.137.850.790	4.030.371.440	5.176.757.925	%102	1	2	2
Almanya	1.410.538.686	1.663.403.740	1.961.599.515	%59	3	3	3
Vietnam	427.062.494	819.893.521	1.574.067.952	%521	16	9	4
Hindistan	634.017.795	900.410.716	1.278.732.970	%167	8	6	5
Hong Kong	718.551.043	942.032.439	1.235.020.288	%113	6	5	6
Meksika	601.892.768	853.215.045	1.209.477.753	%166	10	8	7
Japonya	830.282.880	990.527.136	1.181.698.468	%64	4	4	8
Güney Kore	623.412.143	814.712.656	1.064.715.725	%112	9	10	9
Birleşik Krallık	765.672.439	868.113.741	984.260.932	%42	5	7	10
Fransa	693.557.283	769.932.669	854.718.607	%34	7	11	11
Hollanda	591.072.287	702.396.503	834.687.836	%62	11	12	12
Kanada	527.280.864	637.211.180	770.060.352	%70	12	13	13
İsviçre	361.991.756	505.318.989	705.395.292	%154	18	17	14
Singapur	431.125.687	541.973.721	681.322.229	%90	15	15	15
Tayvan	361.761.653	485.479.694	651.507.786	%128	19	19	16
Tayland	314.612.464	440.978.091	618.099.087	%157	20	20	17
İtalya	510.250.723	560.133.852	614.893.655	%30	13	14	18
Belçika	470.125.934	531.003.116	599.763.359	%41	14	16	19
İspanya	425.316.904	497.006.951	580.780.842	%55	17	18	20
Polonya	309.470.735	410.945.408	545.693.368	%121	21	21	21
Rusya	305.580.108	405.305.603	537.576.326	%121	22	22	22
Endonezya	227.553.203	324.576.324	462.967.732	%170	27	24	23
Malezya	258.394.281	345.123.982	460.964.393	%125	24	23	24
Filipinler	164.257.479	262.435.208	419.294.383	%271	33	30	25
Çekya	226.262.927	302.681.826	404.910.736	%126	28	26	26
Türkiye	240.933.825	302.829.225	380.625.423	%90	26	25	27
Brezilya	216.505.088	277.837.658	356.544.804	%101	29	29	28
Avustralya	243.067.195	284.559.565	333.134.819	%55	25	27	29
Suudi Arabistan	177.599.548	230.160.084	298.275.896	%107	32	32	30
Diğer ülkeler	182.372.119	4.775.877.032	5.189.633.267	%45			
Küresel İthalat	23.209.271.465	29.780.279.436	38.432.360.013	%101			

Kaynak: TradeMap

Küresel İhracat Projeksiyonu

Tablo 17’de ihracat büyüme eğilimine göre küresel ihracatın 2030 yılında 29,2 trilyon dolar, 2035 yılında ise 37,66 trilyon dolar olması öngörülmektedir. Çin’in 2030 yılında 5,03 trilyon dolar olması beklenen küresel ihracatının 2035 yılında 7,42 trilyon dolara yükselmesi beklenmektedir. Çin’in en büyük ihracatçı ülke olarak sıralamada zirvede yer alması beklenmektedir. ABD’nin ise, 2030 yılında en çok ihracat yapan ikinci ülke olarak 2,5 trilyon dolarlık ihracat yapması beklenirken, 2035 yılında ise ihracatının 3,2 trilyon dolara yükseleceği tahmin edilmektedir. Bu da ABD’nin dış ticaret açığının daha da artacağını göstermesinin yanında, yeni ticaret savaşlarının başlamasına neden olabilecek bir gelişme olarak da öne çıkmaktadır.

Günümüzde en fazla ihracat yapan üçüncü ülke olan Almanya’nın 2025 ve 2030 yıllarında da üçüncü sıradaki yerini koruyacağı, 2035 yılında ise yerini Vietnam’a bırakacağı öngörülmektedir. Almanya’nın ihracatının 2030 yılında 1,97 trilyon dolar 2035 yılında da 2,3 trilyon olması öngörülmektedir. Almanya’yı ihracat sıralamasında 2035 yılında geçeceği beklenen Vietnam’ın ise, 2025 yılında 493,2 milyar dolar, 2030 yılında 1,07 trilyon dolar ve 2035 yılında da 2,34 trilyon dolarlık ihracat yapması beklenmektedir.

Çin’in günümüzde yaklaşık %13,4 olan küresel ihracattaki payının 2035 yılında %19,7’ye yükselmesi, ABD’nin %8,8 olan payının 2035’de %8,5’e düşmesi, Almanya’nın %7,9 olan payının 2035 yılında %6,1’e gerilemesi,

Vietnam’ın %1,4 olan payının 2035 yılında %6,2’ye yükselmesi beklenmektedir.

Türkiye’nin ise 2021 yılında otuzuncu en büyük ihracatçı ülke olup 2030 yılında yirmi dokuzuncu, 2035 yılında ise yirmi sekizinci sıraya yükselmesi beklenmektedir. Yapılan hesaplamalar sonucu Türkiye’nin ihracatının 2030 yılında 257,9 milyar dolar 2035 yılında da 330,4 milyar dolar olacağı öngörülmektedir. İhracattaki performans artış beklentisi, dış ticaret açığının da azalacağını göstermektedir. Türkiye’nin küresel ihracattaki payının 2035 yılında %0,97 olması beklenmektedir.

İhracat sıralamasında en yüksek sıçramayı 19 basamak yükselmesi beklenen Vietnam’ın yapacağı öngörülürken, ikinci sırada 7 basamak yükselmesi beklenen Hindistan ile İsviçre’nin, dördüncü sırada 6 basamak yükselmesi beklenen Meksika, dördüncü sırada 6 sıra yükselmesi beklenen Tayland ve beşinci sırada da 4 basamak yükselmesi beklenen Avustralya yer almaktadır. Türkiye’nin ihracatının 2021-2035 döneminde yaklaşık %113,6 artacağı beklenmektedir. İhracatta rakamsal en büyük artışın sırası ile Vietnam, Çin, Meksika, Hindistan ve Avustralya’da olması beklenmektedir. Küresel ihracatında artış beklenen ülkelerin diğer ülkelerden tedariklerinin artacağı öngörülse de aynı zamanda uluslararası piyasalarda rakibimiz olarak karşımıza çıkacak ülkelerdir. Bu ülkelerin hem ihracat hem de ithalat eğilimlerinin izlenmesinde fayda görülmektedir.

Tablo 17: Ülke Kırılımında Küresel İhracat Projeksiyonu

Ülke	İhracat (2025, 1.000 \$)	İhracat (2030, 1.000 \$)	İhracat (2035, 1.000 \$)	Değişim (2035-2021)	Sıra (2025)	Sıra (2030)	Sıra (2035)
Çin	3.410.076.087	5.030.426.219	7.420.710.652	%197,0	1	1	1
ABD	1.986.966.198	2.515.727.926	3.185.201.138	%93,6	2	2	2
Vietnam	493.218.933	1.074.189.578	2.339.495.045	%784,1	14	4	3
Almanya	1.683.510.083	1.966.262.419	2.296.504.154	%54,5	3	3	4
Meksika	617.493.458	890.523.868	1.284.277.184	%178,8	8	5	5
Hong Kong	657.890.093	850.514.662	1.099.538.051	%105,2	6	7	6
Güney Kore	652.791.270	823.018.094	1.037.634.562	%91,3	7	8	7
Japonya	781.891.988	888.578.571	1.009.822.187	%43,1	4	6	8
Hollanda	658.619.995	777.430.575	917.673.778	%59,1	5	9	9
Rusya	525.268.479	688.999.027	903.765.748	%113,8	12	11	10
Hindistan	428.088.813	608.172.588	864.012.059	%167,3	17	15	11
İtalya	601.556.186	700.300.957	815.254.572	%53,0	10	10	12
İsviçre	410.556.883	573.689.579	801.642.226	%155,2	18	17	13
Kanada	522.569.915	636.022.271	774.105.662	%73,3	13	13	14
Fransa	603.258.947	669.374.031	742.735.098	%33,8	9	12	15
Birleşik Krallık	534.218.798	629.777.210	742.428.638	%58,5	11	14	16
Avustralya	360.502.739	511.302.099	725.181.277	%166,0	21	20	17
Singapur	465.282.029	579.420.036	721.557.157	%84,8	16	16	18
Tayvan	409.434.606	537.125.134	704.638.554	%113,8	19	19	19
İspanya	404.066.323	506.564.425	635.062.864	%88,3	20	21	20
Polonya	327.374.711	454.351.799	630.578.814	%150,4	22	22	21
Belçika	488.866.784	549.499.308	617.651.882	%38,7	15	18	22
Suudi Arabistan	316.605.165	421.545.877	561.269.827	%122,9	23	23	23
Tayland	301.912.774	391.231.096	506.973.484	%106,6	24	24	24
Çekya	254.496.037	345.092.966	467.941.099	%134,6	28	27	25
Malezya	288.019.075	365.265.978	463.230.551	%94,5	26	25	26
Brezilya	271.466.362	345.186.859	438.927.191	%96,0	27	26	27
Türkiye	204.258.265	257.983.225	330.414.089	%93,1	29	29	28
Endonezya	202.598.586	256.637.804	325.090.930	%93,9	30	30	29
İrlanda	200.361.671	244.710.778	298.876.350	%75,0	31	31	30
Diğer ülkeler	3.714.690.935	4.141.173.209	3.993.157.592	%22,4			
Küresel ihracat	22.777.912.188	29.230.098.170	37.655.352.417	%101,3			

Kaynak: TradeMap

Sektörlere Göre Küresel İthalat Projeksiyonu

Tablo 18'de yıllara göre sektör kırılımında küresel ithalat projeksiyonu görülmektedir. Mevcut ithalat büyüme eğilimine göre en çok küresel ithalatın 2025 yılında 5,8 trilyon dolar, 2030 yılında 7,3 trilyon dolar ve 2035 yılında da 9,15 trilyon dolar ile "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" sektöründe gerçekleşmesi beklenmektedir. Küresel ithalatta 2035 yılında ikinci sırada yer alması beklenen "Elektrik Elektronik" sektöründe ithalatın 2025 yılında 4,7 trilyon dolar, 2030 yılında 6 trilyon dolar ve 2035 yılında da 7,7 trilyon dolar olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Küresel ithalatta 2035 yılında üçüncü sırada yer alması beklenen "Otomotiv Endüstrisi" sektöründe ise ithalatın 2025 yılında 2,53 trilyon dolar, 2030 yılında 3,4 trilyon dolar ve 2035 yılında da 4,6 trilyon dolar olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Son sıralar incelendiğinde 2035 yılında son üç sırada 22 milyar dolarlık ithalatın gerçekleşeceği "Fındık ve Mamulleri", 21 milyar dolarlık ithalatın gerçekleşeceği "Halı" ve 17 milyar dolarlık ithalatın gerçekleşeceği "Zeytin ve Zeytinyağı" sektörlerinin yer alması beklenmektedir. Küresel ithalatta "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" sektöründe 2035 yılında yapılması beklenen ithalat toplam küresel ithalatın %23,8'ini oluştururken, "Elektrik Elektronik" sektöründeki ithalat %20,1'ini, "Otomotiv Endüstrisi" sektöründeki ithalat %12,1'ini, "Mücevher" sektöründeki ithalat %6,9'unu, "Makine ve Aksamları" sektöründeki ithalat ise %4,8'ini oluşturacaktır. İlk üç sektörde yapılması beklenen ithala-

tın, toplam küresel ithalatın %56'sını oluşturması beklenmektedir. Sektörel kırılımda 2021-2035 döneminde ithalat artış oranının en yüksek olması beklenen sektör, %168 artış öngörülen "Mücevher" sektörüdür. "Kuru Meyve ve Mamulleri" sektöründeki ithalatın %153 artacağı, "Madencilik Ürünleri" sektöründeki ithalatın %102 artacağı, "Fındık ve Mamulleri" sektöründeki ithalatın %92 artacağı, "Otomotiv Endüstrisi" sektöründeki ithalatın da %83 artacağı beklenmektedir.

Tablo 19'da yıllara göre sektör kırılımında küresel ithalat sıralaması projeksiyonu görülmektedir. Tabloya göre 2025-2035 döneminde en çok ithalat yapılan sektörler arasında ilk üç sırayı "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri", "Elektrik Elektronik" ve "Otomotiv Endüstrisi" sektörlerinin alması beklenmektedir. Sıralamada en fazla yükselmesi beklenen sektörün ise 2021 yılında on ikinci sırada 2025 yılında sekizinci sırada ve 2035 yılında yedinci sırada olması beklenen "Madencilik Ürünleri" sektörü olduğu görülmektedir. Bu sektörü dönem boyunca 2 basamak yükselmesi beklenen "Mücevher", "İklimlendirme Sanayii" ile "Fındık ve Mamulleri" sektörleri izlemektedir. Sıralamada en fazla düşüş beklenen sektörün ise 2021 yılında beşinci sırada 2025 yılında yedinci sırada ve 2035 yılında sekizinci sırada olması beklenen "Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri" sektörü olduğu görülmektedir. "Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri", "Çelik" ile "Hazırgiyim ve Konfeksiyon" sektörlerinde ise dönem boyunca 2 basamak düşüş beklenmektedir.

Tablo 18: Sektörel Kırılımda Küresel İthalat Projeksiyonu (Milyar \$)

Sektör	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	5.765	6.038	6.323	6.622	6.935	7.262	7.605	7.965	8.341	8.735	9.148
Elektrik Elektronik	4.696	4.937	5.190	5.456	5.735	6.029	6.338	6.663	7.004	7.363	7.740
Otomotiv Endüstrisi	2.533	2.690	2.858	3.036	3.225	3.425	3.639	3.865	4.106	4.361	4.633
Mücevher	996	1.099	1.213	1.339	1.477	1.631	1.800	1.986	2.192	2.419	2.670
Makine ve Aksamları	1.182	1.236	1.294	1.353	1.416	1.482	1.550	1.622	1.697	1.776	1.858
Demir ve Demir Dışı Metaller	823	866	912	960	1.011	1.065	1.121	1.180	1.243	1.309	1.378
Madencilik Ürünleri	673	723	775	832	892	958	1.027	1.102	1.183	1.269	1.362
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	819	858	899	941	986	1.033	1.081	1.133	1.186	1.242	1.301
Savunma ve Havacılık Sanayii	638	669	702	737	773	811	851	893	938	984	1.032
Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	638	659	681	703	727	750	775	801	827	854	882
Çelik	625	645	666	688	710	733	757	782	807	834	861
İklimlendirme Sanayii	538	563	590	618	647	678	710	743	778	815	854
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	589	610	631	653	676	700	724	750	776	803	831
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	525	550	576	602	631	660	691	723	757	792	830
Deri ve Deri Mamulleri	310	326	343	360	379	398	418	440	462	486	511
Tekstil ve Hammaddeleri	282	294	306	318	331	345	359	373	389	404	421
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	264	275	286	298	311	324	337	352	366	382	398
Meyve Sebze Mamulleri	225	233	240	249	257	266	274	284	293	303	313
Yaş Meyve ve Sebze	185	193	201	210	220	229	240	250	261	273	285
Gemi, Yat ve Hizmetleri	113	114	116	117	119	121	122	124	126	128	129
Diğer Sanayi Ürünleri	112	114	115	116	117	119	120	121	123	124	125
Kuru Meyve ve Mamulleri	47	52	57	62	68	75	82	90	99	108	119
Tütün	53	55	56	58	60	61	63	65	66	68	70
Süs Bitkileri ve Mamulleri	23	23	24	25	25	26	27	27	28	29	30
Fındık ve Mamulleri	12	12	13	14	15	16	17	18	20	21	22
Halı	16	16	17	17	18	18	19	19	20	20	21
Zeytin ve Zeytinyağı	12	12	13	13	14	14	15	16	16	17	17
Toplam	23.209	24.385	25.626	26.936	28.319	29.780	31.324	32.955	34.679	36.503	38.432

Kaynak: TradeMap

Tablo 19: Küresel İthalat Projeksiyonunda Sektörel Sıralama

Sektör	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Elektrik Elektronik	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Otomotiv Endüstrisi	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Mücevher	5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4
Makine ve Aksamları	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5
Demir ve Demir Dışı Metaller	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Madencilik Ürünleri	8	8	8	8	8	8	8	8	8	7	7
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	7	7	7	7	7	7	7	7	7	8	8
Savunma ve Havacılık Sanayii	10	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	9	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Çelik	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
İklimlendirme Sanayii	13	13	13	13	13	13	13	13	12	12	12
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	12	12	12	12	12	12	12	12	13	13	13
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
Deri ve Deri Mamulleri	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16
Tekstil ve Hammaddeleri	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
Meyve Sebze Mamulleri	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
Yaş Meyve ve Sebze	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
Gemi, Yat ve Hizmetleri	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21
Diğer Sanayi Ürünleri	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22
Kuru Meyve ve Mamulleri	24	24	23	23	23	23	23	23	23	23	23
Tütün	23	23	24	24	24	24	24	24	24	24	24
Süs Bitkileri ve Mamulleri	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Fındık ve Mamulleri	28	28	27	27	27	27	27	27	26	26	26
Halı	26	26	26	26	26	26	26	26	27	27	27
Zeytin ve Zeytinyağı	27	27	28	28	28	28	28	28	28	28	28

Kaynak: TradeMap

Sektörlere Göre Türkiye'nin İhracat Projeksiyonu

Türkiye için sektörel kırılımda ihracat projeksiyonu hesaplanırken, 2010-2019 dönemi birleşik yıllık büyüme oranından (compound annual growth rate, CAGR) faydalanılmıştır. Türkiye ihracatının sektörel kırılımı da bu büyüme eğiliminin devam edeceği varsayılarak hesaplanmıştır.

Tablo 20'de yıllara göre sektör kırılımında Türkiye'nin ihracat projeksiyonu görülmektedir. Mevcut ihracat büyüme eğilimine göre en çok ihracatın 2025 yılında 38,8 milyar dolar, 2030 yılında 52,1 milyar dolar ve 2035 yılında da 69,9 dolar ile "Otomotiv Endüstrisi" sektöründe gerçekleşmesi beklenmektedir. Türkiye ihracatında 2035 yılında ikinci sırada yer alması beklenen "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" sektöründe ihracatın 2025 yılın-

da 25,2 milyar dolar, 2030 yılında 32,6 milyar dolar ve 2035 yılında da 42,2 milyar dolar olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Bu iki sektörü 2025 yılında 19,4 milyar dolar, 2030 yılında 21,6 milyar dolar ve 2035 yılında da 24 milyar dolar ihracat gerçekleştirilmesi beklenen "Hazırgiyim ve Konfeksiyon" sektörünün takip etmesi beklenmektedir.

İhracat artışının en yüksek olacağı sektör %425 artış beklenen "Savunma ve Havacılık Sanayii" sektörü olurken, onu %297 artışın yaşanacağı "Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller" sektörü, %179 artışın yaşanacağı "Makine ve Aksamları" sektörü, %164 artışın yaşanacağı "Halı" sektörü ve %156 artışın yaşanacağı "Mücevher" sektörünün takip edeceği öngörülmektedir.

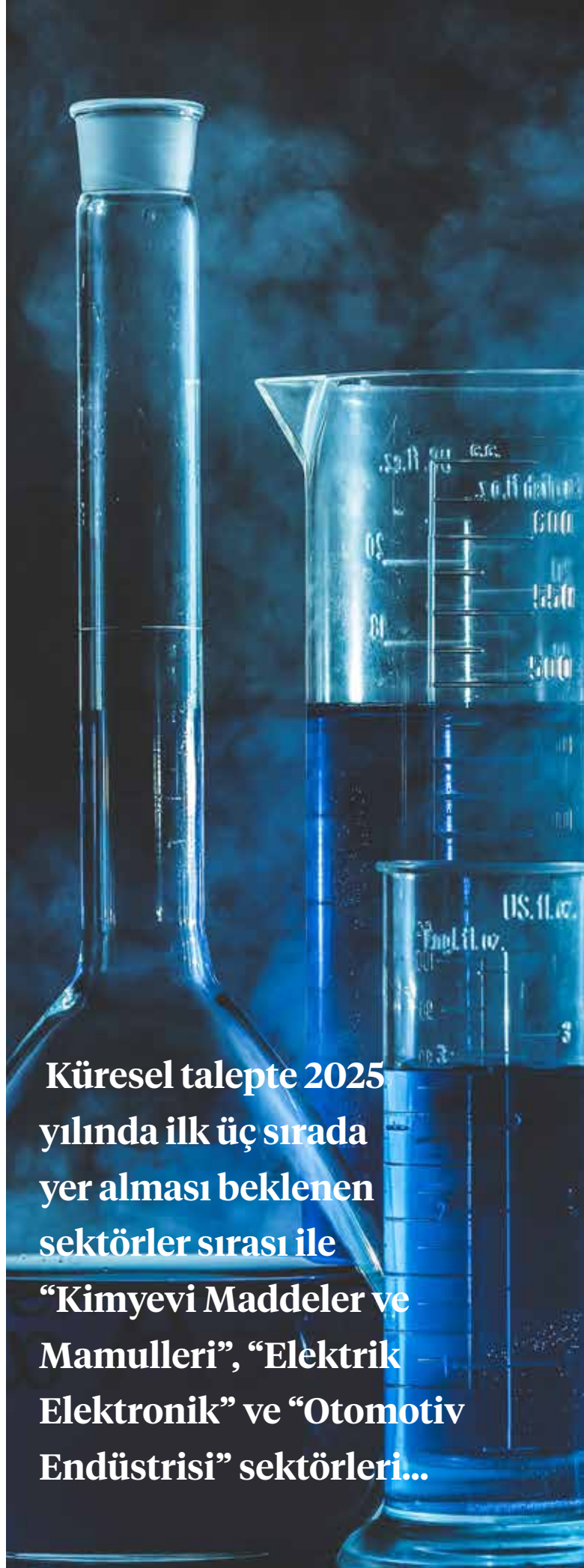
Tablo 20: Sektörel Kırılımda Türkiye'nin İhracat Projeksiyonu (Milyar \$)

Sektör	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Otomotiv Endüstrisi	38,8	41,1	43,6	46,3	49,1	52,1	55,2	58,6	62,1	65,9	69,9
Kimyevi Mad. ve Mam.	25,2	26,5	27,9	29,4	31,0	32,6	34,3	36,1	38,1	40,1	42,2
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	19,4	19,8	20,2	20,7	21,1	21,6	22,0	22,5	23,0	23,5	24,0
Makine ve Aksamları	10,7	11,5	12,3	13,3	14,3	15,4	16,5	17,8	19,1	20,6	22,2
Mücevher	9,6	10,3	11,0	11,7	12,6	13,4	14,4	15,4	16,4	17,6	18,8
Çelik	14,6	14,9	15,1	15,3	15,6	15,8	16,1	16,3	16,6	16,9	17,1
Demir ve Demir Dışı Metaller	9,8	10,3	10,8	11,3	11,8	12,4	13,0	13,6	14,2	14,9	15,6
Elektrik Elektronik	12,2	12,5	12,7	12,9	13,1	13,4	13,6	13,8	14,1	14,3	14,6
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	8,3	8,7	9,2	9,7	10,2	10,8	11,3	11,9	12,6	13,2	13,9
Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	7,0	7,5	8,0	8,5	9,0	9,6	10,3	10,9	11,6	12,4	13,2
Savunma ve Havacılık Sanayii	3,5	4,0	4,5	5,0	5,7	6,4	7,2	8,1	9,1	10,2	11,5
Tekstil ve Hammaddeleri	8,5	8,7	8,9	9,1	9,3	9,5	9,8	10,0	10,2	10,5	10,7
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	3,7	4,1	4,5	5,0	5,5	6,1	6,7	7,4	8,2	9,0	10,0
İklimlendirme Sanayii	5,6	5,9	6,1	6,4	6,7	7,0	7,3	7,6	7,9	8,3	8,6
Halı	3,3	3,6	3,8	4,1	4,4	4,7	5,1	5,4	5,8	6,2	6,7
Bilinmeyen/Gizli Ürünler	3,4	3,6	3,9	4,1	4,3	4,5	4,8	5,1	5,4	5,7	6,0
Madencilik Ürünleri	4,7	4,8	5,0	5,1	5,2	5,3	5,4	5,5	5,7	5,8	5,9
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ür.	3,7	3,8	3,8	3,9	3,9	4,0	4,0	4,1	4,1	4,2	4,2
Fındık ve Mamulleri	2,3	2,4	2,5	2,5	2,6	2,7	2,8	2,9	2,9	3,0	3,1
Deri ve Deri Mamulleri	2,0	2,0	2,1	2,2	2,3	2,4	2,5	2,7	2,8	2,9	3,0
Yaş Meyve ve Sebze	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
Meyve Sebze Mamulleri	1,6	1,6	1,7	1,7	1,8	1,8	1,9	1,9	2,0	2,0	2,1
Kuru Meyve ve Mam.	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8
Tütün	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3
Gemi, Yat ve Hizmetleri	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9
Diğer Sanayi Ürünleri	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
Süs Bitkileri ve Mam.	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
Zeytin ve Zeytinyağı	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Toplam	204,3	213,8	223,9	234,6	245,9	258,0	270,8	284,3	298,8	314,1	330,4

Kaynak: TradeMap

Sıralamada en hızlı yükselmesi beklenen sektör “Savunma ve Havacılık Sanayii” sektörü olurken, bu sektörün 2021 yılında on dokuzuncu sırada, 2025 yılında on yedinci sırada, 2030 yılında on üçüncü sırada 2035 yılında da on birinci sırada yer alması beklenmektedir. “Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller” sektörünün 2021 yılında on yedinci sırada, 2025 yılında on dördüncü sırada, 2030 yılında yine on dördüncü sırada 2035 yılında da on üçüncü sırada yer alması öngörülmektedir. “Mücevher” sektörünün 2035 yılında beşinci sıraya, “Makine ve Aksamları” sektörünün de 2035 yılında da dördüncü sıraya yükseleceği tahmin edilmektedir.

Tablo 21’de 2025 ve 2035 yıllarında küresel talep projeksiyonu ve Türkiye’nin ihracat projeksiyonunda ilk on sektör görülmektedir. Küresel talepte 2025 yılında ilk üç sırada yer alması beklenen sektörler sırası ile “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri”, “Elektrik Elektronik” ve “Otomotiv Endüstrisi” sektörleri olurken, 2035 yılında da sıralamanın değişmeyeceği beklenmektedir. Küresel talepte ilk on sektörün hem 2025 hem de 2035 yıllarında aynı olacağı görülürken 2025 yılında dördüncü sırada yer alan “Makine ve Aksamları” sektörünün 2035 yılında yerini “Mücevher” sektörüne bırakacağı beklenmektedir. Aynı şekilde “Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri” ile “Madencilik Ürünleri” sektörlerinin de yer değiştirmesi beklenmektedir. Bir başka yer değiştirme ise “Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri” ile “Savunma ve Havacılık Sanayii” sektörleri arasında görülecektir.

Küresel talepte 2025 yılında ilk üç sırada yer alması beklenen sektörler sırası ile “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri”, “Elektrik Elektronik” ve “Otomotiv Endüstrisi” sektörleri...

Türkiye'nin ihracatında 2025 yılında ilk üç sırada yer alan sektörler sırası ile "Otomotiv Endüstrisi", "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" ve "Hazırgiyim ve Konfeksiyon" sektörleri olurken, 2035 yılında ise sıralamanın değişmeyeceği beklenmektedir. Türkiye'nin ihracatında ilk on sektörden "Tekstil ve Hammaddeleri" hariç kalan dokuzunun hem 2025 hem de 2035 yıllarında aynı olacağı görülmektedir. "Tekstil ve Hammaddeleri" sektörünün 2025 yılında dokuzuncu sırada yer alırken 2035 yılında on ikinci sıraya gerileyeceği ve 2025 yılında on birinci sırada yer alan "Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri" sektörünün 2035 yılında onuncu sıraya yükseleceği beklenmektedir. "Çelik" sektörünün 2025 yılında dördüncü sırada yer alırken

2035 yılında altıncı sıraya gerilemesi, "Elektrik Elektronik" sektörünün de 2025 yılında beşinci sırada iken 2035 yılında sekizinci sıraya gerilemesi beklenmektedir.

Küresel talep ve Türkiye ihracatında 2025 ve 2035 yıllarında ilk on sırada yer alan sektörler karşılaştırıldığında Türkiye'nin ihracatçı sektörleri arasında yer alan "Hazırgiyim ve Konfeksiyon", "Çelik" ile "Tekstil ve Hammaddeleri" sektörlerinin küresel talepte en çok talep edilen ilk on sektör arasında yer almadığı görülmektedir. Küresel talepte bu sektörlerin yerine "Madencilik Ürünleri", "Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri" ile "Savunma ve Havacılık Sanayii" sektörlerinin yer aldığı görülmektedir.

Tablo 21: 2025 ve 2035 Yıllarında Küresel Talepte ve Türkiye'nin İhracat Projeksiyonunda İlk On Sektör

Sıra	Türkiye		Dünya	
	2025	2035	2025	2035
1	Otomotiv Endüstrisi	Otomotiv Endüstrisi	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri
2	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	Elektrik Elektronik	Elektrik Elektronik
3	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	Otomotiv Endüstrisi	Otomotiv Endüstrisi
4	Çelik	Makine ve Aksamları	Makine ve Aksamları	Mücevher
5	Elektrik Elektronik	Mücevher	Mücevher	Makine ve Aksamları
6	Makine ve Aksamları	Çelik	Demir ve Demir Dışı Metaller	Demir ve Demir Dışı Metaller
7	Demir ve Demir Dışı Metaller	Demir ve Demir Dışı Metaller	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	Madencilik Ürünleri
8	Mücevher	Elektrik Elektronik	Madencilik Ürünleri	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri
9	Tekstil ve Hammaddeleri	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	Savunma ve Havacılık Sanayii
10	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	Savunma ve Havacılık Sanayii	Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri

Kaynak: TradeMap

2.8. YÜKSELEN STRATEJİK SEKTÖRLER

Yenilenebilir Enerji Kaynakları

Yenilenebilir enerji kaynaklarının fiyat ve performans açısından geleneksel teknolojiler ile benzer seviyeye gelmesi ile ucuz, güvenilir ve çevre dostu enerji kaynaklarının kullanımı günbegün artmaktadır. Teknolojik gelişmeler yoluyla yenilenebilir kaynaklara bağlı maliyetler azaltılmakta ve şebekelerle uyumunu artırılmaktadır. Böylelikle tüketiciler yenilenebilir enerji kaynaklarını giderek artan oranda tercih etmekte ve küresel çapta yenilenebilir enerjiye geçiş süreci ivme kazanmaktadır.

2021 yılı yenilenebilir enerji için büyüme artışı ile başladı zira 2020 yılında yaşanan pandemi nedeniyle sürdürülebilirlik ve buna uygun altyapının önemi daha fazla ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda dünyanın en büyük güneş ve rüzgâr enerjisi piyasası olan Çin, sıfır karbon hedefine 2060 yılında ulaşma hedefini beş yıllık kalkınma planı gündemine almıştır. Bu kapsamda yenilenebilir enerji piyasasında küresel çapta artış öngörülmektedir. Güneş enerjisi panellerinin kurulumunda yılın ikinci çeyreğinde görülen düşüş trendinin tersine döndüğü ve yılsonuna doğru ABD’de ve Çin’de artışlar görüldüğü uzmanlarca ifade edilmektedir.

AB’de güneş enerjisi potansiyeli en yüksek olan İspanya’da güneş çiftliklerinde üreti-

len elektrik enerjisinde 2020'de bir önceki yıla göre %60'lık kapasite artışı gözlenmiştir. Almanya'nın üçte biri kadar kurulu güneş enerjisi kapasitesi olan İspanya'da sektörün önümüzdeki iki yılda Almanya'ya göre iki kat fazla büyümesi beklenmektedir.

Pandeminin başlangıcında toplam talep düştüğünde Avrupa'da yenilenebilir enerjinin şebekedeki payı yükselmiş, 2020'nin ilk yarısında AB'nin elektrik enerjisinin %40'ı yenilenebilir kaynaklardan elde edilmiştir.

İngiltere'de ise 2020 yılında kömür kullanılmayan 67 günlük dönem Sanayi Devrimi'nden bu yana ülke şebekesinin en yeşil yılının

AB'de güneş enerjisi potansiyeli en yüksek olan İspanya'da güneş çiftliklerinde üretilen elektrik enerjisinde 2020'de bir önceki yıla göre %60'lık kapasite artışı gözlenmiştir.

yaşanmasına katkıda bulunmuştur. İngiltere enerjisini giderek artan oranda rüzgâr çiftlikleri ile karşılarken 2025 yılı itibarıyla kirletici yakıt kullanımını aşamalı olarak birtirmeyi planlamaktadır. Fosil yakıtla çalışan araçların 2030 yılına kadar yasaklanması ve en az iki sanayi merkezinde karbon emisyonlarının tutulması için ülke çapında 1 milyar dolar harcanması da gündemdedir.

Türkiye'de Yenilenebilir Enerji

Yeni teknolojilerin devreye alınmasıyla birlikte daha rekabetçi konuma gelen yenilenebilir enerji konusunda sağlanan önemli teşvikler ile ülkemizde bu kaynakların kullanımı öne çıkartılmaktadır. Yenilenebilir Enerji Stratejisi çerçevesinde ülkemizde hâlihazırda verilen teşvikler ile birlikte yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik yatırımlar sürekli artmaktadır. Bu anlamda önemli adımlar şunlardır:

- 2016 yılında yayımlanan Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanı (YEKA) Yönetmeliği doğrultusunda YEKA projeleri planlanmaya başlanmıştır.
- Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destekleme Mekanizması (YEKDEM) kapsamında 2020 yılı sonuna kadar devreye girecek olan yenilenebilir enerji santrallerine 10 yıl süre ile kaynak tipine göre elektrik alım garantisi sunulmaktadır.
- Lisanssız Üretim Yönetmeliği ile küçük ölçekli üretim tesislerinin yaygınlaştırılması ve tüketicilerin elektrik enerji ihtiyaçlarını kendilerine en yakın üretim tesislerinden karşılaması hedeflenmektedir.

Ülkemizde enerjide dışa bağımlılık ve elektrik üretiminde kullanılan ekipmanların ithalatı oldukça yüksek bir seviyededir. Doğal kaynakların oluşturulma imkânına nispetle elektrik üretiminde kullanılacak yerli aksamın üretiminde ciddi fırsatlar bulunmaktadır. Ülkemiz, enerji ekipmanlarında ithalatçı konumda olmasına rağmen rüzgâr enerjisi makine ve ekipmanlarına bakıldığında dış ticaret fazlası vermektedir. Türkiye, rüzgâr türbini ekipman üretimi yapan 12 tesisiyle Avrupa'da en çok üretim tesisine sahip beşinci ülke konumundadır. Ancak, ihraç ettiğimiz ürünlere bakıldığında bunların daha çok düşük teknolojili ürünler olduğu görülmektedir. Enerjide dışa bağımlılığı azaltmak amacıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı santrallerin artırılması, karbon ayak izinin küçültülmesi için de kömüre dayalı termik santrallerin sayılarının azaltılarak düşük karbon emisyonlu nükleer santrallerin önümüzdeki dönemlerde hızla devreye alınması hedeflenmektedir. Söz konusu yatırımların yanı sıra santrallerde kullanılacak olan ekipmanların yerli üretiminin sağlanmasıyla, dışa bağımlılığımız azalacak ve cari açık üzerindeki baskı biraz daha hafifleyecektir. “Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Elektrik Enerjisi Üreten Tesislerde Kullanılan Yerli Aksamın Desteklenmesi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”, kapsamında bu alanda devlet destekleri 1 Ocak 2021 itibariyle yürürlüğe girmiştir.

Özellikle pandemi sonrası dönemde sürdürülebilirliğin ve yeşil dönüşümün öneminin anlaşılması ile sürdürülebilir finansman mo-

delleri öne çıkmaktadır. Bu kapsamda yenilenebilir enerji teknolojilerine yapılacak yatırım projelerine, uygun vade ve koşullarda proje finansman desteği sağlanması; güneş, hidroelektrik, jeotermal ve biyolojik süreçler gibi yenilenebilir ve çevre dostu alternatif enerji kaynaklarına yapılacak yatırımların, firmaların ihtiyaçları doğrultusunda finanse etme imkânı yaratılmasıyla ülkemizde yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik kurulu kapasitenin daha da artırılması beklenmektedir.

Sağlık Sektörü

Covid-19 pandemisi özellikle sağlık sektöründe yeni iş birliği modellerine olan ihtiyacı belirgin hale getirmiştir. Bu doğrultuda öncelikle araştırma merkezleri arasında iş birlikleri kurulması, farklı yetkinliklerin bir araya getirilmesi, sonrasında ise kamu-özel sektör-akademi iş birliğinin güçlendirilmesi ihtiyacı öne çıkmıştır.

Ayrıca, pandemi koşullarında sınırların kapanmasıyla ülkelerin yerelde üretim kapasitelerinin korunmasının önemi bir kez daha anlaşılmıştır. Ülkemizde dezenfektan, maske ve solunum cihazı üretimi noktasında pandemiyle mücadelede iyi bir sınav verildiği görülmüştür. Önümüzdeki dönemde benzer ihtimallere yönelik olarak yedek kapasiteler oluşturulması ve bunların ihtiyaç duyulduğu anda devreye alınması bu kapsamda büyük önem arz etmektedir.

Geleceğe yönelik olarak da Ar-Ge projelerinin fonlanması ve yetişmiş insan gücünden faydalanılabilmesi için mükemmeliyet merkezlerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda ilgili bakanlıklar arası koordinasyon ve eşgüdüm sağlanması için gerekli yapıların ivedilikle oluşturulması ihtiyacı uzmanlarca ifade edilmektedir. Bilindiği üzere yapay zekâ, robotik, büyük veri, nesnelere interneti gibi dijital teknolojiler ile biyoteknoloji, nanoteknoloji ve nörobilim teknolojilerinde yapılacak inovasyon, sektörlerin yeni ürün ve hizmetler sunmasına, rekabet gücünün artmasına fırsat vermektedir.

Özellikle nesnelere interneti ve yapay zekâ teknolojisi tabanlı ürün ve hizmetlerin gelişimi ile uzaktan erişimli robotik uygulamaların sağlık alanında da önemli yansımaları olması beklenmektedir. Ayrıca bunlara ek olarak yeni iş ve istihdam fırsatları ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda yapılabilecekler konusunda öneriler şunlardır:

- İn-vitro tanı testleri ve anti-kanser ilaçları başta olmak üzere nano-tıp alanında dünya pazarında yer alınması için çalışmaların hızlandırılması,
- Tele-tıp alanında kamu kurumlarıyla eşgüdüm içinde çalışılması,
- Sağlıkta yapay zekânın akılcı kullanımı yönünde çalışmalar yürütülmesi,
- Büyük veri uygulamalarının kullanımı için Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu ile iş birliği alanlarının planlanması,

Geleceğe yönelik olarak da Ar-Ge projelerinin fonlanması ve yetişmiş insan gücünden faydalanılabilmesi için mükemmeliyet merkezlerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

- Giyilebilir teknoloji ve akıllı telefonların entegre edilmesiyle hastaların sağlık durumu ile ilgili bilgileri uzaktan takip edilmesi, tıbbi verilerinin mekândan bağımsız olarak internet aracılığı ile doktoruna gönderebilmesi, ilaç kullanımı, egzersiz ve diyet programına uyum takibinin uzaktan sağlanması.

Stratejik sektörler arasında yer alan medikal cihazlar ve ilaç sektörleri, içinde buldukları sağlık ve yaşam bilimleri ekosistemi içerisindeki yerleriyle birlikte bütünsel olarak ele alınmalıdır. Burada otomotiv ve savunma sanayii örneklerinde olduğu gibi birbirini besleyen unsurlardan oluşan bir eko-sistemin kurulması, birlikte geliştirme modelinin benimsenmesi, yüksek standartlarda, küresel bakış açısıyla üretilecek ürünlerin sadece ülkemizde değil tüm dünyada pazarlanması hedeflenmelidir.

Türkiye’de Sağlık Sektörü

Küresel çapta yaşanan gelişmelere paralel olarak dünya turizminde de rekabetin gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Bu kapsamda sahip olduğu değerleri tanıtarak, sunduğu hizmetlerle fark yaratan destinasyonlar öne çıkmaktadır. Artık sadece kitle turizmi ile büyümek mümkün olmadığı için katma değeri yüksek turizm çeşitlerine yönelmek gerektiği açıktır. Sağlık turizmi de bu anlamda gittikçe daha fazla önem kazanmaktadır.

Küreselleşme ile birlikte ülkeler arası iş birliklerinin gelişmesi, seyahat özgürlüklerinin artması, teknolojiye ve ulaşımdaki gelişmelerle birlikte farklı destinasyonlarda gelişen kaliteli sağlık hizmetleri sonucunda oluşan rekabet ve tüketicilerin bilinçlenmesiyle birlikte ortaya çıkan yeni pazar arayışları, sağlık

turizmini ön plana çıkartmaktadır. Sanayileşmenin insan sağlığına etkileri, tıp alanında olanakların gelişimi ile giderek yaşlanan dünya nüfusu düşünüldüğünde sağlık turizmi sektörünün potansiyeli ve ülke ekonomisine sağlayacağı döviz girdisinin değeri gün geçtikçe daha da önem kazanacaktır. Küresel sağlık turizminde daha fazla paya ulaşmak için farklı ülkelerce çeşitli çalışmalar yürütülmektedir. Son yıllarda ülkemizde yapılan bir dizi reform sayesinde sağlık sisteminin kalitesi ve verimliliği yükseltilmiştir.

Bu kapsamda TÜİK istatistiklerine göre;

- 2003 yılında 140 bin kişi olan sağlık turisti sayısı 2019 itibarıyla 662 bin kişiye ulaşmış, 2020 yılında pandeminin etkisiyle sınırların kapatılması, seyahat yasakları gibi engellere rağmen 243 bini geçmiştir.
- Sağlık turizmi kapsamında elde edilen gelire göre bakılacak olursa 2003 yılında 203,7 milyon dolar olan sağlık turizmi gelirleri 2019'da 1,06 milyar dolara ulaşmış, 2020 yılı ilk üç çeyreklik dönemde ise 341,6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Kamu sağlık hizmetlerinin yanı sıra son yıllarda özel sağlık hizmetleri de hızla gelişmeye başlamıştır. Başta İstanbul ve Ankara olmak üzere özel, kamu ve üniversite hastaneleri dünyadaki en yüksek teknolojiler ile donatılmıştır. Türkiye'de birçok hastanede onkolojik tedaviler, kardiyovasküler cerrahi, ortopedi, beyin cerrahisi, çocuk cerrahisi, estetik cerrahisi, göz ve dişte ileri teknoloji sağlık hizmetleri verilmektedir. Yine bu hastanelerde robotik cerrahi, MR hizmetleri,

kemik iliği ve organ transplantasyonu yapılabilmektedir.

Türkiye; modern hastaneleri, yetişmiş insan gücü, alanında uzman doktorları, teknolojik altyapı ve tecrübe birikimi ile Avrupa standartlarında hizmet vermektedir. Ülkemiz ayrıca coğrafi konumu, kaplıcaları ve doğal güzellikleri ile Sağlık Turizmi açısından bir çekim merkezidir. Bu çerçevede ülkemizin hem tarihi ve kültürel zenginliği hem de sağlık sektöründeki büyük yatırımları sayesinde sektörün potansiyelini gerçekleştirmede önümüzdeki on yıllık dönemde önemli bir yol kat edeceği düşünülmektedir.

Kamu sağlık hizmetlerinin yanı sıra son yıllarda özel sağlık hizmetleri de hızla gelişmeye başlamıştır. Başta İstanbul ve Ankara olmak üzere özel, kamu ve üniversite hastaneleri dünyadaki en yüksek teknolojiler ile donatılmıştır.

Gıda Sektörü

Tarım sektörü insanlığın temel ihtiyacı olan gıdaların üretimi ve güvenliğinin sağlanması açısından stratejik öneme sahiptir.

Küresel nüfustaki artış eğilimi sebebiyle diğer şartlar sabitken dahi hacmini artıran ve yükselen bir sektördür. Pandemi döneminde, tüketim ihtiyaçlarındaki dönüşüm süreci, tedarikte yaşanan zorluklar ve karantina sebebiyle yaşanan panik dalgasında pek çok ülkede market

rafları hızla boşalmış ve yerini dolduracak ürün temininde zorluklarla karşılaşmıştır.

Tablo 22'de küresel gıda güvenlik endeksi içerisinde bulunan gıda güvenlik skorları bulunmaktadır. Satın alınabilirlik, ulaşılabilirlik, kalite ve güvenlik başlıkları altında derlenen skorların ortalaması sonucunda Singapur 87,4'lük, İrlanda 84'lük ve ABD 83,7'lik skorlarla diğer ülkelerden pozitif olarak ayrışmaktadır. Türkiye ise 69,8 puanla kırk birinci sırada bulunmaktadır.

Tablo 22: Küresel Gıda Güvenlik Skorları

Sıra	Ülke	Skor / 100	Değişim
1	Singapur	87,4	0,0
2	İrlanda	84,0	+0,6
3	ABD	83,7	+0,6
4	İsviçte	83,1	0,0
=5	Finlandiya	82,9	0,0
=5	Norveç	82,9	+0,5
7	İsveç	82,7	+0,2
8	Kanada	82,4	+0,7
9	Hollanda	82,0	+0,5
10	Avusturya	81,7	+0,3
11	Almanya	81,5	+1,1
12	Avustralya	81,4	+0,9
13	Katar	81,2	+2,9
14	Danimarka	81,0	+0,6
15	Belçika	80,7	0,0
16	Fransa	80,4	0,0
17	Birleşik Krallık	79,1	-0,1
18	İsrail	79,0	+0,5
19	Yeni Zelanda	78,8	+0,1
20	Portekiz	77,8	+0,1
41	Türkiye	69,8	-0,6

Tablo 23: Paketli Gıda Piyasa Hacmi

Ülke	2019 (milyon \$)	2020 (milyon \$)	Değişim
Arjantin	11.024	16.760	52%
Türkiye	27.957	34.078	22%
Özbekistan	5.495	6.351	16%
ABD	409.474	462.075	13%
Nijerya	7.594	8.568	13%
Pakistan	5.330	5.998	13%
Kazakistan	5.534	6.226	13%
Hindistan	71.835	80.687	12%
Kanada	43.825	48.533	11%
Ukrayna	12.366	13.617	10%

Kaynak: Euromonitor, 2021

Pandemi süresince, gıda sektörünün stratejik önemi tüm dünyada bir kez daha anlaşılmış ve ülkeler, tarım politikalarını gözden geçirmek durumunda kalmışlardır. Ayrıca, paketli gıda talebinde halihazırda sürmekte olan artış eğilimi, 2020 yılında pandeminin de etkisiyle hızlanmıştır. Tablo 23'te, ülkelerin 2019 ve 2020 yıllarında perakende paketli gıda piyasa hacimleri görülmektedir.

Türkiye’de Gıda Sektörü

Tarım sektörü, gıda güvenliği ve yeşil üretim Türkiye’nin önem verdiği başlıca hususlar arasında yer almaktadır. Pandemi süresince, ürün tedarikinde alınan önlemler neticesinde ciddi bir sorun yaşanmamış olsa da “gıda bağımsızlığı” tam olarak sağlanabilmiş değildir.

Öyle ki, Türkiye, 2000 yılında 139 milyon dekar ekili alanda tahıl üretimi yaparken, 2019 yılında bu alan 107 milyon dekara kadar düşmüştür. Yine 2000 yılında 94 milyon dekar ekili alanda buğday, 36 milyon dekar ekili alanda arpa ve 5,5 milyon dekar ekili alanda mısır yetiştiriciliği yapılırken, 2019 yılına gelindiğinde buğday ve arpa sırasıyla 68 milyon dekar ve 28 milyon dekara kadar düşmüş, mısırın ekili alanı ise 6,3 milyon dekara çıkmıştır.

Türkiye, 4 mevsime ev sahipliği yapması, üretim çeşitliliği, yükselen nüfus dinamizmi, turizm ve kişi başına gelir sonucu oluşan

gıda talebi canlılığı ve ithalata bağlı tüketiminin yüksek olduğu ülkelere coğrafi yakınlık avantajlarına sahiptir. Mevcut avantajların daha da öne çıkarılarak, “Tarımda Kendine Yeten Türkiye” hedefinin gerçekleştirilmesi, pandemi döneminde çok daha önemli hale gelmiştir.

Dünya tarımsal üretim değerinin yaklaşık %5’ini üreterek yedinci sırada yer alan Türkiye, teşvik mekanizmalarını sonuna kadar kullanıp, tarım arazilerinde yaşanan bölünme süreçlerinin önüne geçmelidir.

Tarımsal üretim, sıradan bir üretim sektörü olmamakla beraber, ortaya çıkan tarımsal ürünler de sadece bir mal olarak nitelendirilemez. Stratejik öneme haiz bu sektörde Türkiye, kırk birinci sırada bulunduğu küresel gıda güvenlik endeksinde skorunu hızla artıracak adımlar atmalıdır. Bu anlamda, mevcut tarımsal tecrübenin kullanılarak, üretim giderlerinin düşürülmesi ile ithalatın önüne geçilmesi hususları önem arz etmektedir.

2.9. DİJİTALLEŞME VE E-TİCARET

Yıllar içerisinde hem Türkiye’de hem de dünyada internet kullanım oranı artış göstermiş, dünyada internet kullananların sayısı, kullanmayanların sayısını 2018 yılında geçmiştir. Bunun yanı sıra yüksek gelirli ülkelerde internet kullanan nüfusun payı, düşük gelirli ülkelere göre daha yüksektir. Dünyada 2000 yılında internet kullanan bireylerin oranı %6,5 olurken, Türkiye’de %3,8, yüksek gelirli ülkelere ise %29,9 olmuştur. Yıllar içerisinde teknolojik gelişmeler ve alım gücünün artması ile birlikte 2019 yılında internet kullanan bireylerin oranı dünyada %51,4 olurken, Türkiye’de %74, yüksek gelirli ülkelere de %87,2 olmuştur. Düşük gelirli ülkelere aynı oran, 2000 yılında %0,1 iken 2019 yılında %19,5’e yükselmiştir. Küresel gelir dağılımındaki eşitsizlik nedeni ile dünyada hala internete erişemeyen büyük bir kesimin olduğu ve bu kesimin de özellikle düşük gelirli ülkelere yaşadığı tespit edilmiştir.

Küresel çapta 5,4 milyardan fazla insanın birbirine bağlandığı günümüzde dijitalleşmenin, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’ne (SKH) ulaşmada önemli bir rol oynadığı açıkça ortadadır. Bu nedenle, uluslararası kuruluşların ve gelişmiş ülkelerin küresel çapta internete erişimdeki bu eşitsizliği ortadan kaldıracak projeleri hızlı bir şekilde hayata geçirmesi beklenmektedir. Bu yönde atılacak adımlar, başta sağlık olmak üzere hem yaşamı kolaylaştıracak hem de küresel üretim ve ticarete

ivme kazandıracaktır. Pandemi sürecinde karşılaşılan operasyonel sorunlarla mücadelede, firmaların dijital altyapı yeterliliğinin belirleyici olduğu görülmektedir. Pandemi pek çok sektörde ani bir daralmaya yol açarken, bazı sektörler için ise fırsat yaratmıştır. Özellikle dijital altyapısı hazır olan sektörlerle mevcut ve yeni e-ticaret platformlarında yaşanan gelişmeler bir krizin fırsata dönüştürülmesinde günümüzün popüler çeviklik (agility) kavramına en güzel örneklerdendir.

Çeviklik, pandemi ve diğer küresel sorunları öngörmeyi amaçlayan ileriye dönük bir yaklaşımı ve değişikliklere hızlı ve başarılı bir şekilde uyum sağlamayı ifade eder. Çoğu çevik şirket, küresel değişime hızla uyum sağlayabilen ve fırsatları değerlendirebilen esnek yönetim sistemlerine sahiptir. Pandemi döneminde esnek düşünebilen, karar alabilen alternatif yöntemler geliştirebilen ve krizi fırsata çevirebilen firmalar ayakta kalacaktır. Firmalar, klasik üretim modelinden müşteri odaklı esnek üretime geçerek alışlagelmiş pazarlardan yeni pazarlara yönelmelidir. Pazar çeşitlendirmesinde başarılı olan, yakın mesafelerden ziyade uzak pazarları da hedef alan ülkeler ihracatta başarılı olacaktır. Ayrıca, katma değerli ürünlerin üretim ve ihracatına ağırlık vermeleri firmaların krizden çıkmalarında önemli rol oynayacaktır. Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) altyapısı yeterli olan ülkeler ve firmalar yeni normalde diğerlerine göre daha avantajlı olacaktır.

Dijitalleşme ile e-ihracat pandemi sürecinde ivme kazanırken birçok ülke ve kurum

dijitalleşme ve sürdürülebilirlik yatırımlarını öne çekmek zorunda kalmıştır. Dünya Bankası'nın, "Dünya Kalkınma Raporu 2019: İşin Değişen Doğası" başlıklı raporuna göre, teknolojinin giderek daha fazla şekillendirdiği, istihdamda insan yerine robotların daha çok kullanıldığı işgücü piyasasında, insanların eğitimine ve sağlığına daha fazla yatırım yapılması acil bir ihtiyaç haline gelmiştir. Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum, WEF) "İstihdamın Geleceği Raporu 2020" çalışmasında 2020 yılında üretimde %33 robot, %67 insan şeklinde olan dağılımın 2025 yılında %47 robot %53 insan şeklinde değişeceği öngörülmüştür. Bugünün birçok mesleğinin gelecekte talep görmeyeceği hatta bazılarının yok olacağı açıkça görülmektedir. Teknoloji işgücü üzerinde bir baskı yaratsa da yeni iş kolları yaratmanın yanı sıra üretkenliği arttırmakta ve etkili kamu hizmetleri sunmanın yolunu açmaktadır.

E-Ticaret

E-ticaret, son yıllarda hem yurt içi hem de sınır ötesi ticari faaliyetlerde ciddi gelişme kaydetmiştir. Küresel ölçekte, 2014 yılında 236 milyar dolar olan sınır ötesi e-ticaret hacmi 2020 yılında 994 milyar dolara ulaşmıştır. 2020 yılı verilerine göre sınır ötesi e-ticaret, Asya-Pasifik bölgesinde 476 milyar dolara ulaşırken Batı Avrupa'da 217 milyar dolar, Kuzey Amerika'da 177 milyar dolardır. Bu rakam Orta-Doğu Avrupa ve Orta Asya'da 45 milyar dolara ulaşmıştır.

Türkiye'de de benzer bir yükseliş trendi görülmektedir. Türkiye'nin toplam e-ticaret hacmi

2019 yılının ilk 6 ayında 55 milyar 900 milyon olurken, 2019 yılının tamamında 136 milyar lira olmuştur. Türkiye'nin toplam e-ticaret hacmi 2020 yılının ilk 6 ayında 2019 yılının aynı dönemine göre %64 artış göstererek 91,7 milyar liraya yükselmiştir. Bu dönemde 3.761 KOBİ, e-ticarete başlamıştır.

Türkiye'nin 2020 yılının ilk 6 ayındaki 91,7 milyar liralık e-ticaret hacminin %91'ini (83,3 milyar lirası) yurt içi harcamalar, %5'ini (4,5 milyar lira) Türkiye'nin diğer ülkelerden alımları (e-ithalat) ve %4'ünü de diğer ülkelerin Türkiye'den alımları (e-ihracat) oluşturmuştur.

T.C. Ticaret Bakanlığı Elektronik Ticaret Bilgi Sistemi (ETBİS) kayıtlarına göre 31 Ocak 2021 itibarı ile sisteme kayıtlı işletme sayısı 19.661 iken, sisteme kayıtlı site sayısı 23.771'e ulaşmıştır. ETBİS'e göre 2020 yılı Temmuz ayında e-ticareti 64.602 kişi kullanırken, bunların %18'i 18-24 yaş grubunda, %37,5'i 25-34 yaş grubunda, %22,5'i 35-44 yaş grubunda, %12,3'ü 45-53 yaş grubunda, %7,1'i de 55-64 yaş grubunda yer almıştır. Toplam kullanıcıların %60'ının 25-44 yaş grubunda olduğu görülmektedir.

**ODAK:
KÜRESEL TEDARİK
ZİNCİRLERİNDEKİ
DÖNÜŞÜM SÜRECİ**

Covid-19 salgını ile birlikte gelişmiş ülkelerin Çin ve Asya ülkelerine olan yüksek bağımlılıklarının yarattığı tedarik ve arz güvenliği sorunları ortaya çıkmıştır. Bu nedenle gelişmiş ülkeler Çin ve Asya ülkelerine olan bağımlılıklarını azaltmaya yönelik olarak küresel tedarik zincirlerinde yeniden yapılanmayı hedeflemektedirler. Temel amaç tedarik ve arz güvenliğinin sağlanmasıdır. Bu amaçla kritik ürünlerde yurtiçinden tedarik öne çıkacaktır. Yurtdışından tedarikte tedarikçi sayıları artırılabilecektir. Tedarikçi çeşitlendirmesine gidilecektir. Tedarikler daha çok bölgesel alanlardan yapılır hale gelecektir.

Covid-19 salgını ikinci dalgası nedeniyle küresel tedarik zincirinde yeniden yapılanma süreci yavaşlamıştır. Aşılama ile birlikte dünya genelinde bağımsızlık kazanılması ve normalleşmeye geçiş ile birlikte küresel tedarik zincirlerinde yeniden yapılanma süreci hızlanacaktır.

2021 yılının ikinci yarısından itibaren küresel tedarik zincirlerinde yeniden yapılanma daha belirgin hale gelecektir. Bu çerçevede aşağıda yer alan eğilimlerin öne çıkması beklenmektedir;

1. Tedarik mesafelerinin ve sürelerinin kısalması,
2. Tedarikçi sayılarının arttırılması,
3. Tedarikin daha sık aralıklarla ve daha küçük partiler halinde yapılması,
4. Tedarik zincirlerinde bölgesel yeni ağlar kurulması,
5. Ticaret anlaşmalarının yeni tedarik zinciri ağlarına göre yapılması,
6. Yeni tedarik zinciri ağlarına yönelik olarak yeni ticaret ve gümrük birliği alanları oluşturulması,

7. Mevcut yabancı sermayeli yatırımların bir bölümünün Asya'dan yeni tedarik zinciri ağlarına yönelmesi,

8. Yeni yabancı sermaye yatırımlarının azalması, ancak yatırımların yine bölgesel tedarik zinciri ağları içinde yapılması,

9. Ticaretin ve yatırımların finansmanında yeni tedarik zinciri ağlarındaki oyunculara ağırlık verilmesi

10. Alıcı-tedarikçi ilişkilerinin sadece üretim değil, değer zinciri üzerinde genişletilmesi,

11. Yurtiçinden tedarikin arttırılması,

12. Kritik ürünlerde mutlak yurtiçi tedarik sağlanması (kendine yeterlilik),

13. Yeni tedarik zincirlerinin oluşturulmasında güvenli ve yeşil üretimin ana kriter olarak kullanılması,

14. Tedarik zincirlerinin dijital ağlar üzerinden kurulması,

15. Tedarikte çevrim içi B2B'nin payının ve öneminin artması.

Küresel tedarik zincirlerinde değişimin tetikleyicisi Covid-19 salgını olmuştur. Bununla birlikte tedarik zincirinde yeniden yapılanma ihtiyacı doğuran nedenler arasında; iklim değişikliğinin etkileri, ticari korumacılık, jeopolitik gerginlikler ve siyasi yaptırımlar ile siber saldırılar bulunmaktadır. Küresel tedarik zincirlerinde yeniden yapılanma teorik olarak üretimde kullanılan girdilerin ve tüketimde kullanılan nihai ürünlerin mevcut alım noktalarından tedariklerinin azaltılması bunun yerine üç ayrı kanaldan tedarikin arttırılmasıdır. Bu üç kanaldan ilki yurtiçinden tedarik, ikincisi yakından ve bölge içinden tedarik, üçüncüsü ise uzaklık gözetmeksizin alternatif ülkelerden tedarik olarak tanımlanmaktadır.

Küresel Tedarik Yapılarında Değişim İçin Sektörel Beklentiler ve Öngörüler

Tedarik zincirlerinin yeniden yapılanması sektörler için farklı beklentiler yaratmaktadır. Nitekim sektörler farklı özelliklere sahiptirler ve tedarik zincirlerini bu özelliklerine göre oluşturmaktadırlar. Bu çerçevede sektörler ortak nitelikleri ile dört grupta toplanmaktadır.

Bunlardan ilki teknoloji ve inovasyon yoğun olan sektörlerdir. Bu sektörlerde tedarik zincirleri ileri teknoloji ile üretim yapma kapasitesine sahip ana ve yan sanayi oyuncularından oluşmaktadır ve yüksek ürün standartlarının sağlanması önemli bir kriterdir.

İkinci grupta emek yoğun sektörler yer almaktadır. Bu sektörlerde tedarik zincirleri üretim maliyetlerine ve kalitesine bağlı olarak kurulmaktadır. Göreceli olarak bu sektörlerde tedarik zincirleri daha hızlı ve kolay değişebilmektedir.

Üçüncü grupta bölgesel üretim yapan sektörler yer almaktadır. Bu sektörler hammaddeye yakın yerlerde ve kendi yakın bölgesine yönelik üretim yapmaktadırlar. Bölgesel üretimin nedeni ürünlerin taşımacılığının pahalı olması ve belli mesafelerden sonra erişimin karlı olmaktan çıkmasıdır. Bu sektörlerde tedarik zincirlerinde yeniden yapılanma olasılığı genellikle düşük olmaktadır.

Dördüncü grupta ise doğal kaynak yoğun üretim yapan sektörler yer almaktadır. Bunlarda daha çok doğal kaynakların bu-

lunduğu yerlerde üretim yapabilmektedirler. Tarım ürünleri uygun tarım alanlarında, ağaç ve orman ürünleri uygun orman varlıklarının bulunduğu yerlerde, rafine petrol ürünleri petrol üretimi olan veya boru hatları çıkış yerlerinde, ana metal sanayi metal cevherlerine yakın yerlerde ve madenler de doğal olarak maden yataklarında üretilmektedirler. Bu sektörler için de tedarik zincirlerinde yeniden yapılanma ve değişim olanağı kısıtlıdır.

McKinsey Global Institute tarafından 2020 yılı Ağustos ayında hazırlanan bir çalışma küresel tedarik zincirlerinde yeniden yapılanma halinde sektörlerin sınır ötesi ticaretinde ne kadarlık bir ihracatın değişikliğe uğrayabileceğini hesaplamaktadır.

Tablo 24: Sektörler için Tedarik Zincirlerinde Yeniden Yapılanma Öngörülleri

Sektör Niteliği	Sektörler	2019 Yılı İhracatı Milyar Dolar	Tedarikte Değişim Tahmini Milyar Dolar 5 Yıl İçin	Tedarikte Değişim/ Toplam İhracat %
Teknoloji ve İnovasyon Yoğun Sektörler	Kimyasal Ürünler	1.584	86-172	5-11
	İlaç ve Eczacılık	626	236,377	38-60
	Havacılık/Uzay	333	82-110	25-33
	Otomotiv	1.730	261-349	15-20
	Ulaştırma Ekipmanları	209	60-89	29-43
	Elektrikli Teçhizatlar	928	213-319	23-34
	Makine ve Ekipman	1.455	271-362	19-25
	Bilgisayar/Elektronik	708	165-247	23-35
	İletişim Ekipmanları	673	227-363	34-54
	Yarı İletkenler	995	92-184	9-19
	Sağlık Ekipmanları	268	100-120	37-45
Emek Yoğun Sektörler	Mobilya	164	37-74	22-45
	Tekstil	297	67-134	23-45
	Hazır Giyim/Ayakkabı/Deri	688	246-393	36-57
Bölgesel Üretim Yapan Sektörler	Metal Eşya	440	94-141	21-32
	Kauçuk Ve Plastik	488	97-145	20-30
	Gıda ve İçecekler	1.149	63-125	5-11
	Cam, Çimento, Seramik	209	22-45	11-21
Doğal Kaynak Yoğun Sektörler	Tarım Ürünleri	568	112-149	20-26
	Ağaç Ürünleri	155	8-17	5-11
	Ana Metal Sanayi	1.250	77-163	6-12
	Rafine Petrol Ürünleri	2.414	212-423	9-18
	Maden, Cevher, Mineral	452	29-57	6-13
Toplam		17.783	2.900-4.600	16-26

Kaynak: Mc Kinsey Global Institute, Risk, resilience and rebalancing in global value chains, Ağustos 2020

McKinsey Global Institute tarafından 2020 yılı Ağustos ayında hazırlanan bir çalışma küresel tedarik zincirlerinde yeniden yapılanma halinde sektörlerin sınır ötesi ticaretinde ne kadarlık bir ihracatın değişikliğe uğrayabileceğini hesaplamaktadır. Buna

göre iki ayrı senaryo ile hesaplama yapılmaktadır. İlki sektörlerde sadece Covid-19 salgını nedeniyle ortaya çıkacak tedarik değişimidir. İkincisi ise buna ilave olarak iklim koşulları, ticari korumacılık, jeopolitik gerginlikler ve siyasi yaptırımlar gibi unsurların

Tablo 25: Tedarik Zincirlerinde Yeniden Yapılanmada Sektörlerin Tedarik Değişim Potansiyelleri (Tedarik Değişimi Olabilecek İhracatın Toplam Sektör İhracatlarına Oranı İtibariyle)

Küresel Tedarik Zincirlerinde Değişim Potansiyeli	Sektörler	Tedarikte Değişim/ Toplam İhracat %	2019 Yılı İhracatı Milyar Dolar	Tedarikte Değişim Tahmini Milyar Dolar 5 Yıl İçin
Çok Yüksek	İlaç ve Eczacılık	38-60	626	236-377
	Hazır Giyim/Ayakkabı/Deri	36-57	688	246-393
	İletişim Ekipmanları	34-54	673	227-363
Yüksek	Sağlık Ekipmanları	37-45	268	100-120
	Mobilya	22-45	164	37-74
	Tekstil	23-45	297	67-134
	Ulaştırma Ekipmanları	29-43	209	60-89
Orta	Bilgisayar/Elektronik	23-35	708	165-247
	Elektrikli Teçhizatlar	23-34	928	213-319
	Havacılık/Uzay	25-33	333	82-110
	Metal Eşya	21-32	440	94-141
	Kauçuk ve Plastik	20-30	488	97-145
Düşük	Tarım Ürünleri	20-26	568	112-149
	Makine ve Ekipman	19-25	1.455	271-362
	Cam, Çimento, Seramik	11-21	209	22-45
	Otomotiv	15-20	1.730	261-349
	Rafine Petrol Ürünleri	9-18	2.414	212-423
	Yarı İletkenler	9-19	995	92-184
Çok Düşük	Maden, Cevher, Mineral	6-13	452	29-57
	Ana Metal Sanayi	6-12	1.250	77-163
	Gıda ve İçecekler	5-11	1.149	63-125
	Ağaç Ürünleri	5-11	155	8-17
	Kimyasal Ürünler	5-11	1.584	86-172

Kaynak: Mc Kinsey Global Institute, Risk, resilience and rebalancing in global value chains, Ağustos 2020, çalışmasından yararlanılarak çalışma ekibi tarafından hazırlanmıştır

da tedarik zinciri değişiminde etkili olacağı senaryodur. Senaryolarda yer alan tedarikteki değişim verileri 5 yıl için hesaplanmıştır. Çalışmada yukarıda belirtilen özellikleri toplulaştırılan dört sektör grubunda yer alan sektörler için hesaplamalar sunulmak-

tadır. Buna göre sektörlerde tedarik zincirlerinde değişim olması halinde ne kadarlık bir ihracatın yön değiştireceği iki ayrı senaryo ile ortaya konulmaktadır. Sektörler için yapılan hesaplamalar yukarıda sunulmaktadır.

Buna göre 2019 yılı toplam ihracatları üzerinde yapılan hesaplamada tedarikte değişim sadece salgın etkileri olması halinde 2,9 trilyon dolar, diğer unsurlarında etkili olması halinde ise 4,6 trilyon dolar olarak tahmin edilmektedir. Bu sektörlerdeki toplam ticaretin %16'sı ile %26'sı arasında bir tedarik değişimi anlamına gelmektedir. Sektörlerin özelliklerine bağlı olarak tedarikte değişim büyüklükleri ve bunların sektörlerin toplam ticaretlerine etkileri farklı olmaktadır. Tüm sektörler için olası etkiler aşağıda yine iki senaryo ile sunulmaktadır.

Küresel tedarik zincirlerinde yeniden yapılanma ile sektörlerdeki olası tedarik değişimi potansiyellerine göre sektörler Tablo 25'te yeniden gruplanmıştır. Buna göre sektörler toplam ihracatlarına oranla tedarikte değişim büyüklüklerine bağlı olarak gruplanmıştır.

Küresel tedarik zincirlerinde yeniden yapılanmada tedarik değişim potansiyeli çok yüksek olan üç sektör bulunmaktadır. Bunlar ilaç ve eczacılık ürünleri, hazır giyim-deri-ayakkabı ve iletişim ekipmanları sektörleridir. Bu sektörler içinde örneğin hazır giyim-ayakkabı-deri sektörü için mevcut tedarik yapılarında %36 ila %57 arasında değişim potansiyeli bulunmaktadır. Bu oranlar ile hazır giyim-ayakkabı-deri sektörü dünya ihracatında 246-393 milyar dolar tutarında tedarik değişim gösterebilecektir.

Diğer tüm sektörler için de aynı hesaplamalar yapılmıştır. Sağlık ekipmanları,

mobilya, tekstil ve ulaştırma ekipmanları sektörleri küresel tedarik zincirlerinde yeniden yapılanmada yüksek tedarik değişim potansiyeline sahip bulunmaktadır.

Elektrikli teçhizatlar, otomotiv, makine ve ekipmanlar ile rafine petrol ürünleri sektörlerinde olası tedarik değişiminin toplam dünya ticaretlerine oranları göreceli olarak düşük kalmakla birlikte bu sektörler mutlak ihracat büyüklüğü olarak yüksek tedarik değişimi potansiyelleri sunmaktadır.

Küresel Tedarik Yapılarında Değişim ve İhracatçı Ülkelerin Konumları

Küresel tedarik yapılarında değişim farklı sektörler için farklı etkiler yaratmaktadır. Bu çerçevede sektörlerde üretim ve ihracat alanında rekabet gücü yüksek ülkelerin fırsatlarının daha yüksek olacağı öngörülmektedir. Küresel tedarik yapılarındaki değişimden yararlanabilecek çok sayıda potansiyel ülke bulunmaktadır. Ancak ülkeler rekabet güçleri yüksek olan sektörlerle ağırlık verecekleridir.

Bu çerçevede küresel tedarik yapılarında değişimden yararlanabilecek ülkeler üç grupta toplanmıştır. İlk grupta ileri teknoloji ve

inovasyon yoğunluklu imalat sanayi üretimi yapan ülkeler bulunmaktadır.

İkinci grupta orta yüksek teknoloji yoğunluklu imalat sanayi üretimi yapan ülkeler vardır. Türkiye bu grup içinde yer almaktadır. Bu grup içindeki sektörler otomotiv, makine ve ekipman, elektrikli teçhizatlar gibi orta yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerdir.

Üçüncü gruptaki ülkeler ise daha çok düşük üretim maliyetlerine dayalı üretim ve ihracat yapan ülkelerdir.

Tablo 26: Küresel Tedarik Zincirinde Yeniden Yapılanmadan Faydalanabilecek Potansiyel Ülkeler

Grup	Ülkeler
Yüksek Teknoloji ve İnovasyon Yoğunluklu İmalat Sanayi Üretimi Yapan Ülkeler	Avusturya, Kanada, Finlandiya, Çek Cumhuriyeti, İrlanda, İsrail, İtalya, Güney Kore, Singapur, İspanya
Orta Yüksek Teknoloji Yoğunluklu İmalat Sanayi Üretimi Yapan Ülkeler	Çin, Estonya, Hindistan, Litvanya, Filipinler, Polonya, Portekiz, Romanya, Tayland, Türkiye
Orta Düşük ve Düşük Teknoloji Yoğunluklu İmalat Sanayi Üretimi Yapan Ülkeler	Kamboçya, Kosta Rika, El Salvador, Etiyopya, Endonezya, Kenya, Nepal, Sırbistan, Güney Afrika, Tanzanya

Küresel Tedarik Yapılarında Değişim ve Türkiye'nin Potansiyeli

Türkiye küresel tedarik yapılarındaki değişimden en çok yararlanabilecek ülkeler içinde yer almaktadır. Nitekim Türkiye'nin üretim ve ihracatta alt yapıya ve rekabet avantajlarına sahip olduğu çok sayıda sektörde tedarik değişimlerinin yüksek olması beklenmektedir.

Türkiye küresel tedarik zincirleri değişiminde çok yüksek potansiyele sahip sektörlerden hazır giyim, ayakkabı ve deri sektöründe önemli bir üreticidir ve rekabet gücü de yüksektir.

Türkiye küresel tedarik zincirleri değişiminde yüksek potansiyele sahip sektörlerden tekstil ve mobilya sektörlerinde önemli bir üreticidir ve rekabet gücü de yüksektir. Gemi ve yat sektörü de önemli bir üretim alt yapısına sahiptir.

Türkiye küresel tedarik zincirleri değişiminde orta potansiyele sahip sektörlerden elektrikli teçhizatlar, kauçuk ve plastikler ile metal eşya sanayilerinde önemli bir üreticidir ve rekabet gücü de yüksektir. Havacılık ve uzay sanayi alanında da hızlı gelişme göstermektedir.

Türkiye küresel tedarik zincirleri değişiminde düşük potansiyele sahip sektörlerden makine ve ekipman, otomotiv ile cam, seramik ve çimento sanayilerinde önemli bir üreticidir ve rekabet gücü de yüksektir. Tarım ürünlerinde Türkiye alternatif bir tedarikçi olmakla birlikte kendine yeterliliği ile ön plana çıkmaktadır. Rafine petrol ürünleri üretim

altyapısı da güçlenmektedir. Türkiye küresel tedarik zincirleri değişiminde çok düşük potansiyele sahip sektörlerden gıda ve içecekler, ağaç ve orman ürünleri ile kimyasallar sanayilerinde de önemli bir üreticidir ve birçok üründe rekabet gücü de yüksektir.

Türkiye'nin küresel tedarik zincirinde dönüşüm sürecinde güçlü yönleri; sanayi üretiminde ürün ve sektör çeşitliliği ile gelişmiş yan sanayine sahip olması. Esnek ve hızlı üretim yapısı, yüksek ürün standartları ve standartlarda AB ile uyumu, güçlü lojistik firmalara ve hizmetlere sahip olması, yüksek liman ve taşımacılık kapasitesi (kara-deniz, demir, hava yolları) ile gelişmiş ihracat finansman olanaklarının bulunmasıdır.

Türkiye'nin küresel tedarik zincirinde dönüşüm sürecinde zayıf yönleri; büyük ölçekli siparişler için birçok sektörde büyük ölçekli firma sayısının sınırlı olması, imalat sanayinde kullanılan bazı kritik girdilerde yurtdışına bağımlı olunması, üretimde kullanılan birçok girdide Çin ve Asya ülkelerine bağımlılık, yüksek enerji, taşımacılık, girdi ve işgücü maliyetleri, sınırlı sürdürülebilirlik uyumu ile yüksek teknoloji kapasitesinin sınırlı olmasıdır.

Türkiye'nin küresel tedarik zincirinde dönüşüm sürecinde fırsatları; Tedarik güvenliği eğilimi kapsamında potansiyel ülke olarak öne çıkması, emisyon sınırlamaları kapsamında gelişen yakından tedarik eğilimi içinde Avrupa pazarına yakınlık avantajı, bölgeselleşme eğilimi içinde Avrupa için en güçlü potansiyel tedarikçi olması, AB pazarı için

gümrük birliği ile sağlanan vergi avantajı ile yüksek navlun fiyatları karşısında yakından tedarikte Avrupa için en önemli potansiyel ülke olmasıdır.

Türkiye için küresel tedarik zincirinde dönüşüm sürecinde tehditler; Yeşil mutabakat ve sürdürülebilirlik taleplerinin tedarikte belirleyici ana kriter haline gelmesi, Türkiye'nin Paris İklim Anlaşması'nı onaylamamış olması, yeni tedarik işleri için yeni standart, ser-

tifikasyon ve test gereklilikleri ve bunun alt yapısında dışa bağımlılık, Avrupa Birliği'nin yeni tedarikçiler için Kuzey Afrika ve Balkan ülkelerine ağırlık vermesi; yeni Pan-Euro-med süreci hazırlığında bulunması, Avrupa Birliği'nin yeni nesil ticaret anlaşmaları ile Türkiye'nin AB ve ABD ile ilişkilerde yaşanan sıkıntılar, ABD'de yeni yönetimin Trans Atlantik ticaret görüşmelerini yeniden canlandırması ile Trans Pasifik Ticaret Anlaşması'nı imzalaması olasılığıdır.

Tablo 27: Küresel Tedarik Zincirinde Dönüşüm ve Türkiye için GZFT Analizi

Türkiye'nin Güçlü Yönleri	Türkiye'nin Zayıf Yönleri
<ul style="list-style-type: none"> ● Türkiye'nin sanayi üretiminde ürün ve sektör çeşitliliği, gelişmiş yan sanayi <ul style="list-style-type: none"> ● Esnek ve hızlı üretim yapısı ● Ürün standartlarında AB ile uyumu <ul style="list-style-type: none"> ● Güçlü lojistik hizmetler ● Yüksek liman ve taşımacılık kapasitesi (Kara, deniz, demir ve hava yolları) ● Gelişmiş ihracat finansman olanakları 	<ul style="list-style-type: none"> ● Büyük ölçekli siparişler için birçok sektörde büyük ölçekli firma sayısının sınırlı olması ● Kritik girdilerde yurtdışına bağımlı olunması ● Birçok girdide Çin ve Asya ülkelerine bağımlılık ● Yüksek enerji, taşımacılık, girdi ve işgücü maliyetleri <ul style="list-style-type: none"> ● Sınırlı sürdürülebilirlik uyumu ● Teknoloji kapasitesi
Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> ● Tedarik güvenliği eğilimi kapsamında potansiyel ülke ● Emisyon sınırlamaları kapsamında gelişen yakından tedarik eğilimi içinde yakınlık avantajı ● Bölgeselleşme eğilimi içinde Avrupa için en güçlü potansiyel tedarikçi ● AB pazarı için Gümrük Birliği ile sağlanan vergi avantajı ● Yüksek navlun fiyatları karşısında yakından tedarikte Avrupa için en önemli potansiyel 	<ul style="list-style-type: none"> ● Yeşil mutabakat ve sürdürülebilirlik taleplerinin tedarikte belirleyici ana kriter haline gelmesi <ul style="list-style-type: none"> ● Türkiye'nin Paris İklim Anlaşması'nı onaylamamış olması ● Yeni tedarik işleri için yeni standart, sertifikasyon ve test gerekleri ve bunun alt yapısında dışa bağımlılık <ul style="list-style-type: none"> ● Avrupa Birliği'nin yeni tedarikçiler için Kuzey Afrika ve Balkan ülkelerine ağırlık vermesi; yeni Pan-Euro-med süreci hazırlığı ● Avrupa Birliği'nin yeni nesil ticaret anlaşmaları ● AB ve ABD ile ilişkilerde yaşanan sıkıntılar ● ABD'de yeni yönetimin Transatlantik Müzakerelerini yeniden canlandırması ve Trans Pasifik Ticaret Anlaşması'nı imzalaması olasılığı

**TÜRKİYE
İHRACATÇILAR
MECLİSİ
2021 AJANDASI**

Hedef Pazarlar, Yeni Nesil Dijital Ticaret Heyetleri ve Dijital Fuarlar

TİM ve İhracatçı Birlikleri, ihracatçıların hedef pazarlarda B2B iletişimini geliştirmek, pazar derinleşmesini sağlamak ve pazarda tutunma faaliyetlerini güçlendirmek adına 2020 yılında, 45 sanal ticaret heyetini hayata geçirmiştir. 2021 yılında ise, İhracat Ana Planı'nda işaret edilen 40 hedef pazar öne çıkarılarak, ihracatçıların bu pazarlarda var olan potansiyeli daha da ileri taşımaları için yeni nesil ticaret heyetleri gerçekleştirilecektir. Yeni nesil ticaret heyetleri, Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin hazırlamış olduğu veri odaklı ülke analiz raporları ve lojistik çalışmalar doğrultusunda şekillendirilerek, firmaların B2B iletişimlerini geliştirmeleri için, sektör – firma eşleştirmesi ile düzenlenecektir.

Hedef ve öncelikli ülkelerde potansiyeli olan, farklı ama birbirlerini tamamlayan sektörler için kümelenme modeli çerçevesinde yeni nesil ticaret heyeti programları düzenlenmesi ve bu kapsamda çevre ülkelere de ithalatçıların heyet yapılan ülkeye davet edilerek Türk firmalarla ikili iş görüşmeleri gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Ticaret Heyetleri kapsamında açılış programları gerçekleştirilmekte, katılımcı firmalara yönelik ticaret heyeti süreçleri ve heyetin verimliliğini artırmak için uygulanabilecek yöntemler konusunda eğitimler düzenlenmektedir. Heyet katılımcısı firmalara yönelik olarak gerçekleştirilen moderasyon hizmetiyle birlikte firmaların iştigal sahalarında faaliyet gösteren potansiyel ithalatçılarla birebir iş görüşmeleri yapmaları sağlanmaktadır.

Diğer taraftan, pandemi süreci tüm dünyayı etkisi altına almış olup, şirketler bu süreçte dijitalleşmenin önemini yeniden kavramışlardır. Sanal toplantı ve fuar sistemleri de bu süreçte büyük önem kazanmış, TİM çatısı altında bulunan 61 İhracatçı Birliği ve 100.000'den fazla ihracatçımızın bu yaşanan pandemi sürecinden en az şekilde etkilenmesi için 30 Nisan 2020 tarihinde TİM Sanal Fuar Komitesi kurulmuştur. Komite'nin amacı; ihracatçılarımızı sanal fuarlar ve sanal etkinlikler için destekleyip, bu süreçte pazar kayıplarını en aza indirmektir.

Ticaret Heyetleri kapsamında açılış programları gerçekleştirilmekte, katılımcı firmalara yönelik ticaret heyeti süreçleri ve heyetin verimliliğini artırmak için uygulanabilecek yöntemler konusunda eğitimler düzenlenmektedir.

Fuarçılık sektörü büyüklüğü ve işlevi itibarıyla yeri doldurulamaz bir yapıdadır ve fiziki fuarların yapılamadığı süreçte sanal fuarların öne çıkması bu yöndeki ihtiyacı karşılamak için büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte desteklenecek sanal fuarların içeriklerinin de büyük önem arz ettiği düşünülmektedir. Sanal fuar sistemleri 20 yılı aşkın süredir hayatımızda yer alıyor olsa da özellikle pandemi sürecinde tekrar önem kazanmıştır. Bu dönemde sanal fuarlar, fiziki fuarlardaki gibi ihracatçılarımızın doğru pazar ve müşteriyle buluşabilmesini sağlayabilecek bir araç olarak ortaya çıkmıştır.

Sanal fuarlar fizikî fuarlarla benzer bir prensip ve içerikte olmakla birlikte, online ortamda tek bir tıkla, seyahate ve vakit kaybına gerek kalmaksızın dünyanın diğer ucundaki bir fuarı ziyaret etme imkânı sağlayan bir konsept sunmaktadır. Bu konsept içerisinde katılımcı firmaların ürün, hizmet ve tesislerini fotoğraf ve videolar ile tanıtabilme imkanlarının dışında, gerçek bir fuar deneyimi yaşatabilmek adına canlı seminerler, paralel oturumlar ve etkinlikler düzenlenebilmektedir. Kısacası, fiziki bir fuar ortamında alışılmış tüm servis ve içerikleri sanal fuar ortamında da gözlemlemek ve deneyimlemek teknolojinin sağladığı imkanlar çerçevesinde mümkün görünmektedir. Mevcut ortamda yalnızca sanal ortamda düzenlenen fuarların yanı sıra, fiziki ortamlarda gerçekleştirilen fuarlar ile eş zamanlı veya fiziki fuarlar öncesi ziyaretçinin fuar ziyaretinden azami verimi almasını teminen ön hazırlık aşamasını kapsayacak ve destekleyecek bi-

çimde veya fuar sonrasında katılımcı ve ziyaretçi ilişkisini canlı tutabilmek adına fiziki ve sanal organizasyonu bir araya getiren "hibrit" etkinlikler düzenlenmektedir.

Bu çerçevede 2020 yılında gerçekleştirilen TİM faaliyetleri şunlardır:

- 2020 yılında Ticaret Bakanlığı koordinasyonu ve TİM organizasyonu ile pazar payımızın artırılması ve ülkeler arası yeni iş ve yatırım imkânlarının oluşturulması amacıyla ihracatçıların potansiyel pazarları olan Özbekistan, Kenya, Hindistan, Nijerya, Pakistan, Kolombiya, Meksika, Almanya, Şili, Peru, Kazakistan, Filipinler, Endonezya, Güney Afrika ülkelerini içeren 14 farklı ülkeye 12 Sanal Ticaret Heyeti ve yılın ilk aylarında Katar'a yönelik fiziki ticaret heyeti gerçekleştirilmiştir.

2021 Yılı İçin Planlanan Ticaret Heyetlerimiz

● TİM ve İhracatçı Birlikleri olarak, 2020 yılı boyunca 46 ülkeye düzenlediğimiz 45 sanal ve 9 fiziki ticaret heyetimize 1.013 ihracatçı firmamız katılmış, ihracatçılarımız heyetlerde 2.577 yabancı firma ile 8.574 ikili iş görüşmesi gerçekleştirmiştir.

● Fiziksel ve Sanal Ticaret heyetlerinin yanında, Çin Uluslararası İthalat Fuarı başta olmak üzere özellikle ihracatçıların potansiyel pazarlarına yönelik önemli fuar ve etkinliklere katılım sağlanmıştır. TİM ve İhracatçı Birlikleri olarak 2020 yıl genelinde 24 milli fuar organizasyonu gerçekleştirilmiş ve 10 fuarda info stand kurulmuş, 529 firma götürülmüştür. Dijital ortamda gerçekleştirilen 7 sanal fuara 335 Türk firması, 4.000'in üzerinde yabancı firma ve yüz binlerce ziyaretçi katılmıştır.

● TİM ve İhracatçı Birlikleri olarak, 2020 yıl genelinde 10 ülkeden 13 uluslararası ve yerel zincir mağaza ve büyük ithalatçı firmalarına yönelik 152 ihracatçı firmamızın katıldığı özel nitelikli alım heyeti programları düzenlenmiştir.

Önümüzdeki dönemde, uluslararası ve yerel zincir mağazaların, büyük ithalatçı firmaların, önemli kamu şirketlerinin/kuruluşlarının üst düzey yöneticilerinden müteşekkil Özel Nitelikli Alım Heyeti programları düzenlenmesi planlanmaktadır.

Tablo 28: 2021 Yılı İçin Planlanan Ticaret Heyeti Takvimi

Tarih	Türü	Ülke
25-29 Ocak	Sanal	Gana
1-4 Şubat	Sanal	Katar-Umman
8-15 Mart	Sanal	Kadın İhracatçılara Yönelik Afrika (Güney Afrika, Nijerya, Kenya, Tanzanya)
15-26 Mart	Sanal	Hindistan
23-26 Mart	Sanal	Romanya-Bulgaristan
12-16 Nisan	Sanal	ABD (New York)
Nisan	Sanal	Latin Amerika Ülkeleri (Arjantin, Paraguay, Uruguay, Şili)
Mayıs	Sanal	İtalya
Mayıs	Sanal	Azerbaycan-Gürcistan
Haziran	Sanal	İsrail
Haziran	Sanal	Rusya
Temmuz	Sanal	Vietnam
Temmuz	Sanal	Türki Cumhuriyetler
Temmuz	Fiziki	Tanzanya
Ağustos	Sanal	Avustralya
Ağustos	Fiziki	Kazakistan
Eylül	Sanal	Kadın İhracatçılara Yönelik İskandinav Ülkeleri
Eylül	Sanal	Ukrayna
Eylül	Fiziki	Güney Kore-Japonya
Ekim	Sanal	Bangladeş
Ekim	Fiziki	Panama-Kolombiya
Kasım	Fiziki	Meksika
Kasım	Fiziki	Çin
Aralık	Sanal	Fas
Aralık	Fiziksel	Pakistan

Fiziki fuarların yapılamadığı süreçte sanal fuarların öne çıkması bu yöndeki ihtiyacı karşılamak için büyük önem taşımaktadır.

Türkiye İhracat Şûrası

“Daha güçlü İhracat Daha Güçlü Türkiye” hedefi doğrultusunda milli ihracatın geleceğinin şekillendirileceği Türkiye İhracat Şûrası tertip edilmesi planlanmaktadır. Şûra ile ihracat ekosisteminin ilgili tüm paydaşlarını bir araya getirecek, mevcut projeksiyonlar, küresel ticaretteki güncel dinamikler ile vizyoner hedefler ortaya konulacaktır.

Türkiye İhracatçılar Meclisi çatısı altındaki 13 Bölgedeki İhracatçı Birlikleri Koordinatör Başkanları ile TİM Başkanı İsmail Gülle başkanlığında “Türkiye İhracat Şûrası İçin Bölgesel İstişare Toplantıları” düzenlenerek ilgili bölgedeki ihracatçı firmalar ve İhracatçı Birliği Başkanları ile belirlenen konu başlık-

ları üzerinde geniş bir çalışma planlanacaktır. Bölgesel İstişare Toplantıları'nın çıktıkları, “Türkiye İhracat Şûrası”nda ilgili Bakanların da teşrifleri ile 5 oturumda değerlendirilecektir:

1. İhracatımızın Önündeki Fırsat ve Tehditler
2. İhracatta Bölgesel İhtisaslaşma
3. Geleceğin İhracat sektörleri
4. İhracatta İnovasyon ve Dijitalleşme Hedefleri
5. 2023'te Küresel Ticarete Türkiye'nin Yeri

Oturumların tamamlanmasının ardından gerçekleştirilecek sonuç oturumunda ise elde edilen bulgular ve şûra sonuçları kamuoyu ile paylaşılacaktır.

“Türkiye İhracat Şûrası İçin Bölgesel İstişare Toplantıları” düzenlenerek ilgili bölgedeki ihracatçı firmalar ve İhracatçı Birliği Başkanları ile belirlenen konu başlıkları üzerinde geniş bir çalışma planlanacaktır.

Genç TİM

Geleceğin ihracatçıları, rekabet dünyasına hazırlamak hedefiyle TİM çatısı altında ihracatçı firmaların ikinci kuşaklarının temsilcilerinden oluşan Genç TİM Konseyi'nin kurulması ve üniversitelerde öğrenim gören yerli ve uluslararası öğrencilerin ihracata teşvik edilmesi yoluyla bu öğrencilere etkin dijital mecralardan ulaşan yapay zekâ destekli platform oluşturulması amaçlanmaktadır.

Böylelikle birinci ve ikinci nesil ihracatçıların bir araya geldiği kuşaklar arası deneyim paylaşımı, katma değerli ihracat artışına katkı sağlayacak güçlü üniversite-sanayi iş birliği, ülkemizin dış ticaret diplomasisine katkı sağlayacak genç neferlere staj ve istihdam imkânı sağlanacaktır. Ayrıca, TİM çatısı altında, küresel rekabete uyumlu gençlerin kapasite gelişimlerinin güçlendirilmesi

amacıyla TİM İnovasyon ve Girişimcilik ekosisteminde yer alan 4 bini aşkın İnovaTİM öğrencisi bulunmaktadır.

TİM İnovasyon ve Girişimcilik ekosisteminde yer alan 4 bini aşkın İnovaTİM öğrencisi bulunmaktadır.

Genç TİM Zirvesi

Her yıl düzenlenmesi öngörülen Genç TİM Zirvesi ile ihracattaki mevcut projeksiyonların, küresel ticaretteki güncel dinamiklerin, vizyoner hedeflerin ve ekonomik

gelişmelerin genç ihracatçılar ile birlikte değerlendirilmesi ve genç ihracatçıların yol haritasının oluşturulması hedeflenmektedir.

TİM Kadın Konseyi Projeleri

Türkiye Kadın İhracatçılar Çalıştayı

“Güçlü Kadın, Güçlü İhracat, Daha Güçlü Türkiye” hedefiyle çıktığımız yolda, kadınları ihracata yönlendirmek, mevcut girişimci kadınların ihracat ailesine kazandırılmasını sağlamak ve hali hazırda ihracatçı kadınların sorunlarına çözüm bulabilmek adına her yıl “Türkiye Kadın İhracatçılar Çalıştayı” organize edilmesi planlanmaktadır.

Böylelikle İhracat ekosisteminin ilgili tüm kadın paydaşlarını bir araya getirerek; mevcut projeksiyonların, küresel ticaretteki güncel dinamiklerin ve vizyoner hedeflerin ortaya konulması yoluyla kadın ihracatçıların gelişimi için sürdürülebilir yol haritasının çıkarılması hedeflenmektedir.

İhracatın Güçlü Kadınları Ödül Töreni

Ekonomimizin büyümesi için; üretime, istihdama ve ihracata katkı sağlayan başarılı

kadın ihracatçılarımızın yıllık ihracat performanslarına göre değerlendirilerek “İhracatın Güçlü Kadınları Töreni”nde” ödüllendirilmesi planlanmaktadır.

Kadın ihracatçılarımızın başarılarıyla toplumsal farkındalık yaratılması ve yıl içindeki etkinliklere başarılı iş kadınlarının davet edilerek, deneyimlerinin kadın girişimcilere aktarılması da bu kapsamda hedeflenmektedir.

İhracatın Güçlü Kadınları Film

Meclisimizce kadın ihracatçılarımızın sayısının artırılması ve kadın girişimcilerin ihracata yönlendirilmesi için kamu spotu niteliğinde güçlü kadınların da içinde yer aldığı bir film yapılması planlanmaktadır. Ayrıca kadınların daha fazla ihracata yönelmesi için yıl boyunca başarı hikâyelerinin sosyal mecralar aracılığıyla yaygınlaştırılması da hedeflenmektedir.

Türkiye İnovasyon Haftası 2021

Türkiye'nin en kapsamlı inovasyon etkinliği olan Türkiye İnovasyon Haftası'nın dokuzuncusunun, 2021 yılında, zenginleştirilmiş bir içerik ve anlayışla bilimden sanata, spordan eğitime, ekonomiden mühendisliğe, sosyal yaşamdan sağlığa, iletişimden ticaret diplomasisine kadar her alanı kapsayacak şekilde organize edilmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, inovasyon odaklı çalışmalarını ile öne çıkan üniversitelerimizin değerli rektörleri, teknoparklar ile teknoloji transfer ofislerimizin genel müdürleri başta olmak üzere tüm paydaş kurum ve kuruluşlarımızdan aldığımız görüş ve önerilerden de yararlanarak, çeşitli panel ve konferanslar ile alanında lider dünyaca ünlü yerli ve yabancı konuşmacının bilgi ve tecrübeleri katılımcılarla buluşturulacaktır.

Pandemi kapsamında alınan önlemler çerçevesinde fiziki ya da internet ortamında üniversitelerin ve girişimcilerin uluslararası başarılarına sahip deneyim odaklı, inovatif projelerini stantlarında sunma şansı bulacağı ve çeşitli eş zamanlı etkinlikler ve workshoplar ile akademisyen-sanayici girişimcinin bir araya geleceği programlar gerçekleştirilecektir.

2021 Türkiye İnovasyon Haftası kapsamında, yüksek katma değerli üretimi ve ihracatı teşvik etmek adına yenilikçi teknolojilerden oluşan deneyim alanları, dünyaca ünlü ve uluslararası başarılarına imza atmış çeşitli sergiler, inovatif fikirler ve araçlarla sektörlerin geleceğini değiştiren ürün ve hizmetlere yer verilmesi hedeflenmektedir.

Odaklı İnoSuit Programı

Türkiye İhracatçılar Meclisi tarafından, 2016 yılından bu yana yürütülen İnoSuit Programı; ülkemizin ihracat gücünü yüksek katma değerli üretimle arttırmak amacıyla, özgün ve bilimsel bir yaklaşımı ve metodolojiyi hayata geçirmeyi hedeflemiştir. Bu kapsamda, ülkemizde “inovasyon yönetimi” ile üniversite-sanayi iş birliği konularında etkinliği bulunan üniversitelerimiz ve akademisyenlerimiz ile “kurumsal inovasyon sistemlerini” oluşturmayı hedefleyen ihracatçı firmalarımız eşleştirilmiş ve eşleştirilen firmalarımızda kapsamlı, odaklı, uygulamaya dönük ve bilimsel bir çalışma ile başarılı kazanımlar elde edilmiştir.

Kasım 2016’dan bu yana devam etmekte olan TİM İnoSuit Programı, firmaların ölçek, ihracat potansiyeli, katma değerli ürün odağı ve inovasyon kapasitesine uygun İnoSuit Hazırlık, İnoSuit Genel, Katma Değer Odaklı İnoSuit ve İnoSuit İhracat Şampiyonları olmak üzere 4 kulvarda çalışmalarını sürdürbildikleri yeni kurgusuyla “Odaklı İnoSuit Programı” olarak yapılandırılmıştır. 2021 Mart ayında başlayacak olan Odaklı İnoSuit Programı ile firmalarımıza sağladığımız TİM ve İhracatçı Birlikleri destek miktarı %25’ten %50’ye yükseltilmiştir.

Odaklı İnoSuit Programı; ülkemizin ihracat gücünü yüksek katma değerli üretimle arttırmayı hedeflemektedir.

TİM İnoSuit Prestij Kitabı

TİM İnoSuit Programını başarıyla tamamlayan firma ve mentorlara yer verilen ve 2020 yılında içerik çalışmalarına devam edilen

“TİM İnoSuit Prestij Kitabı”nın 2021 yılında yayınlanması hedeflenmektedir.

TİM İnoSuit Programını başarıyla tamamlayan firma ve mentorlara yer veriliyor.

81 ilde ihracata İlk Adım Programı

Ticaret Bakanlığı uhdesi ve Türkiye İhracatçılar Meclisi koordinasyonunda üretim kapasitesi yeterli olduğu halde, daha önce hiç ihracat yapmamış firmaları, alanında uzman mentorlar danışmanlığında ihracata yönlendirmeyi amaçlayan “İhracatçı Yetiştirme Mentorluk Programı” 2020 yılında hayata geçirilmiştir. 81 ilde ihracata İlk Adım Programı adını alan söz konusu Mentorluk Programının Adana, Kahramanmaraş, Konya, Manisa ve Samsun illeri olmak üzere 5 ilden ihracat yapma potansiyeli olan 10’ar firmanın dahil olduğu 6 ay süreli pilot uygulama ile başlatılarak ilerleyen dönemde analiz aşamasında tespit edilen yaklaşık 7 bin firmanın kademeli olarak programa dahil edilmesi hedeflenmektedir.

Pilot uygulamanın yürütülmesi kapsamında firmaların belirlenmesi, firmalarla ihtiyaç analizinin gerçekleştirilmesi, ihtiyaç analizinden toplanan verilere göre mentorların belirlenerek mentor havuzunun oluşturul-

ması, firma ve mentorların eşleştirilmesi ve ödül töreni tertip edilmesi ile programın 2021 yılının Ağustos ayında tamamlanması hedeflenmektedir.

TİM KOBİ İhracat Seferberliği Eğitim Programları

2019 yılında ilk kez gerçekleştirildiği günden bu yana Türkiye'nin 10 farklı ilinde ve 2020 yılında ilk kez online olarak düzenlenen TİM-KOBİ İhracat Seferberliği Eğitimleri kapsamında fiziki ve online toplamda 1.120 girişimci ve ihracatçıya ulaşılarak ihracat ailesine yeni üyeler kazandırılması teşvik edilmiştir. İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerinin faaliyet gösterdiği illerin tümünde fiziki olarak düzenlenen etkinliklerin, 2021 yılında Kalkınma Ajansları ve diğer illerdeki paydaşlardan gelen talepler üzerine online olarak düzenlenmesi planlanmaktadır.

TİM İklim Değişikliği ve Avrupa Yeşil Mutabakatı Çalışmaları

Meclisimiz, 11 Aralık 2019 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan, Avrupa Yeşil Mutabakatı hedefleri kapsamında bildirim yayınlandığı ilk günden bu yana yoğun bir çalışma sürecine girmiştir ve AB politikalarına uyum çerçevesinde ihracatçılarımıza yol göstermek amacıyla 2021 yılı itibarıyla TİM İklim Komitesi önderliğinde İklim Değişikliği Yol Haritası kapsamında çalışmalara hız verecektir. Bu alanda, sektör ve firma ihtiyaçlarının tespit edilmesine yönelik çalışmaların tamamlanmasının akabinde istişare toplantılarından mentorluk süreçlerine kadar ihtiyaçlar çerçevesinde oluşturulan projelerle firmalara destek sağlanması hedeflenmektedir.

İhracatçılarımıza Yönelik Bilgilendirme Seminerleri

Türkiye İhracatçılar Meclisi tarafından ihracatçılara yönelik bilgilendirme seminerlerinin aylık bazda düzenlenmesi planlanmaktadır.

- İhracat Yapan Şirketler İçin Kur Riski Yönetimi
- Uluslararası Ticaretin Finansmanı
- INCOTERMS 2020 Çerçevesinde Uluslararası Ticarete Teslim ve Ödeme Şekilleri
- Pandemi ve Mücbir Durumlarda Ticareti Güvenli Yapmanın Yolları
- Uluslararası Ticarete Sahtecilik (Fraud), Olaylar, Belirtiler, Öneriler
- Temiz Ticaretin Prensipleri (ICC - BAFT - WOLFSBERG),
- Ambargo ve Ticari Yaptırımların Riskleri ve Korunma Yöntemleri
- Uluslararası Ticarete Risk Unsurları ve Korunma Yolları

Türkiye Tanıtım Grubu (TTG) Küresel İletişim Kampanyası

Kreatif reklam ajansı ile çalışılan strateji doğrultusunda hayata geçirilecek küresel iletişim kampanyası bünyesinde bir ana kampanya filmi ve bu filmin 6 (İhracat Ana Planı/ İAP hedef sektörleri ve tekstil - hazır giyim) sektöre göre özelleştirilmiş versiyonları ile CNN International, BBC World, China News, Financial Times gibi dünyanın önde gelen küresel mecralarında dijital ve TV içeriği ola-

rak yayın yapılması planlanmaktadır. Türk İhracatçısının güvenilirliği ve ihracat ürünlerinin çeşitliliğini dünyaya anlatacak, dört ay süreyle yayında kalması planlanan reklam kampanyasının 2021 yılının ilk yarısında yayına geçmesi öngörülmektedir. Aynı dönemde ana hedef sektörlerimizi öne çıkaran sektörel görsel kampanyanın dijital mecralarda yayınlanması hedeflenmektedir.

Prestijli Mecralar İçerik İş Birlikleri

Hedef coğrafyalarda, iş insanlarını ve karar alıcıları etkileme gücü yüksek, dünya çapında izlenilirliği olan küresel prestijli yayınlar ile içerik iş birlikleri yapılması planlanmaktadır. Türk ihraç ürün ve sektörlerinin küresel yayınlarda pozitif algısına katkı sağlanmasını teminen 2021 yılı içerisinde CNN International, Bloomberg, Conde Nast ve Hearst gibi yayın grupları, New York Times gibi mecralar ve Dr. Oz, Martha Stewart gibi tanınmış temsilciler ile uzun süreli ve sür-

dürülebilir iletişim ortaklıkları planlanmaktadır. Bu kapsamda, 2020 yılında “BBC World News” ile başlanan içerik iş birliği ve yayın sponsorlukları kapsamında, “Tekstil-Tasarım”, “Teknoloji-İnovasyon” ve “Gıda” ana temalarında hazırlanan belgesel niteliğindeki içeriklerin, 2021 yılında anılan sektörlerimizi tanıtacak şekilde televizyon ve dijital platformlarda yayınlanması öngörülmektedir. Yapılan iş birliği aynı ülkelerde halkla ilişkiler (PR) çalışmaları ile desteklenecektir.

TTG Tarafından Çalışılan Küresel İletişim Programları

Türk ihraç ürünlerimiz ve sektörlerimizin küresel çapta tanıtımı için TTG tarafından projelendirilecek iletişim programları gerçekleştirilecektir. Birliklerimizin sektörel tanıtım taleplerine uygun olarak, Youtube ve LinkedIn gibi dijital platformlarda hedef kitleye yönelik B2B odaklı dijital pazarlama,

film ve içerikler hazırlanarak dijital reklam kampanyası yapılacaktır. Sektörlerimizin hazırladığı dijital içeriklerin tanıtımı da talebe göre desteklenebilecektir. Yıl içerisinde İAP dâhilindeki hedef sektörler başta olmak üzere diğer sektörlerle ilgili planlamalar da yapılacaktır.

Küresel Sosyal İçerik Stratejisi ve Uygulama Programı

Türkiye'nin ihracattaki gücünü sosyal medya kanallarına uygun içeriklerle yabancı dilde yayınlayabilecek ve bu platformların takipçi, beğeni ve etkileşim sayısını her zaman yüksek tutacak içerikler üretecek küresel iletişim ortaklıkları ve sosyal medya fenomeni (influen-

cer) çalışmaları hızla hayata geçirilecektir. Bu amaç çerçevesinde, küresel deneyimleri olan, yurt dışından bir iş ortağı ile çalışılıp, TTG İcra Direktörlüğü denetiminde olacak şekilde, ilgili sosyal medya içerik stratejisinin hazırlanması ve hayata geçirilmesi planlanmaktadır.

İGA-THY İş Birlikleri

2021 yılında pandeminin seyrine göre uluslararası uçuşlardaki normalleşme ile birlikte hem Türkiye markası algısını geliştirmek hem de ihracat sektörlerinin tanıtımına katkıda bulunmak amacıyla, İstanbul Ha-

valimanı dış alan, giden yolcu salonları ve lounge alanları gibi yolcuların çok vakit geçirdiği alanlarda reklam iş birlikleri ve THY ile uçak içi aktivasyonlar yapılması planlanmaktadır.

Dijital Platformlar İçerik İş Birliği

Küresel ölçekte izlenen ve beğenilen dijital içerik platformlarında (Netflix, Amazon Prime gibi) yayınlanan yapımlarda senaryo entegrasyonu ve ürün yerleştirme çalışmaları yapılması planlanmaktadır.

Türk İhraç Ürünleri Portalı (AskTurkiye.com)

2020'de yayına alınan AskTurkiye.com platformu 31 Ocak 2021 tarihinde Ticaret Bakanlığı'nın Kolay İhracat Platformuyla entegre edilmiştir. Entegrasyon ile birlikte platformun Türk firmaların tamamına açık hale getirilmesi ve ihracatın tabana yayılmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Yıl boyunca TTG tarafından desteklenecek sektörel projelerin AskTurkiye.com portalına atıfta bulunması ile birlikte TTG'nin yürüteceği dönemsel ve bölgesel iletişim kampanyaları ile erişim oranlarının yükseltilmesi sağlanacaktır. TTG tarafından platforma yönelik iletişim ve pazarlama faaliyetleri sektörler üzerinden yıl boyunca devam ettirilerek, yabancı hedef kitlelerin Türk ürünlerine yönelik farkındalığı ve ilgisi arttırılacaktır.

AskTurkiye.com çatısı altında yer alan hedef sektörler özelinde tanıtıcı ve ağırlıklı olarak dijital olacak bir iletişim programı da planlanmaktadır. Böylelikle AskTurkiye.com aracılığı ile dijital iletişimde sektör kimliği yaratılması amaçlanmaktadır.

TTG İcra Direktörlüğü Koordinasyonunda Üretilen Sektör Odaklı Çatı Tanıtım Projeleri

Hedef ülke ve kitlesi ortak olan sektörlerimizin bir ana çatı altında toplanması suretiyle, söz konusu sektörler özelinde katma değer yaratacak betimleme mesajı olan projeler geliştirilmektedir. Bu projelerin ana hedefleri öncelikle dünyanın dikkatini çekecek dijital içeriklerin oluşturulması, bilahare geniş katılımı taçlanacak sergiler, tadım etkinlikleri, deneyim alanları ve aktivitelerin gerçekleştirilmesidir.

Turkish Luxury Projesi

Turkish Luxury projesi kapsamında, katma değeri yüksek prestijli ürünler kategorisinde yer alan mücevher, hazır giyim, deri, gemi-yat ve gıda-gastronomi sektörlerinin, dünyaca tanınmış bir isimle görsel tanıtım kampanyası ile öne çıkarılması; prestijli dergiler, kanallar ve sosyal medya içerikleriyle çeşitlendirilerek "Mücevher Türkiye'den alınır", "Deri ürünleri Türkiye'den alınır" gibi vurgularla ana mesajın derinleştirilmesi öngörülmektedir. Anılan projenin Türkiye'nin önde gelen kültürel merkezlerinde çekilecek dijital filmlerle dünyaya duyurulması ve Avrupa'nın önde gelen aktivite takvimlerinde özel bir sergiyle tecrübeye açılması planlanmaktadır.

Yurt Dışı B2B Networking Deneyim ve Tadım Alanları Projesi

Yurt dışı B2B Networking Deneyim ve Tadım Alanları Projesi kapsamında, yurt dışında yer alan serbest bölgelerde ve satın alma sorumlularının yoğun olduğu market alanları gibi platformlarda kurulması planlanan deneyim/tadım alanları ile hem gıda hem de gıda dışı sektör ve ürünlerimizin tanıtımının yapılması planlanmaktadır. Hedeflenen ülkelerde B2B kitlenin

ürün ve hizmetlerimize daha kolay ulaşabilmesi için deneyim alanları oluşturmak, bahse konu alanlarda ihraç ürünlerimizi tadarak ve deneyerek algıyı kuvvetlendirmek ve uzun süreli ya da daimî alanlar vasıtası ile sürekliliği sağlamak amaçlanmaktadır.

Türk Teknolojisi ve İnovasyonu Tanıtım Projesi

Türk Teknolojisi ve İnovasyonu Tanıtım Projesi kapsamında; elektrik-elektronik ve makine sektörlerini çatısı altına alacak, Türk üretim gücünün güven ve inovasyon yönünü öne çıkaracak bir çatı proje oluşturulması hedeflenmektedir. Türk teknolojisi, tasarımı ve inovasyonuna vurgu yapılarak, B2B ve B2C mecralarda üretim kapasitesi, ürün çeşitliliği ve teknoloji alanındaki başarılarımızı sergileyecek 360° tanıtım kampanyası kurgusu üzerinde durulmaktadır.

Hedef ülke ve kitlesi ortak olan sektörlerimizin bir ana çatı altında toplanması suretiyle, söz konusu sektörler özelinde katma değer yaratacak betimleme mesajı olan projeler geliştirilmektedir.

Türkiye Lojistik Merkezleri

Yurtdışı lojistik merkezlerinin faaliyete geçmesi için bir süredir Ticaret Bakanlığı öncülüğünde çalışmalar sürdürülmektedir. Yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile açılacak olan Lojistik Merkezi sayısı altı ile sınırlandırılmıştır. Bu sebeple, lojistik merkezlerin konumunu, sektörlerimizin maksimum faydasını gözeterek belirlemek için, tüm İhracatçı Birlikleri ve Genel Sekreterliklerle istişare edilerek süreç yönetilmiştir. Bunun yanı sıra, pandemi sonrası gelişen e-ticaretin önemi de göz önünde bulundurularak kurulması planlanan lojistik merkezlerinin gerek e-ticarete, gerekse genel ihracata uygun olması, ilgili ülkenin ihracat potansiyeli de hassasiyetle göz önünde bulundurulmaktadır.

Lojistik merkezleri kurulmasında, sektörel kümelenme çerçevesinde yaklaşılabilecek olup, ihracatçı firmalarımızın bir araya gelmesi ile firma maliyetleri düşürülecektir. Kullanıcı firmalar Ticaret Bakanlığı tarafından da ayrıca desteklenecektir.

Yapılan analizler ışığında, Amerika Kıtasına yapılabilecek ihracat kapasitesi göz önünde bulundurularak ABD Lojistik Merkezleri projesi için Türkiye İhracatçılar Meclisi tarafından çalışmalar başlatılmıştır. Ayrıca, Batı Afrika'nın önemli merkezlerinden Gana'da çelik sanayicilerinin önemli bir kısmının oluşturduğu sektörel kümelenme çerçevesinde, lojistik merkezi kurulması çalışmaları devam etmektedir.

Çobançeşme Mevkii, Sanayi Cd. Dış Ticaret Kompleksi
D:B Blok, 34197 Yenibosna/Bahçelievler/İstanbul

